

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

SPOLEK PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jiří Polívka

*Učitelství dějepisu pro střední školy – Učitelství hudební
výchovy pro střední školy*

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 20. dubna 2023

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Velké poděkování patří vedoucí této diplomové práce doc. PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za odborné vedení, tvůrčí podněty a skvělou spolupráci.

Mé poděkování náleží také pracovníkům Archivu města Plzně, především pak paní PhDr. Štěpánce Pfliegerové za její ochotu a vstřícnost.

Anotace

Tato diplomová práce pojednává o Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, který vstoupil do dějin města Plzně kulturně-osvětová organizace působící v poslední čtvrtině 19. století a první polovině dvacátého století. Autor cílí zejména na zpřehlednění základní faktografie, dějinný soupis i organizační strukturu sdružení. Podrobně jsou pojaty zejména části chronologického líčení dějin a zajímavosti. Jsou zmíněny i nejvýznamnější osobnosti spolkového života a jejich konkrétní počiny nebo aktivity. V pozadí nestojí ani shrnutí přínosů či širších souvislostí ve vztahu k Plzni a okolí.

Klíčová slova

Plzeň; Spolek přátel vědy a literatury české; plzeňské osobnosti; regionální dějiny; regionální vlastivěda

Annotation

This diploma thesis discusses the Association of Friends of Science and Czech Literature in Pilsen, which entered the history of Pilsen as a cultural and educational organization operating in the last quarter of the 19th century and the first half of the 20th century. The author's primary aim is to clarify the basic factual account, the historical inventory and the organizational structure of the association. A chronological account of history and points of interest are covered in particular detail. The most important personalities in the association and their specific achievements and activities are also mentioned. The thesis also provides a summary of the benefits or broader context in relation to Pilsen and its surrounding area.

Key words

Pilsen; Association of Friends of Science and Czech Literature; Pilsen personalities; regional history; regional homeland study

OBSAH

ÚVOD	7
1 KULTURNÍ A SPOLEČENSKÝ KONTEXT DOBY	9
2 SPOLEK PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ	15
2.1 KONSTITUOVÁNÍ A ÚČEL SPOLKU	15
2.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA	19
2.3 ČLENSTVO, VALNÉ HROMADY PRVNÍCH LET EXISTENCE A VÝZNAMNÉ AKCE.....	20
2.4 DOBA STAGNACE A NÁSLEDNÉHO ÚPADKU	28
2.5 NÁVRAT PROSPERITY	34
2.6 SPOLEK PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ PO VZNIKU REPUBLIKY	45
2.6.1 Spory kolem spolkové publikace	49
3 SLOUČENÍ A ZÁNİK SPOLKU PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ.....	52
3.1 DNEŠNÍ DÍLO.....	52
3.2 LUK – POKRAČOVATELSKÁ ORGANIZACE	52
4 SPOLKOVÁ KNIHOVNA	55
5 SPOLKEM VYDANÉ PUBLIKACE	57
ZÁVĚR	63
SUMMARY	65
PRAMENY A LITERATURA	66
SEZNAM PŘÍLOH A TABULEK.....	79
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni vstoupil do dějin plzeňského kulturního života jako nepolitické sdružení osvětově-edukačního typu. O jeho záslužných počinech nebo vlivu na společenské dění v Plzni a blízkém okolí nemůže být nejmenších pochyb. Rozsáhlé pole působnosti spolku, široké zájmy i další přidružené okolnosti se snaží přiblížit právě tato práce. Námětem pro její zpracování se stala moje bakalářská práce, věnovaná Josefu Strnadovi, jehož životní dráha je se spolkem spojena. Právě skrze něj se rozšířil můj zájem o dějiny tohoto sdružení a snaha je uspokojivěji sumarizovat více než se to kdy povedlo komukoli jinému. V rámci heuristiky i tvorby práce jsem narazil na množství historických zajímavostí, podrobností, ba i historických nepřesností a zejména zajímavých životních osudů osobností spojených s touto organizací. Právě tyto detaily podnítily můj zájem, vedly dále mou snahu a motivovaly mne k další práci s cílem představit tento spolek s jeho dějinami nejen odborníkům, ale i laické veřejnosti. Podařilo se mi nashromáždit dostatek hmotných i písemných pramenů, a také dobový tisk a v něm publikované články či stati. Právě v nich se mi podařilo objevit mnohé dosud nikde nezaznamenané informace, které jsem dále podroboval širší analýze a ověřování.

Cílem této práce je souhrnné představení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni z hlediska společensko-kulturního kontextu doby, dějinného vývoje celé organizace, zahrnující období konstituování, stagnace i prosperity, dále válečnou dobu i sloučení se sdružením Dnešní dílo a vznik spolku LUK, tedy Literárně-uměleckého klubu. Pozornost je věnována organizační struktuře spolku, stanovám, významným akcím, valným hromadám, dějinám spolkové knihovny nebo osudům spolkem vydaných publikací. Nelze pochopitelně sestavit zprávu o dějinách spolku rok po roce, navíc to neumožňuje dostatek zdrojů, avšak přesto je mé zpracování dějin maximálně komplexní a souvisle chronologicky pojaté. Spolkové snahy přinesly vzestupy i pády, avšak jisté je, že za dobu své existence si v plzeňském prostředí sdružení vydobylo dobré postavení a lze jej tak právem považovat za jeden z důležitých prvků života města. Byl to právě spolek, který uspořádal množství přednášek či prostřednictvím svých členů inicioval založení vyšší dívčí školy nebo Městského historického muzea. Stal se zároveň jakýmsi zastřešením pro mnohé činnosti, které provozovali jeho členové, vesměs přední osobnosti plzeňské inteligence. Ti nejvýznamnější z nich skutečně vstoupili svými aktivitami do dějin města a ve spolku si vysloužili čestné členství.

V rámci bádání jsem narazil na množství chybných interpretací, nepřesností nebo zkomolených skutečností. Tyto omyly vznikly nejčastěji ve snaze zjednodušit interpretované události či záměnami různého typu. Chyby jsem se vždy snažil uvést na pravou míru. Nejčastěji se jedná o nesrovnalosti v letopočtech, organizační struktuře či složení vedení. Na sporná místa upozorňuji přímo v textu či v poznámkách pod čarou. Svá tvrzení o možném vývoji v případě „šedých míst“ jsem vždy postavil na základě dostupných informací. Zajímavosti, na které se mi podařilo narazit, jsem vždy pojal široce a často obohatil text o plné znění zdrojů. Právě tato místa ukazují dobu spolkové existence tak lidsky, že se blíží době naší. Dokáží tak čtenáři více přiblížit minulost velmi příjemnou formou a ozvláštnit tak jinak odbornou koncepci práce.

Ve své diplomové práci prezentuji Spolek přátel vědy a literatury české v mnohých souvislostech, nejčastěji ve spojení s dalšími spolky, institucemi či konkrétními osobnostmi. Pro větší přehlednost jsem vytvořil tabulky a chronologické přehledy týkající se čestných členů či vedoucích osobností. Jedním z nejdůležitějších zdrojů pro mou práci byla jediná publikace věnovaná historii spolku, *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni* z pera Felixe Vondrušky a Josefa Strnada. Její znění je však poněkud strohé, informativní a z části zjednodušené. Moje práce si tak klade za cíl zpracovat i témata, která nebyla nikde dosud uspokojivě interpretována, zejména přesné dějiny spolku, dějiny valných hromad, osudy spolkových publikací nebo stanovy jako takové. O spolku krom výše zmíněné publikace dodnes neexistuje žádná rozsáhlejší monografie. Aktuálně se dějiny Plzně v tomto období stávají předmětem zájmu autorů a je tak možné, že i tato práce poskytne další osvětlení zapomenutých historických skutečností pro jiné další.

1 KULTURNÍ A SPOLEČENSKÝ KONTEXT DOBY

Toliko pověstný centralismus, germanizace a národnostní útlak v rakouskouherském „žaláři národů“ omezoval literární i osvětové aktivity českého národa. Navíc neexistovala ani žádná knihovna, kde by byly ukládány všechny české knihy. V první polovině 19. století dominující tvorba časopisů jako byly *Krok*, *Květy*, *Poutník*, *Česká včela* nebo *Obzor* vzala za své povětšinou v 50. nebo 60. letech téhož století. Později, kolem roku 1876 převyšovala produkce německy psaných spisů produkci česky psaných na území Čech až pětinasobně. České knihy se přesto potýkaly s malým odbytem, neboť panoval nedostatek zanícených čtenářů na patřičné úrovni literárního vzdělání.¹ V druhé polovině 19. století pak literatura začala více zasahovat do politického a společenského dění. Probíhaly střety o její pojetí, nejprve spor mezi národním a kosmopolitním zaměřením, poté spor o pravost rukopisů a samém závěru pak vystoupení moderny prostřednictvím *Manifestu české moderny*.² Na počátku 20. století se pak více uplatňovali autoři se zájmem o regionální témata, jako byla Šumava nebo Chodsko,³ čímž spojovali město Plzeň s venkovem.⁴

Souhrnně lze stanovit, že šedesátá léta se nesla ve znamení doznívajícího boje za emancipaci jazyka a národní hrdost. Od sedmdesátých let se rozvíjel i společenský život, publikační aktivity v češtině i české divadlo.⁵ Pronikání těchto celonárodních jevů můžeme sledovat i v prostředí Plzně a západočeského regionu.⁶

S literaturou často spojovaná otázka školství byla v Plzni též aktuální. Pro 29 tisíc Čechů, tedy čtyři pětiny obyvatelstva, bylo k dispozici osm škol, z toho jedna měšťanská pro dívky a jedno české reálné gymnázium. Pro německou menšinu čítající 6 tisíc lidí bylo k dispozici šest škol, měšťanská, dvě obecné, gymnázium, reálka⁷ a vyšší průmyslová škola.⁸

¹ ADÁMEK, Karel. *Z naší doby*. Velké Meziříčí: J. F. Šašek, 1887, s. 216, 217, 220, 222. Dostupné také z [www: https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:863ee810-2dde-11e9-9da6-5ef3fc9bb22f](https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:863ee810-2dde-11e9-9da6-5ef3fc9bb22f).

² VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 642.

³ Jedná se o autory jako byl K. Klostermann, J. Š. Baar nebo J. F. Hruška.

⁴ JIRÁSEK, Bohumil. *Dějiny literatury v západních Čechách: (1890–2006)*. Plzeň: Nava, 2008. ISBN 978–80–7211–311–8, s. 7.

⁵ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 642.

⁶ JIRÁSEK, Bohumil. *Dějiny literatury v západních Čechách: (1890–2006)*. Plzeň: Nava, 2008. ISBN 978–80–7211–311–8, s. 6.

⁷ Na ní pedagogicky působil Karel Klostermann, který se paradoxně později stal hlavním představitelem českého kulturního života.

⁸ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 3. ISSN 1801–2620. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170).

Založení posledních dvou jmenovaných si Němci vymohli mezi lety 1873–1876.⁹ Celkově to byla velká disproporce, nicméně právě i díky ní se začala více česká část společnosti aktivizovat. Navíc je třeba podotknout, že paradoxně většina plzeňských měšťanů, řemeslníků a obchodníků studovala na německé měšťanské škole. Tato zvyklost byla ukončena roku 1870.¹⁰ Zpomalený vývoj českého školství v Plzni byl způsoben i hospodářskou depresí a nesázami české části populace v 70. letech, které zároveň utlumily i kulturní oblast. Postupný rozběh rozšiřování českého školství začíná až na sklonku tohoto období, neboť už se podařilo vymanit z krizových útrap.¹¹

Plzeň byla také velmi průmyslově silné město.¹² V druhé polovině 19. století se definitivně zbavila zbytků svého středověkého rázu. Hlavní zásluhu na tom měl purkmistr Martin Kopecký, který si vytýčil za cíl z Plzně udělat město lázeňského typu. Odstranily se hradební zdi a pět bran. Částečně i díky jeho snahám se Plzeň více otevřela a zmodernizovala.¹³ Moderní doba způsobila příchod nové inteligence a s ní i pronikání nových myšlenkových proudů a iniciativ. Dále se rozšiřovaly starší průmyslové závody, vznikly nové továrny a byla postavena železnice¹⁴, která spojila Plzeň s Prahou, Brodem nad Lesy, Českými Budějovicemi, Vídní, Chebem i Železnou Rudou.¹⁵ Plzeň byla druhým nejlidnatějším městem v Čechách, neboť počet obyvatelstva se pohyboval kolem 35 tisíc. Měla bezmála 28 průmyslových podniků,¹⁶ přičemž 10 z toho českých.¹⁷ Jak už bylo

⁹ SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 166.

¹⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 4.

¹¹ SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 166–167.

¹² JIRÁSEK, Bohumil. *Dějiny literatury v západních Čechách: (1890–2006)*. Plzeň: Nava, 2008. ISBN 978–80–7211–311–8, s. 7.

¹³ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 3.

¹⁴ STELZER, Otto. Nástin kulturního života v Plzni. In: MACHÁČEK, Fridolin. (ed.). *Plzeň a Plzeňsko v minulosti i přítomnosti*. Plzeň: Lidová universita Husova, 1925, s. 117.

¹⁵ ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 249.

¹⁶ Roku 1869 zakoupil Waldsteinovy závody Emil Škoda a položil tak základ pro růst největšího výrobního podniku ve městě. viz ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 249.

¹⁷ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 3. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

zmíněno, německé obyvatelstvo bylo sice početně slabší, ale za to drželo značnou hospodářskou sílu¹⁸ a s ní se pojící i společenskou prestiž i přízeň vládních míst.¹⁹

Spolková činnost se všeobecně začala rozmáhat po vydání únorové ústavy roku 1861²⁰ a později ještě více rozšířena díky vydání zákona o spolčování z roku 1867.²¹ Tento zákon byl používán velmi shovívavě. Státní moc prakticky do činnosti spolků nezasahovala, a pokud ano, tak jen velmi marginálně.²² Poslední třetina 19. století se nesla ve znamení stupňujících se národnostních střetů mezi Čechy a Němci. Obě etnika vytvářela „obránné spolky“, které hájily jejich zájmy a požadavky. Díky snahám těchto uskupení se zapojily často i lidé z doposud neaktivních společenských tříd a kruhů. Rozmíšky se tak odehrávaly nejen ve vysoké politice, ale i v každém větším či národnostně heterogenním městě.²³ O těchto spolkách lze také souhrnně říct, že se často organizačně podílely nebo měly přímo spojitost s rozličnými druhy umělecké činnosti a také vytvářely vztah veřejnosti k ní. Všeobecně se snažily formovat kulturu.²⁴ Spolková činnost byla tedy charakteristickým hlavním trendem v sedmdesátých letech, nicméně její počátky lze hledat již v letech šedesátých.²⁵

První literární spolek vůbec byl založen roku 1878 v Chrudimi²⁶ a druhý v Kolíně.²⁷ Vznik takovýchto ryze literárně orientovaných organizací znamenal vyvrcholení národních

¹⁸ STELZER, Otto. Nástin kulturního života v Plzni. In: MACHÁČEK, Fridolin, (ed.) *Plzeň a Plzeňsko v minulosti i přítomnosti*. Plzeň: Lidová universita Husova, 1925, s. 116.

¹⁹ SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 166.

²⁰ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 642.

²¹ -vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9, s. 1.

²² NOVOTNÝ, Jan. Úloha spolků v uměleckém a kulturním životě v Čechách na konci 19. století. In: MARTINOVSKÝ, Ivan (ed.) – KAISEROVÁ, Kristina (ed.). *Umění a veřejnost v 19. století: sborník příspěvků ze symposia pořádaného 7. a 8. března 1996 ve Státní vědecké knihovně v Plzni*. Ústí nad Labem: Albis international, 1998. ISBN 80–86067–18–1, s. 143.

²³ ŘEHÁČEK, Karel. *Pět zapomenutých: osobnosti plzeňského veřejného života přelomu 19. a 20. století*. Plzeň: Karel Řeháček, 2009. ISBN 978–80–254–5300–1, s. 9.

²⁴ NOVOTNÝ, Jan. Úloha spolků v uměleckém a kulturním životě v Čechách na konci 19. století. In: MARTINOVSKÝ, Ivan (ed.) – KAISEROVÁ, Kristina (ed.). *Umění a veřejnost v 19. století: sborník příspěvků ze symposia pořádaného 7. a 8. března 1996 ve Státní vědecké knihovně v Plzni*. Ústí nad Labem: Albis international, 1998. ISBN 80–86067–18–1, s. 144

²⁵ DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 359. Dostupné také z www: <https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf>.

²⁶ FELIX, Emil. *Literární Plzeň v obryse*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek za součinnosti Spolku přátel vědy a literatury české, 1933, s. 104.

²⁷ ADÁMEK, Karel. *Z naší doby*. Velké Meziříčí: J. F. Šašek, 1887, s. 242. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:863ee810-2dde-11e9-9da6-5ef3fc9bb22f>.

obrozeneckých snah vycházejících z tendencí Národní strany svobodomyšlné, mladočechů. Ti zejména v 70. letech čelili rozporům se staročechy. Polemiky, půtky a bezohledné hádky mezi jejich politickou reprezentací způsobily u lidí nezájem o umělecké prostředí a masivní pokles nakladatelské činnosti.²⁸ Samotní staročesi svým přístupem k voličům, tedy jejich nezájmem o politické aktivity, způsobili, že literární spolky se začaly tvořit a prosperovat díky vrstvám, které literatura do té doby nezajímala.²⁹

Přenos myšlenky o literárním spolku do plzeňského prostředí byl jen otázkou času.³⁰ To však neznamená, že to byl nápad revoluční. V Plzni již od šedesátých působila rozličná uskupení jako byla Měšťanská beseda (1862), pěvecký spolek Hlahol³¹ (1862) nebo Sokol (1863).³² Nebyly však primárně orientovány na literaturu. V sedmdesátých následovaly další besedy jako například Řemeslnická, Občanská nebo Dělnická.³³ Krom nich ještě Politický spolek, spolek Vlastimil, Matice slovanská, Klub českých dam nebo utrakvistická Jednota učitelská, která se ale brzo připojila ke Spolku českých učitelů.³⁴ Různá další sdružení nesla roztodivné názvy, přičemž v mnohých působili i budoucí činitelé Spolku přátel vědy a literatury české. Jedná se o kroužek „U Zopfů“, kde působil Augustin Nevšimal, Adolf Srb

²⁸ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 4.

²⁹ Literární spolek plzeňský, *Plzeňské listy*, 19. 4. 1894, č. 47, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5246dcd0-70b9-11de-922f-000d606f5dc6?page=uuid:0f8a24d0-7080-11de-96f6-000d606f5dc6](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5246dcd0-70b9-11de-922f-000d606f5dc6?page=uuid:0f8a24d0-7080-11de-96f6-000d606f5dc6).

³⁰ Právě vznik chrudimského spolku podnítil Františka Schwarze k sepsání provolání k veřejnosti. O němž viz dále.

³¹ V čele Hlaholu a Sokola stál tentýž muž, Hynek Palla. viz STELZER, Otto. *Nástin kulturního života v Plzni*. In: MACHÁČEK, Fridolin, (ed.) *Plzeň a Plzeňsko v minulosti i přítomnosti*. Plzeň: Lidová universita Husova, 1925, s. 117.

³² DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 359–360. Dostupné také z [³³ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 3. ISSN 1801–2620. Dostupné také z \[³⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 4.\]\(http://www: <u>www: <u>https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170</u></u>.</p>
</div>
<div data-bbox=\)](http://www: <u>www: <u>https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf</u></u>.</p>
</div>
<div data-bbox=)

nebo Václav Peták,³⁵ dále hudebníky sdružující „U Scheidenhofenů“³⁶ nebo „Mňau“³⁷ scházející se na Jíkalce a pořádající zábavy na Lochotíně, ze kterého pocházeli například Karel Vorel nebo Václav Pečenka.³⁸ Německá menšina vyvíjela obdobnou aktivitu v zakládání spolků. Mezi ně řadíme tělovýchovný spolek Aar (1864), hudební Pilsner Liedertafel (1867), divadelní Theatherverein (1868) či kulturně-osvětový Schlaraffia (1891). Německé spolkové aktivity celkově zastřešoval Německý dům, někdy též zvaný Kasino, založený 1871.³⁹ *Handbuch der Vereine für die Reichsrathe vertretenen Königreiche*,⁴⁰ oficiální seznam spolků pro Předlitavsko vydaný na počátku 90. let eviduje další později vzniklé plzeňské spolky jako například Spolek techniků (1886), Spolek českých lékařů (1887) nebo Ústřední jednotu českých lékařů (1888). Společně jsou zařazeny v kategorii „Wissenschaftliche Vereine“, tedy vědecké spolky.⁴¹ Na těchto posledních je konkrétně vidět, že sdružovaly skupiny osob ze stejných společenských kruhů nebo zaměstnání.

Celkový rozmach spolkové činnosti v závěru 19. století dokazuje i fakt, že v roce 1890 bylo pro celé Země Koruny české evidováno téměř 16 tisíc různých takovýchto uskupení. Pro celé Předlitavsko pak více než 30 tisíc. Tyto spolky můžeme vnímat zároveň jako občanské iniciativy, které jsou pro nás důležitým měřítkem rozvoje moderní občanské

³⁵ Právnická a pozdější purkmistr Václav Peták se zapsal do dějin Plzně jako velký bojovník za české školství. Věnoval se však i sociální problematice a vyzýval zámožné jednotlivce, aby přispěli do nadací pro různá sociální zařízení. Výsledkem byla například útulna pro chudé rodičky nebo poradna pro nastávající matky. viz SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 167.

³⁶ ALSTROVÁ, Gusta. Ze starého archivu, *Český deník*, 19. 6. 1938, roč. 27, č. 167, s. 2. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28979f70-61e6-11dc-933a-000d606f5dc6?page=uuid:8ed3ac05-54d5-46bc-9fc5-30c3fccb7559>.

³⁷ Plzeňský básník a dramatik Bernard Guldener byl autorem několika veseloher. Druhá uvedená hra r. 1867 měla též název Mňau. Obecenstvo čekalo satiru na plzeňské poměry a ctihodné měšťany působící ve spolcích tohoto ražení. V důsledku nedůsledného zastírání pravé identity parodovaného knihtiskaře a redaktora Ignáce Schiebla ze strany herce se zvedla zlostná reakce ze strany tisku, která vedla v Guldenerův odchod z Plzně. viz VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 652–653.

³⁸ ALSTROVÁ, Gusta. Ze starého archivu, *Český deník*, 19. 6. 1938, roč. 27, č. 167, s. 2. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28979f70-61e6-11dc-933a-000d606f5dc6?page=uuid:8ed3ac05-54d5-46bc-9fc5-30c3fccb7559>.

³⁹ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 642.

⁴⁰ Vydala statistická ústřední komise ve Vídni. Nezahrnuje však množství poboček a místních organizací náležejících pod své ústředí se sídly v jiných městech. viz NOVOTNÝ, Jan. Úloha spolků v uměleckém a kulturním životě v Čechách na konci 19. století. In: MARTINOVSKÝ, Ivan (ed.) – KAISEROVÁ, Kristina (ed.). *Umění a veřejnost v 19. století: sborník příspěvků ze symposia pořádaného 7. a 8. března 1996 ve Státní vědecké knihovně v Plzni*. Ústí nad Labem: Albis international, 1998. ISBN 80–86067–18–1, s. 143

⁴¹ *Handbuch der Vereine für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder: Nach dem Stand am Schlusse des Jahres 1890 und mit 1 Anhang für das Jahr 1891*. Wien: Manz'sche k. u. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1892, s. 396. Dostupné také z www: <https://kramerius.kvklj.cz/view/uuid:cf73bebf-db0c-4436-a374-e7a5da037ce5?page=uuid:ab1c24d0-5a15-11e6-9dce-001b21d0d3a4>.

společnosti.⁴² Náhled na ně však nebyl v době jejich fungování vždy pozitivní a bylo o nic psáno i takto: „... spolky vyhazují sice mnoho peněz na večírky, jubilea, výlety, zábavy a jiné malichernosti, avšak literatura bývá jimi zřídka podporována. Nyní je sice módou a takřka mánií spolky zakládati (kvůli mnohonásobným předsedům, šíření nesvornosti v obcích), ale účelu často bývá zapomínáno.“⁴³ Plzeňský Spolek přátel vědy a literatury české se od mnohých podobných i zcela jiných spolků lišil. Neorientoval se jen na podporování literatury, odebrání českých knih a časopisů, ale také nabádal své členy k aktivní literární či vědecké činnosti, pořádal přednášky s různorodými tématy, nebo všeobecně usiloval o vytváření čehokoliv, čím by se utužovala národní hrdost a šířila vzdělanost.⁴⁴ To vše vytváří koncept plzeňského spolku spíše jako jakousi formu regionální akademie věd, která předběhla svým vznikem tu celonárodní, Hlávkovu akademii věd, o celých dvanáct let.⁴⁵

---

⁴² NOVOTNÝ, Jan. Úloha spolků v uměleckém a kulturním životě v Čechách na konci 19. století. In: MARTINOVSKÝ, Ivan (ed.) – KAISEROVÁ, Kristina (ed.). *Umění a veřejnost v 19. století: sborník příspěvků ze symposia pořádaného 7. a 8. března 1996 ve Státní vědecké knihovně v Plzni*. Ústí nad Labem: Albis international, 1998. ISBN 80–86067–18–1, s. 143, 145.

⁴³ PODBORSKÝ, Bohuš. Literární reminiscence: (pokračování), *Vlast': časopis pro poučení a zábavu*, Praha: Družstvo Vlast', 1889, roč. 5, č. 4, s. 318. ISSN 1801–559X. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:34ab2581-d2c2-11e8-9984-005056825209?page=uuid:412fbb80-e4de-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>.

⁴⁴ ADÁMEK, Karel. *Z naší doby*. Velké Meziříčí: J. F. Šašek, 1887, s. 242. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:863ee810-2dde-11e9-9da6-5ef3fc9bb22f>.

⁴⁵ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 644.

2 SPOLEK PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ

2.1 KONSTITUOVÁNÍ A ÚČEL SPOLKU

Jako rok vzniku Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni je obvykle uváděn červenec 1878. Vznik jako takový však nelze měsíc s uspokojením stanovit přesně, a to hned z několika důvodů. Hlavním z nich je skutečnost, že fakticky se spolek formoval průběžně, již mnohem dříve, a to od počátku tohoto roku. Prvotním impulsem bylo bezesporu svolání k široké veřejnosti,⁴⁶ šířené letákem, jehož autorem byl František⁴⁷ Schwarz,⁴⁸ které burcovalo k založení takovéto organizace. Stal se tak duchovním otcem této myšlenky. Pod jeho výzvu se podepsalo 62 osob⁴⁹, mezi nimi například tehdejší purkmistr Fr. Pecháček, ředitel Fr. Částek, advokát J. Krofta, lékař V. Šell, advokát V. Peták, novinář I. Schiebl, továrník E. Dubský, knihkupec J. R. Port, redaktor A. Srb, právník A. Jindra nebo architekt A. Baum.⁵⁰ Tvrzení o podpisu 54 osob,⁵¹ jinde hojně uváděné, náleží ale patrně k jinému dokumentu z 10. února 1878.⁵² Ten se nachází v Archivu města Plzně a počet 54 podepsaných je zde snadno k přepočítání a souhlasí. Jedná se o jakousi deklaraci vzniku a účelu „společnosti“, kterou podepsali již vybraní vzdělanci, kteří zde svým podpisem stvrdili dohodu na prvním datu schůze.⁵³ Zprávy a další informace vázané k začátkům konstituování se objevují průběžně v dobovém tisku již od března.⁵⁴ První schůze se konala již 25. února v Měšťanské besedě⁵⁵ hojné účasti plzeňských vzdělců. Od tohoto setkání probíhala přípravná fáze řízená prozatímním vedením v čele s Františkem Částkem. Na tomto setkání se přítomní usnesli o potřebě založit spolek k podpoře rozšiřování domácí literatury a vědy

⁴⁶ ALSTROVÁ, Gusta. Ze starého archivu, *Český deník*, 19. 6. 1938, roč. 27, č. 167, s. 2. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28979f70-61e6-11dc-933a-000d606f5dc6?page=uuid:8ed3ac05-54d5-46bc-9fc5-30c3fccb7559>.

⁴⁷ Příloha č. 7 – Fotografie Františka Schwarze.

⁴⁸ Schwarz platil za výborného organizátora kulturního a společenského života, odborníka na samosprávu a schopného žurnalistu. viz VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 643.

⁴⁹ Někdy se objevuje tvrzení o podpisu 54 mužů, zejména v *Plzeňských listech*. viz Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 13. 10. 1903, č. 231, s. 1–2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:b876d480-713e-11de-b3ac-000d606f5dc6?page=uuid:423b8ed0-7069-11de-a1cc-000d606f5dc6>.

⁵⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 5.

⁵¹ Příloha č. 1 – Deklarace vzniku a účelu „společnosti“ (podepsaná 54 vzdělanci).

⁵² O stejný dokument se jednat nemůže i proto, že zde chybí podpisy některých výše uvedených pánů.

⁵³ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Neustránkováno.

⁵⁴ Zprávy z venkova, *Čech: politický týdeník katolický*, Praha: Antonín Schmitt, 02.03.1878, roč. 10, č. 51, s. 4. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:6915a510-291f-11e6-a344-5ef3fc9ae867>.

⁵⁵ Jedná se o budovu v tehdejší ulici Wankova (Vankova), dnes Jungmannova. viz METLIČKA, Daniel. *Měšťanská beseda* [online]. 31. 10. 2019 [cit. 2022-02-01]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_udalosti&load=1126.

či k ochraně památek Plzně i okolí. Do řádného ustanovení spolku se rozhodli scházet každou sobotu na neformálních setkáních v Měšťanské besedě,⁵⁶ kde hodlali rokovat o svém dalším úsilí i aktuálních tématech.⁵⁷ Do zmiňovaného července už spolek stačil podniknout množství přednáškových či jiných aktivit. Úplně první z nich byla přednáška advokátního koncipienta JUC. Augustina Nevšimala o veselohře „Krásná Helena“ od J. Žofky, člena spolku.⁵⁸ Než spolek zahájil oficiální činnost stačil uskutečnit jedenáct takovýchto debatně-přednáškových večerů.⁵⁹ Přednáška byla v této době ideální, nejefektivnější a neúčinnější formou popularizace a předání nových poznatků širšímu okruhu osob.⁶⁰ Všechny přednášky byly ovšem prozatím jen pro uzavřenou společnost. Dále byl spolek, již v červnu, požádán městskou radou o radu v souvislosti s pojmenováním plzeňských ulic. Sedmičlenné komitě vypracovalo návrh, který byl bez větších výhrad přijat. Červenec je jako měsíc založení patrně uváděn zejména proto, že v tomto měsíci, konkrétně 29., se konalo první, výjimečné valné shromáždění, z něhož vzešel prozatímní výbor fungující do září téhož roku. Výbor čítal prozatím pouze sedm místo dvanácti osob, jak udávaly stanovy, neboť ještě nebyly vytvořeny jednotlivé odbory,⁶¹ jejichž předsedové ve výboru měli též zasedat.⁶² Zároveň také byly 8. července schváleny spolkové stanovy pražským místopředsedstvím.⁶³ Malou zajímavostí je, že existuje v archivu dodnes strojopis návrhu těchto stanov s mnohými změnami a ručními opravami.⁶⁴ Například zde stojí, že „jednací řeč je česká, ale jinak je oprávněn každý jiný jazyk“, avšak do finální verze se dostalo jen „jednací řeč je česká“. I to svědčí o tom, že ryze české smýšlení se v počátcích vzniku muselo ještě prosadit.⁶⁵

⁵⁶ Příloha č. 5 – Fotografie původní budovy Měšťanské besedy (1862 do 1889).

⁵⁷ Verein von Freunden der böhmischen Literatur und Wissenschaft, *Pilsner Reform*, 27. 2. 1878, roč. 9, č. 17, s. 1–2.

⁵⁸ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 3. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>

⁵⁹ ALSTROVÁ, Gusta. Ze starého archivu, *Český deník*, 19. 6. 1938, roč. 27, č. 167, s. 2. ISSN 1801–2639.

Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28979f70-61e6-11dc-933a-000d606f5dc6?page=uuid:8ed3ac05-54d5-46bc-9fc5-30c3fccb7559>.

⁶⁰ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 644.

⁶¹ O odborech a organizační struktuře viz dále.

⁶² Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 13. 10. 1903, č. 231, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:b876d480-713e-11de-b3ac-000d606f5dc6?page=uuid:423b8ed0-7069-11de-a1cc-000d606f5dc6>.

⁶³ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 8.

⁶⁴ Příloha č. 2 – Koncept stanov s ručně vepsanými úpravami.

⁶⁵ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 4, sign. KB. 360, stanovy spolku z roku 1878 „návrh“. Neustráňováno.

Hlavním účelem organizace bylo zejména podporování spisovatelů, vědy, literatury či osvětově-edukačních aktivit nebo také pořádání hudebních večírků nebo výstav.⁶⁶ V týdeníku *Čech* bylo v březnu 1878 krátce shrnuto vymezení cílů spolkové činnosti takto: „...docíliti čilejšího ruchu v literárním životě a učiniti přítrž lhostejnosti, kteráž v příčině té poslední dobou v míře veliké se rozšířila. Voláme spolku tomu z plna srdce: Zdař Bůh!“⁶⁷ Vytyčení účelu a funkce spolku se v tisku a dalších zdrojích hojně objevuje v různých květnatých formách vyjádření. Jedním z nejpoblárnějších a nejčastěji citovaných je: „Náš spolek bojuje za zničení hnusného bejlí předměstské literatury, mezi domácím lidem naším pilně kolportované!“⁶⁸ Dalším je například přímo první paragraf stanov spolku: „Spolek má za účel pěstovati vědu a literaturu českou a zvláště, pokud sloužiti budou potřebám a zájmům tohoto města a kraje, podporovati vše, co v té příčině ku povznesení vědy a literatury české povede, a buditi v lidu lásku k vlasti a osvětě.“⁶⁹ Ze všech těchto vyjádření jasně vyplývá celková tendence spolku nešířit jen pouhou vzdělanost nebo kulturní osvětlu, ale zejména i posilovat a utužovat národní vědomí v duchu mladočeské vlastenecké orientace.⁷⁰ Bránění větší politické činnosti přineslo jen větší národnostní jednotu, ke které burcoval i tisk ve zprávách o založení spolku takto: „... se pro každého upřímného syna českého národa stává dvojnásob povinností vstoupit do kruhu vlasteneckých mužů prodchnutých opravdovou láskou k rodnému jazyku a k nejvyšším duchovním statkům českého lidu, a nejen dědictví otců proti jakémukoli zničení bránit před cizími zásahy, ale také ji podle svých nejlepšíh schopností poctivou intelektuální prací zachovat.“⁷¹ Paradoxně později vliv mladočešství přinesl větší zájem širších vrstev o politiku jako takovou a způsobil tak relativní oslabování zájmu obyvatelstva.⁷²

Příprava stanov probíhala od února až do července 1878. Již od počátků svého vzniku o sobě spolek ale dával vědět v tisku. Prvním takovýmto signálem bylo uveřejnění

⁶⁶ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 1, sign. KB. 360, s. 4

⁶⁷ Zprávy z venkova, *Čech: politický týdeník katolický*, Praha: Antonín Schmitt, 02.03.1878, roč. 10, č. 51, s. 4. Dostupné také z [www: https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:6915a510-291f-11e6-a344-5ef3fc9ae867](https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:6915a510-291f-11e6-a344-5ef3fc9ae867).

⁶⁸ -vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9, s. 1.

⁶⁹ Činnost literárního spolku plzeňského, *Hlídky literární*, 1886, roč. 3, č. 6, s. 189. ISSN 1212–6632.

Dostupné také z [www: https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:41bd7ba0-d633-11e3-93a3-005056825209](https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:41bd7ba0-d633-11e3-93a3-005056825209).

⁷⁰ JIRÁSEK, Bohumil. *Dějiny literatury v západních Čechách: (1890–2006)*. Plzeň: Nava, 2008. ISBN 978–80–7211–311–8, s. 6.

⁷¹ Verein von Freunden der böhmischen Literatur und Wissenschaft, *Pilsner Reform*, 27. 2. 1878, roč. 9, č. 17, s. 1–2.

⁷² Literární spolek plzeňský, *Plzeňské listy*, 19. 4. 1894, č. 47, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5246dcd0-70b9-11de-922f-000d606f5dc6?page=uuid:0f8a24d0-7080-11de-96f6-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5246dcd0-70b9-11de-922f-000d606f5dc6?page=uuid:0f8a24d0-7080-11de-96f6-000d606f5dc6).

osnovy stanov v *Plzeňských listech* v dubnu téhož roku.⁷³ Tento koncept se od finálního dokumentu oficiálně schváleného v červenci ještě jistou měrou liší, nicméně i tak představuje alespoň prvotní představení spolku širší veřejnosti. Toto představení můžeme z dnešního moderního pohledu považovat za výborný marketingový tah, neboť zde byly jasně stanoveny i podmínky přijetí pro případné zájemce o členství. Hlavním iniciátorem tvorby stanov byl ředitel František Částek,⁷⁴ toho času první zatímní předseda spolku, který též řídil výše zmíněnou první schůzi 25. února 1878.⁷⁵ Spolu s ním se na tvorbě stanov podílel komitét, jemuž Částek předsedal, složený z osob tajemníka Františka Schwarze, prof. Františka Aloise Hory,⁷⁶ PhDr. Aloise Houšky a JUDr. Karla Vorla.⁷⁷ Tito muži se stali hlavními hybateli počátečního dění, protože právě oni měli na starosti přípravu a aktivizaci všeho, co bylo pro vznik a počáteční rozvoj nezbytné.⁷⁸ Největší podíl na finálním výsledku stanov měl výše zmíněný František Schwarz, který byl horlivě zapálen pro spolkovou myšlenku.⁷⁹ V konceptu stanov je jméno organizace původně uvedeno jako Společnost přátel vědy a literatury české, ale ve finální podobě je již změněno na Spolek přátel vědy a literatury české či zkráceně Spolek literární.⁸⁰ Bez ohledu na pozdější spolkové pády i vzestupy ale lze konstatovat, že po minimálně prvních 30 let měla jeho činnost podněcující i formující význam pro lokální prostředí.⁸¹ Spolkoví představitelé byli jakýmiś poradci a hybateli v kulturních otázkách týkajících se města Plzně i kraje, díky tomu tak přispívali určitou měrou k vyšší sociální a společenské úrovni zajištění všech vrstev obyvatelstva.⁸²

⁷³ Osnova stanov spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 4.4. 1878, č. 27, s. 3. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5f68b900-7065-11de-8af5-000d606f5dc6?page=uuid:f99caf20-6cb1-11de-b13b-000d606f5dc6>.

⁷⁴ Příloha č. 8 – Fotografie Františka Částka.

⁷⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 7.

⁷⁶ Příloha č. 10 – Fotografie Františka Aloise Hory.

⁷⁷ ALSTROVÁ, Gusta. Ze starého archivu, *Český deník*, 19. 6. 1938, roč. 27, č. 167, s. 2. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28979f70-61e6-11dc-933a-000d606f5dc6?page=uuid:8ed3ac05-54d5-46bc-9fc5-30c3fccb7559>.

⁷⁸ Verein von Freunden der böhmischen Literatur und Wissenschaft, *Pilsner Reform*, 27. 2. 1878, roč. 9, č. 17, s. 1.

⁷⁹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, prof. Vondruška, s. 2.

⁸⁰ Osnova stanov spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 4.4. 1878, č. 27, s. 3. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5f68b900-7065-11de-8af5-000d606f5dc6?page=uuid:f99caf20-6cb1-11de-b13b-000d606f5dc6>.

⁸¹ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 189.

⁸² KRBEŠ. 65 let LUKu v Plzni, *Český deník*, 1. 10. 1943, roč. 32, č. 269, ISSN 1801–2639, s. 3. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13>.

2.2 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

Spolek byl, i dle stanov, rozdělen na pět odborů,⁸³ do kterých se následně členstvo dělilo v závislosti na okruhu svých zájmů.⁸⁴ V čele jednotlivých odborů stanuli volení zvláštní předsedové a referenti, kteří byli z faktického hlediska svými právy de facto schopni předsedu zastoupit ve všech klíčových činnostech. Aby jednotlivé odbory mohly začít působit, musely mít nejprve alespoň sedm členů. Jeden člen mohl působit ve vícero odborech, avšak pouze v jednom směl být volen do řídicí správy.⁸⁵ Do čela těchto pěti odborů byli zvoleni muži, které můžeme právem považovat za výkvět české plzeňské inteligence své doby. Historicko-archeologický odbor vedený Václavem Pečenkou a Josefem⁸⁶ Strnadem⁸⁷ se měl věnovat hlavně vyhledávání, sběru a zpracování domácích pramenů i podporování zájmu o umělecké či historické památky a péči o ně.⁸⁸ Literárně-umělecký v čele s Juliem Korábem a Hynkem Pallou si kladl za cíl vyvolávat oblibu lidu k české domácí literatuře i umění a vést jej tak ke všeobecnému vkusu. Praktické využití právní vědy, její šíření mezi obyvatelstvo a aplikace národohospodářských i samosprávných zásad bylo cílem právnického odboru⁸⁹ řízeného Karlem Houškou a Antonínem Jindrou. Přírodovědecko-technický odbor, v jehož čele stanuli Vilém Šell a Karel Veselý,⁹⁰ se zaměřoval na vědecké zkoumání přírody s přesahy do jejího využití i obeznámení širší veřejnosti s nejnovějšími technickými výtobytky a jejich praktickou aplikací v domácnostech a podnicích. V čele vzdělávacího oboru, orientovaného na oblast školství, celoživotní vzdělávání všech občanů s důrazem na zdokonalování tuzemského průmyslu,⁹¹ stanuli ředitel reálného gymnasia František Částek a ředitel měšťanské školy Dominik

⁸³ -vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9, s. 1.

⁸⁴ DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 360. Dostupné také z www: <https://service.ucl.cas.cz/edicee/data/sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf>.

⁸⁵ *Stanovy spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1878, s. 10–11.

⁸⁶ Příloha č. 9 – Fotografie Josefa Strnada.

⁸⁷ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 6

⁸⁸ Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 13. 10. 1903, č. 231, s. 1–2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:b876d480-713e-11de-b3ac-000d606f5dc6?page=uuid:423b8ed0-7069-11de-a1cc-000d606f5dc6>.

⁸⁹ *Stanovy spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1878, s. 3–4.

⁹⁰ FELIX, Emil. *Literární Plzeň v obryse*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek za součinnosti Spolku přátel vědy a literatury české, 1933, s. 105.

⁹¹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 6.

Knobloch.⁹² Zde je vidět, že spolek se snažil postihnout co největší okruh vědeckých odvětví⁹³ a jeho zaměření bylo velmi širokospektrální, mohli bychom říci až téměř obecné a nevyhraněné. Těmto dílčím odborům byl nadřazen správní výbor jakožto vrchní představitel spolkového vedení. Jednalo se správu volenou na jeden správní rok počítaný od 1. ledna. Výbor se skládal z předsedy spolku, pěti předsedů a pěti referentů jednotlivých odborů, doplněné o sedm volených zástupců, které volila valná hromada. Správní výbor následně ze svého středu volil nejvyšší spolkové funkce⁹⁴ předsedy, místopředsedy, jednatele, pokladníka, knihovníka a správce domu.⁹⁵ Důležitý byl zejména soulad mezi předsedou, jakožto vůdcem a duší spolku a jednatelem, hlavním hybatelem dění. Pokud jeden z nich utlumil svou angažovanost, často tím oslabil a následně utlumil aktivitu druhého. Místopředseda zastupoval předsedu spíše jen ve výjimečných situacích. Ostatní členové výboru již neměli ve spolku tak dominantní postavení, navíc se jich na těchto zbylých postech vystřídal vícero.⁹⁶

2.3 ČLENSTVO, VALNÉ HROMADY PRVNÍCH LET EXISTENCE A VÝZNAMNÉ AKCE
Všichni členové si byli dle stanov rovni v při užívání spolkových vymožeností, jako byla například knihovna, čítárna, přednášky nebo návštěva muzeí. Také měli rovný hlas při volení správního výboru na valné hromadě. Členstvo se dělilo do pěti kategorií. První z nich byli členové čestní, často významné osobnosti, někdy až celostátního formátu, volené valnou hromadou. Druhou představovali zakládající členové, kteří jednou pro vždy museli složit poplatek 20 zlatých nebo věnovat spolku umělecké či vědecké dílo.⁹⁷ Nutno podotknout, že 20 zlatých v době založení nebyly malé peníze, fakticky se jednalo téměř o jeden měsíční plat úředníka.⁹⁸ Další byli činní členové, často přímo z Plzně a nejbližšího okolí, platící čtyři zlaté ročně. Poslední dvě skupiny představovali členové bydlící mimo Plzeň i okolí. První, takzvaní přispívající členové platili 2 zlaté ročně a druzí, dopisující členové pak byli

⁹² FELIX, Emil. *Literární Plzeň v obryse*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek za součinnosti Spolku přátel vědy a literatury české, 1933, s. 105.

⁹³ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 643.

⁹⁴ Příloha č. 20 – Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku.

⁹⁵ *Stanovy spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1878, s. 7.

⁹⁶ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 40.

⁹⁷ *Stanovy spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1878, s. 5–6.

⁹⁸ SEJBAL, Jiří – ŠMERDA, Jan – HOFER, Milan – PEKÁREK, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80–210–1734–1, s. 314. Dostupné také z [www: https://ndk.cz/uuid/uuid:ddc7ceb0-fff1-11e7-9854-5ef3fc9ae867](http://www.ndk.cz/uuid/uuid:ddc7ceb0-fff1-11e7-9854-5ef3fc9ae867).

prostředníky ve styku s venkovem k šíření spolkových snah a myšlenek.⁹⁹ Činnost spolku a všech členů měla probíhat zásadně v apolitickém rázu.¹⁰⁰ Počet členů byl v době založení kolem 65.¹⁰¹ Za celou dobu existence spolku různě kolísal¹⁰² v závislosti na prosperitě.¹⁰³ Neklesal však pod 100 a nepřerůstal 240.¹⁰⁴

První oficiální řádná valná hromada se konala dne 29. září 1878.¹⁰⁵ Byla zahájena přednesem zprávy o činnosti spolku redaktora Adolfa Srba. V *Plzeňských listech* byly uvedeny parafráze jejího znění takto: „...myšlenka zříditi v Plzni spolek literární byla zdravou a že její uskutečnění vyhovovalo skutečným potřebám. Toho důkazem jest, že nyní téměř celá česká inteligence Plzně shromážděna jest v spolku.“¹⁰⁶ Připomenuty byly dále spolkové počiny, mezi nimi jmenujme alespoň pořádání dvou slavností věnovaných Josefu Jungmannovi a Vítězslavu Hálkovi, zakoupení kvalitních českých knih v hodnotě 80 zlatých, zřízení komise sledující činnost a repertoár místního divadla,¹⁰⁷ předložení návrhu na pojmenování plzeňských ulic po zasloužilých osobnostech, který byl až na drobné změny městem přijat, nebo žádost na vyčlenění prostor pro muzeum, jež měli v plánu zříditi.¹⁰⁸ Právě zde na tomto shromáždění bylo také zvoleno nové vedení. Místopředsedou se stal lékař Vilém Šell,¹⁰⁹ předsedou František Schwarz, který si tuto pozici udržel přes dvě

⁹⁹ Stanovy spolku přátel vědy a literatury české v Plzni. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1878, s. 5–6.

¹⁰⁰ JIRÁSEK, Bohumil. *Dějiny literatury v západních Čechách: (1890–2006)*. Plzeň: Nava, 2008. ISBN 978–80–7211–311–8, s. 6.

¹⁰¹ DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.) *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového sympozia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 364. Dostupné také z www:

<https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf>.

¹⁰² Příloha č. 3 – Přihláškový lístek: stará verze.

¹⁰³ Příloha č. 4 – Přihláškový lístek: nová verze.

¹⁰⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 97.

¹⁰⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 12.

¹⁰⁶ Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 3. 10. 1878, č. 79, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:9e7af580-7070-11de-9f1f-000d606f5dc6?page=uuid:6b8f2dc0-6d6a-11de-a0d5-000d606f5dc6>.

¹⁰⁷ Divadlo bylo považováno za prostředek výchovy obyvatelstva v národním duchu. viz DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového sympozia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 363. Dostupné také z www: <https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf>.

¹⁰⁸ Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 3. 10. 1878, č. 79, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:9e7af580-7070-11de-9f1f-000d606f5dc6?page=uuid:6b8f2dc0-6d6a-11de-a0d5-000d606f5dc6>.

¹⁰⁹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 40.

desetiletí.¹¹⁰ Závěrem následovala přednáška hosta spolku, historika a archiváře Jaromíra Čelakovského¹¹¹ na téma o důležitosti místopisných dějin pro vlastenecký dějepis.¹¹² Další reference o přednáškových aktivitách se objevily i v průběhu dalších měsíců v *Plzeňských listech*. Veskrze se jednalo o slova chvály a adoraci: „*A vizme literární spolek plzeňský, kterak ten pracuje, chutě a radostně pracuje k cíli, pro nás zvláště touto dobou veledůležitému, stávaje se při tom znenáhla vzorem spolkův českých měst. Schůze odbývá se v něm za schůzí a žádná pro pouhé jméno.*“¹¹³ Členové spolku přednášeli i v jiných spolcích, zejména v řemeslnické, občanské a dělnické besedě, v Českém politickém spolku, „Kruhu učitelek“ nebo ve Spolku českého učitelstva. Dále zajížděli i do jiných měst jako například do Klatov, Starého Plzeňce nebo Blovic.¹¹⁴ Dnešním zpětným pohledem však lze částečně konstatovat, že plytké prostředí všech spolků nepomáhalo rozvoji umění ve městě a v kraji dostatečnou měrou.¹¹⁵

Druhá valná hromada se konala 7. prosince 1879¹¹⁶ a nesla se ve zcela obdobném a pozitivním duchu jako ta první.¹¹⁷ Členové se během prvních let horlivě angažovali a nadšeně pracovali pro spolkovou věc. Přednášelo se dokonce i o prázdninách.¹¹⁸ Schůzi zahájil přednáškou o potřebách literatury předseda Schwarz. Dále pokračoval zprávou o

¹¹⁰ DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového sympozia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 360. Dostupné také z [www](http://www.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf): <https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf>.

¹¹¹ Právník, archivář a právní historik, svého času i poslanec v zemském sněmu a říšské radě. více viz HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80–7277–023–3, s. 125–126.

¹¹² Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 3. 10. 1878, č. 79, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:9e7af580-7070-11de-9f1f-000d606f5dc6?page=uuid:6b8f2dc0-6d6a-11de-a0d5-000d606f5dc6): <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:9e7af580-7070-11de-9f1f-000d606f5dc6?page=uuid:6b8f2dc0-6d6a-11de-a0d5-000d606f5dc6>.

¹¹³ Uznání důležitosti a činnosti zdejšího spolku literárního, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1878, č. 91, s. 3. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:51388290-6cb2-11de-b7b9-000d606f5dc6): <http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:51388290-6cb2-11de-b7b9-000d606f5dc6>.

¹¹⁴ Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6): <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

¹¹⁵ VODÁK, Václav. Výtvarnická sdružení v západních Čechách: (kapitola z dějin západočeského výtvarnictví). In: *Sborník Vyšší pedagogické školy v Plzni*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1959, sv. 2, s. 198–199.

¹¹⁶ V přesném datumu určení se dobový tisk rozchází *Pilsner Reform* z 10. 12. 1879 uvádí 7. prosince, *Plzeňské listy* z 14. 12. 1879 uvádějí „minulé pondělí“, což by ale připadalo na 8. prosince.

¹¹⁷ Spolek přátel vědy a literatury české: valná schůze, *Plzeňské listy*, 14. 12. 1879, č. 10, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3bf54e30-7109-11de-831c-000d606f5dc6?page=uuid:faf3e060-7043-11de-acef-000d606f5dc6): <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3bf54e30-7109-11de-831c-000d606f5dc6?page=uuid:faf3e060-7043-11de-acef-000d606f5dc6>.

¹¹⁸ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 12.

činnosti, kterou oznámil odchod JUDr. Karla Vorla¹¹⁹ z pozice jednatele spolku, který byl nahrazen prof. Františkem Aloisem Horou. Předseda v tomto projevu také sumarizoval hlavní počiny minulého období.¹²⁰ Mezi nimi stojí za zmínku hlavně uspořádání vzpomínkové slavnosti a zasazení pamětní desky¹²¹ věnované plzeňskému buditeli Josefu Vojtěchu¹²² Sedláčkovi,¹²³ jemuž byla též věnována první vydaná spolková publikace¹²⁴ z pera Adolfa Srba.¹²⁵ Dále za zmínku ze spolkové aktivity stojí založení krejcarového spolku¹²⁶ k podpoře chudé školní mládeže 18. května 1879, podání návrhu ke zřízení sirotčince¹²⁷, předložení návrhu k založení městského muzea¹²⁸ z 8. listopadu 1879 městskému zastupitelstvu.¹²⁹ Muzeum bylo opravdu následujícího roku otevřeno

¹¹⁹ Plenarversammlung des literarischen Vereines in Pilsen am 7. December 1879, *Pilsner Reform*, 10. 12. 1879, roč. 10, č. 99, s. 1.

¹²⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 41.

¹²¹ DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 361. Dostupné také z www:

<https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf>.

¹²² Sedláček byl považován ve spolkových kruzích zakladatele místního dějepisu. Spolek se tak po jeho vzoru chtěl zasadit o důkladnější sepsání dějin Plzně.

¹²³ Též mu byl spolek dal postavit pomník nad hrobem. viz -vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9, s. 1.

Na tuto pamětní desku patrně přispěl 100 zlatými pražský spolek Svatobor, zastoupený hlavním archivářem města Prahy J. Emlerem. Nicméně v dopise je chybně uvedeno jméno Josef Vojtěch Smetana. Je tedy patrná záměna příjmení. Časově však dopis (23. 1. 1879) odpovídá době vzniku památky J. V. Sedláčka, která byla umístěna 23. 2. 1879.

viz Archiv města Plzně, fond Literární umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360,

Korespondence 1878–1900. Nestránkováno.

viz FANTOVÁ, Kateřina. *Pamětní deska Josefu Vojtěchu Sedláčkovi* [online]. 2. 11. 2020 [cit. 2022-02-17].

Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_objektu&load=204&qt=&qc=&qe=.

¹²⁴ -vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9, s. 2.

¹²⁵ více viz předmluva k publikaci: SRB, Adolf. *Spisovatel Josef Vojtěch Sedláček*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni, 1879. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:6f65390b-5d8d-4c4a-8b7d-0176dc5ad415>.

¹²⁶ ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let: (dokončení), *Plzeňské listy*, 15. 3. 1888, č. 32, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6>.

¹²⁷ Spolek přátel vědy a literatury české: valná schůze, *Plzeňské listy*, 14. 12. 1879, č. 10, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3bf54e30-7109-11de-831c-000d606f5dc6?page=uuid:faf3e060-7043-11de-acef-000d606f5dc6>.

¹²⁸ K němu byla zřízena i přidružená vědecká knihovna díky podnětu F. Částka. viz Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232, s. 2. ISSN 1804–0187.

Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

¹²⁹ SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1, s. 28.

veřejnosti¹³⁰ díky iniciativě továrníka Eduarda Dubského z Vitiněvsi, který se stal jeho prvním ředitelem na 3 roky,¹³¹ ale i díky aktivitě pánů F. Schwarze, F. Částka a J. Strnada.¹³² Navíc dalšími spolkovými počiny bylo také sbírání materiálu pro sepisování dějin města Plzně, prodej a slosování výherců knih téměř na každé přednášce či pozvolné rozšiřování spolkové knihovny. Plné znění Schwarzova projevu bylo uveřejněno v *Plzeňských listech*. Závěrem vyjádřil svou víru v kontinuitu pozitivního vývoje spolku i národnostních snah heslem: „*Ve věděni naše spasení!*“.¹³³ Další jednání provázela aktivní debata všech zúčastněných. Za zmínku z jejích závěrů stojí zejména udělení čestného členství cestovateli Emilu Holubovi.¹³⁴ Stal se tak prvním čestným členem vůbec. Jeho odpověď na telegrafovanou zprávu zněla: „*Račte laskavě vyslovit slovuťnému spolku mých nejvroucnějších diků za mě prokázanou zvláštní úctu, až mě to možné královskou Plzeň ponavštíviti osobně mých diků vydám.*“¹³⁵ Téma výzkumu v neznámých zemích spolek celkově zajímal. Holub později v Plzni dvakrát přednášel o své cestě po jižní Africe a přivezl s sebou i část svých etnografických sbírek.¹³⁶ Druhým hlavním počinem tohoto správního roku se stal návrh Jaroslava Schiebla na podání žádosti obecnímu zastupitelstvu o finanční podporu na sepsání dějin města Plzně.¹³⁷ Právě Schiebl stál též za vydáváním novin *Pilsner Reform: Zeitschrift für Politik und Volkswirtschaft*, které referovaly v prvních letech o činnosti spolku společně s *Plzeňskými listy*.

¹³⁰ MACHÁČEK, Fridolín. Městské historické museum v Plzni, jeho vývoj a jeho úkoly. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. I, Plzeň: Městské historické museum, 1909, s. 9

¹³¹ BERNHARDT, Tomáš – PERÍNOVÁ, Anna. Politický a společenský vývoj 1873/1875–1914. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 189.

¹³² BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954, s. 22.

¹³³ Spolek přátel vědy a literatury české: valná schůze, *Plzeňské listy*, 14. 12. 1879, č. 10, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3bf54e30-7109-11de-831c-000d606f5dc6?page=uuid:faf3e060-7043-11de-acef-000d606f5dc6>.

¹³⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 17.

¹³⁵ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Neustránkováno.

¹³⁶ V příštích letech se k tématu exotiky vázaly i další přednášky např. r. 1887 Josef Wunsch o svém objevu pramenů Tigridu či r. 1895 Enrique Stanko Vráz o svých cestách po rovníkové Americe. viz DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 361. Dostupné také z www: <https://service.ucl.cas.cz/edicee/data/sborniky/1988/PCM/K/PCM.K.pdf>.

¹³⁷ Spolek přátel vědy a literatury české: valná schůze, *Plzeňské listy*, 14. 12. 1879, č. 10, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3bf54e30-7109-11de-831c-000d606f5dc6?page=uuid:faf3e060-7043-11de-acef-000d606f5dc6>.

8. listopadu 1880 se konala třetí valná hromada za uplynulý správní rok. Její začátek byl patrně zpožděn a navzdory plánovanému začátku v 19:00 začala až okolo půl desáté večer, protože se do té doby neshromáždila více než třetina činných členů. Dle *Pilsner Reform* „byla nepřítomnost zdejších učitelů markantní“.¹³⁸ Po přečtení zprávy o stavu v jednotlivých oborech i spolku jako takovém byly všem přítomným vydány legitimační lístky.¹³⁹ Nejen, že se za tento správní rok zvýšil počet členů o 32 na 185,¹⁴⁰ ale se také velmi zesílila publikační činnost díky vydání druhé spolkové publikace *Gustav-Pfleger Moravský* připravené Františkem Aloisem Horou¹⁴¹, o níž je nutno poznamenat, že se jedná o jedinou životopisně zaměřenou publikaci věnovanou této osobnosti,¹⁴² a třetí z pera Julia Korába¹⁴³ zvané *Vývoj knihtiskařství a české prvotisky*.¹⁴⁴ Další horlivá a rozmanitá aktivita byla reprezentovaná zejména udělením finančního daru k jubileu hudebního skladatele Bedřicha Smetany¹⁴⁵, zapojením sboru Hlahol¹⁴⁶ jako doprovodného tělesa k večírkům,¹⁴⁷ přijatým členstvím v množství bratrských spolků jako byla Umělecká beseda, Matice česká, Historický spolek, Sdružení pro vystavení národního¹⁴⁸ divadla,¹⁴⁹ Jednota českých

¹³⁸ Plenarversammlung des Pilsner literarischen Vereines, *Pilsner Reform*, 10. 11. 1880, roč. 11, č. 90, s. 1.

¹³⁹ Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1880, č. 92, s. 4. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:443c4a50-7139-11de-8028-000d606f5dc6?page=uuid:8f8f4ce0-7063-11de-83fd-000d606f5dc6>.

¹⁴⁰ Plenarversammlung des Pilsner literarischen Vereines, *Pilsner Reform*, 10. 11. 1880, roč. 11, č. 90, s. 1.

¹⁴¹ viz PFLEGER MORAVSKÝ, Gustav – HORA, František Alois, (ed.) *Gustav Pfleger Moravský: životopisné zápisky básníkův*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1880. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:7113bae1-0a11-49e8-82f4-7a3c15c6d095>.

¹⁴² VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 648.

¹⁴³ SPĚVÁČEK, Václav. Základy novodobého školství v Plzni. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 129.

¹⁴⁴ Kniha podává svědectví o knihtiskařské vyspělosti staré Plzně, které vyplývá i ze skutečnosti, že zde r. 1468 byla vytištěna první česká kniha. viz KORÁB, Julius. *Vývoj knihtiskařství a české prvotisky: ku čtyřsetletému jubileu české typografie*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1880, s. 1–3. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:e07bd9a3-f5d4-4f35-ae58-e12f329884db>.

¹⁴⁵ Příspěvek činil 30 zlatých, což dokládá výkaz příspěvků zaslaný k tomuto jubileu, slavenému dne 4. 1. 1880. Příspělo desítek jiných obdobných spolku. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Neustránkováno.

¹⁴⁶ Hynek Palla, jeho dirigent byl též činným členem Spolku přátel vědy a literatury české. O zájmu o hudební aktivity svědčí i skutečnost, že v prvních letech existence spolku byly téměř po každé přednášce zpívány sborové nebo i sólové písně. viz DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 361–362. Dostupné také z www: <https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCM/K/PCM.K.pdf>.

¹⁴⁷ Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1880, č. 92, s. 4–5. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:443c4a50-7139-11de-8028-000d606f5dc6?page=uuid:8f8f4ce0-7063-11de-83fd-000d606f5dc6>.

¹⁴⁸ Příloha č. 15 – Členská legitimace Sboru pro zřízení českého národního divadla.

¹⁴⁹ Kartička potvrzující činné členství pro rok 1880 prozrazuje i výši poplatku k přijetí na 20 zlatých. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Neustránkováno.

matematiků a fyziků nebo spolku akademiků kraje plzeňského¹⁵⁰ „Radbuza“.¹⁵¹ Bylo odebíráno mnoho časopisů, mezi nimi například *Světazor*, *Lumír*, *Památky archeologické* nebo *Divadelní listy*.¹⁵² Dále bylo usneseno, že budou vydány spisy básníka Bernarda Guldenera a na jeho dům bude umístěna pamětní deska.¹⁵³ Na tomto příkladu lze vidět, že všechny aktivity spolku nebyly vždy úspěšné. Návrhy městu na uskutečnění tohoto plánu byly podávány v příštích letech několikrát.¹⁵⁴ Tyto snahy však nebyly korunovány úspěchem a pamětní deska nevznikla,¹⁵⁵ ačkoliv snahu projevil v roce 1913 politik a aktivista František Lukavský,¹⁵⁶ autor Guldenerovy biografie.¹⁵⁷ Na tomto třetím valném shromáždění František Schwarz navíc obhájil post předsedy a získal 37 ze 40 možných hlasů.¹⁵⁸

O valném shromáždění konaném pro rok 1881 nebylo nikterak referováno, nicméně můžeme předpokládat, že proběhlo ve formálním rázu, jak předepisovaly stanovy. Jisté je ovšem to, že literárně-umělecký odbor během této doby mezi valnými hromadami 1881 až 1882 patrně pozastavil svou činnost. Těsně před zahájením valné hromady, konané 23. října 1882, se totiž tento odbor obnovil pod předsednictvím prof. F. A. Hory s referentem F. Hirschem.¹⁵⁹ Taktéž došlo k přesunům ve vedení. Hora opustil post jednatele a stal se místopředsedou,¹⁶⁰ kterým však vydržel pouhý rok, než byl nahrazen JUDr. Karlem Houškou.¹⁶¹ Na uvolněné místo jednatele nastoupil prof. Josef Čipera,¹⁶² který na něm

¹⁵⁰ Příloha č. 16 – Členská legitimace spolku akademiků plzeňského kraje „Radbuza“.

¹⁵¹ Kartička potvrzující roli Spolku přátel vědy a literatury české jakožto zakládajícího člena Spolku akademiků kraje plzeňského „Radbuza“ taktéž dokládá vyšší poplatku za tuto pozici 5 zlatých. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Nestránkováno.

¹⁵² Plenarversammlung des Pilsner literarischen Vereines: (Schluß), *Pilsner Reform*, 17. 11. 1880, roč. 11, č. 92, s. 1.

¹⁵³ Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1880, č. 92, s. 4–5. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:443c4a50-7139-11de-8028-000d606f5dc6?page=uuid:8f8f4ce0-7063-11de-83fd-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:443c4a50-7139-11de-8028-000d606f5dc6?page=uuid:8f8f4ce0-7063-11de-83fd-000d606f5dc6).

¹⁵⁴ FELIX, Emil. *Literární Plzeň v obryse*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek za součinnosti Spolku přátel vědy a literatury české, 1933, s. 105.

¹⁵⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 15.

¹⁵⁶ *Český deník*, 24. 12. 1916, roč. 5, č. 356, s. 14. ISSN 1801–2639. Dostupné také z [www: http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:776cacdd-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:776cacdd-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170).

¹⁵⁷ viz LUKAVSKÝ, František. *Básník Bernard Guldener*. Písek: Nakladatelství Theodora Kopeckého, 1926.

¹⁵⁸ Plenarversammlung des Pilsner literarischen Vereines: (Schluß), *Pilsner Reform*, 17. 11. 1880, roč. 11, č. 92, s. 2.

¹⁵⁹ Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 29. 10. 1882, č. 87, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:e9e1b4e0-6d2e-11de-98c6-000d606f5dc6?page=uuid:1fe03d30-6c4b-11de-8653-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:e9e1b4e0-6d2e-11de-98c6-000d606f5dc6?page=uuid:1fe03d30-6c4b-11de-8653-000d606f5dc6).

¹⁶⁰ Zde dochází k rozporu mezi publikací *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*, která klade konec F. A. Hory a začátek J. Čipery na pozici jednatele již do roku 1880, a *Plzeňskými listy*, jež uvádějí, že J. Čipera byl jednatelem od 9. 1. 1882.

¹⁶¹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 40–41.

¹⁶² Příloha č. 11 – Fotografie Josefa Čipery.

setrval téměř dvě desetiletí¹⁶³ a zapsal se do spolkových dějin jako snaživý propagátor akcí a výborný organizátor.¹⁶⁴ Právě Čipera jako jednatel zahájil valnou hromadu 23. října 1882 svou zprávou. Dle *Plzeňských listů* podávala informace jen o období mezi 9. lednem a 23. říjnem 1882, neboť údajně Čiperův předchůdce (patrně tedy F. A. Hora) opomenul dodat přehled za své období. Nicméně i přesto jeho zpráva obsahuje zejména souhrn činností či přednášek jednotlivých odborů a přesunů v rámci jejich vedení. Na této schůzi byl také zvolen Václav Vladivoj Tomek druhým čestným členem spolku.¹⁶⁵

Ještě několik měsíců před touto valnou hromadou se 8. května, v den narozenin Františka Schwarzze, konal ve velkém sále Měšťanské besedy slavnostní přátelský večer věnovaný jeho osobě. Zde pronesl oslavnou řeč věnovanou jeho působení F. A. Hora.¹⁶⁶ Jednalo se fakticky o manifestaci s cílem ukázat jeho velké zásluhy v národní boji i úspěchy v literární tvorbě. Nákladem spolku byla vydána Schwarzova podobizna¹⁶⁷ vytvořená technikou světlotisku.¹⁶⁸ Mimochodem dodnes jeho nejoblíbenější snímek.

Mimořádná valná hromada 11. června 1883 se konala primárně kvůli návrhu na zřízení české vyšší dívčí školy v Plzni.¹⁶⁹ Tato škola následně byla opravdu založena a již 3. března 1884 byla v provozu i s prvními 37 žačkami.¹⁷⁰ Pokus o její založení se objevil už dříve z podnětu Boženy Čechové,¹⁷¹ avšak projekt z důvodu finančních nesnází i sňatku

¹⁶³ Posl. Josef Čipera šedesátníkem, *Plzeňské listy*, 16. 3. 1910, roč. 46, č. 61, s. 1. ISSN 1804–0187.

Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:c0919bc0-dc1b-11df-8b71-000d606f5dc6?page=uuid:6ff92850-db84-11df-95e0-000d606f5dc6>.

¹⁶⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 40–41.

¹⁶⁵ Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 29. 10. 1882, č. 87, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:e9e1b4e0-6d2e-11de-98c6-000d606f5dc6?page=uuid:1fe03d30-6c4b-11de-8653-000d606f5dc6>.

¹⁶⁶ Slavnostní přátelský večer Schwarzův v Plzni, *Urbánkův věstník bibliografický: měsíčník pro rozhled v literatuře, hudbě a umění*, Praha: Fr. A. Urbánek, 1882, sv. 3, č. 5, s. 139. ISSN 2464–6261. Dostupné také z www:

<https://books.google.cz/books?id=kUkUAQAAMAAJ&pg=PA139&dq=%22spolek+p%C5%99%C3%A1tel+v%C4%9Bdy+a+literatury%22+plze%C5%88&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwiAheyr5c70AhWKC-wKHfrGAlcQ6AF6BAgLEAI#v=onepage&q=%22spolek%20p%C5%99%C3%A1tel%20v%C4%9Bdy%20a%20literatury%22%20plze%C5%88&f=false>.

¹⁶⁷ ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let: (dokončení), *Plzeňské listy*, 15. 3. 1888, č. 32, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6>.

¹⁶⁸ Slavnostní večer Schwarzův v Plzni, *Národní listy*, 7. 5. 1882, roč. 22, č. 125, s. 2–3. ISSN 1214–1240. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:18363460-5d73-11de-8f78-0013e6840575?page=uuid:7538e620-a734-11e6-8bf1-001018b5eb5c>.

¹⁶⁹ Spolek přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 10. 6. 1883, č. 46, s. 6. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:f57880b0-6c8c-11de-bd91-000d606f5dc6>.

¹⁷⁰ SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 168.

¹⁷¹ Byla první učitelka-žena v Plzni a později i ředitelka této vyšší dívčí školy. Byla též zakladatelka dámského zábavného a vzdělávacího spolku Milada v Plzni a členka Hlaholu. viz PFLEGEROVÁ, Štěpánka

samotné Čechové ztroskotali.¹⁷² Jejího nápadu se později ujal školní inspektor Pavel Jehlička.¹⁷³ Z jeho iniciativy podnikl spolek průzkum národnostní skladby žáků na plzeňských školách, ze kterého vyplynulo, že žáci obecných a měšťanských škol české národnosti často docházejí do německých škol.¹⁷⁴ Založení vyšší dívčí školy tak lze považovat za ryze pronárodní počín. Pokud dívky měly tu možnost, často po dokončení měšťanské školy chtěly prohlubovat své vzdělání. To však bylo možné jen v německých školách, které je odcizily českému prostředí. Spolek dokonce vypracoval i učební osnovy a podal ministerstvu žádost o zřízení na své jméno.¹⁷⁵ Komisi, která zpracovala osnovy vedl prof. Václav Bursík, který se opíral o pomoc Josefa Čipery, Tomáše Cimrhanzla a Pavla Jehličky.¹⁷⁶ Záhy školu ale spolek předal do správy města Plzně, protože nebyl schopen ji financovat. Než byly pro školu zrekonstruovány důstojné prostory,¹⁷⁷ tak sídlila od září 1884 dočasně v bývalé Měšťanské besedě ve Wankově ulici (dnes Jungmannově).¹⁷⁸ Konkrétně v prostorách sálu spolku. Stalo se tak na žádost purkmistra Františka Pecháčka: „*Dovoluji sobě usnešení toto seznámiti s uctivou žádostí, by ctěný spolek Váš své místnosti k tomu účelu propůjčiti ráčil, za čež svého času přiměřená náhrada se poskytne.*“¹⁷⁹

2.4 DOBA STAGNACE A NÁSLEDNÉHO ÚPADKU

Postupem času upadala aktivita, horlivost, počáteční odhodlání členstva.¹⁸⁰ Všeobecně se více než sdružení začali uplatňovat aktivní jedinci, někdy i bez záštity organizovaných skupin spolkového typu. Jedná se o kulturní činitele jako byli J. Böttinger,¹⁸¹ spisovatel V.

– HUDECOVÁ, Dagmar. *Božena Čechová* [online]. 31. 10. 2019 [cit. 2022-02-03]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1227.

¹⁷² MORÁVKOVÁ, Naděžda a kol. *Ženské téma v dějinách plzeňského vzdělávání*. Praha: ViaCentrum, 2017. ISBN 978–80–87646–20–5, s. 35

¹⁷³ více viz PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Pavel Jehlička* [online]. 31. 10. 2019 [cit. 2022-02-03]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=2732.

¹⁷⁴ SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 168.

¹⁷⁵ Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

¹⁷⁶ SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 168.

¹⁷⁷ O osudech této školy i jejích budovách více viz MORÁVKOVÁ, Naděžda a kol. *Ženské téma v dějinách plzeňského vzdělávání*. Praha: ViaCentrum, 2017. ISBN 978–80–87646–20–5, s. 39–56.

¹⁷⁸ Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

¹⁷⁹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Neustránkováno.

¹⁸⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 17.

¹⁸¹ Ten opakovaně přednášel i ve Spolku přátel vědy a literatury české.

Šnajdauf, malíř. F. X. Ledvina, architekt a ředitel muzea umělecko-průmyslového J. Škropil a muzejní pracovník A. Kopecký. Díky jejich činnosti byla v roce 1884 uspořádána výstava Umělecké Besedy z Prahy, která podnítila sběratelství obrazů u dalších významných osob.¹⁸² Osoby jako již zmíněný ředitel Škropil vyvíjely i památkářské snahy, když byly v Plzni v letech 1884–1885 bourány historické domy. Podobně jako on se literárně-umělecký a historicko-archeologický odbor společnými silami pokusily alespoň zachránit portály některých bouraných domů, což se povedlo například k případě domu U červeného srdce, jehož portál byl umístěn v lapidáriu muzea.¹⁸³

Co se týče spolku, tak můžeme konstatovat, že myšlenka odborové činnosti se i navzdory hojné propagaci neujala¹⁸⁴ a počet přednášek se také zvolna snižoval v důsledku neúčasti členů.¹⁸⁵ O tom vypovídá už i článek v *Plzeňských listech* pojednávající o činnosti odborů mezi roky 1884–1885 takto: „*Pohříchu, že nelze v žádné z těchto příčin počítati správný rok právě minulý mezi ty, na něž by se se zvláštním uspokojením pohlížeti se mohlo.*“¹⁸⁶ Literárně-umělecký odbor se už od vytvoření potýkal s neaktivitou, tak alespoň organizoval přednášky, nicméně i tak zanikl záhy. Pokus o obnovu A. Nevšímalem r. 1888 se setkal s neúspěchem. Vzdělávací odbor potkal stejný osud a rozešel se též již roku 1879 a jeho agendu a činnost převzal Spolek českého učitelstva v Plzni. Aktivita právnického výboru byla nepravdělná a značně kolísala. I přes rozvoj v období 1882–4 se roku 1885 najednou znenadání vzdal činnosti. Následován byl historicko-archeologickým téhož roku a přírodovědecko-technickým¹⁸⁷ o rok později, navzdory tomu, že oba doposud pravidelně pracovaly.¹⁸⁸ Členové působící přírodovědecko-technickém odboru se stali základem pro nově vzniklý Spolek architektů a inženýrů plzeňských.¹⁸⁹ Spolek přátel vědy a literatury

¹⁸² VODÁK, Václav. Výtvarnická sdružení v západních Čechách: (kapitola z dějin západočeského výtvarnictví). In: *Sborník Vyšší pedagogické školy v Plzni*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1959, sv. 2, s. 198–199.

¹⁸³ ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 161.

¹⁸⁴ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 643.

¹⁸⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 17.

¹⁸⁶ Činnost odborů literárního spolku 1884–1885, *Plzeňské listy*, 3. 4. 1886, č. 40, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3cab6b30-6fbc-11de-94dc-000d606f5dc6?page=uuid:4b6f2a30-6d3e-11de-a399-000d606f5dc6>.

¹⁸⁷ Jeho činnost převzaly nové samostatné spolky Klub přírodovědecký a Spolek techniků.

¹⁸⁸ Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

¹⁸⁹ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 644.

české tak postupně pohlížel na své odštěpené bývalé odbory jako na „malé bratry“, kteří již samostatně rozvíjejí svou činnost mimo rodné prostředí.¹⁹⁰ Další náznaky počínající stagnační krize se objevují od roku 1886,¹⁹¹ ale faktické hlavní prohloubení přichází až o sedm let později.¹⁹² Zprávy z tisku se omezují na pouhé adorační projevy, plně zanícených tužeb, přání a ukázek všestranné důležitosti organizace, avšak je zřetelné, že osvěta již pomalu upadá a spolek se již stává uzavřeným kruhem intelektuálů pořádajícím přednášky, které už tolik neoslovují širší veřejnost.¹⁹³ V průběhu roku 1887 bylo o přednáškách a jejich obsahu referováno v *Hlídce literární*, avšak i zde je zmíněno, že František Schwarz na začátku své přednášky poukázal na problém, který již dříve zmínila i redakce. A to ten, že spolek se potýká s velkým nedostatkem přednášek zejména literárního charakteru, které jsou ve spolkové činnosti zcela ztraceny a zatlačeny do pozadí vědeckými.¹⁹⁴ Na podzim roku 1887 se spolek sešel po delší době ve vysokém počtu 150 členů. Předsedou Schwarzem byly shrnuty problémy a výzvy, kterým spolek musí čelit, zejména pak jeho izolovanost vůči prostému lidu i jiným osobnostem, které v něm nepůsobí. „*Nedovedeme si nepřítomnost vysvětliti jinak, leč ostýchavostí, o níž doznati musíme, že jest opravdu nemístnou, ba v nynějších trudných dobách politických i škodlivou.... Není čas rozlišovat se nyní. Ať učenec, ať řemeslník, ať obchodník anebo dělník,*¹⁹⁵ *každý jest synem vlasti a přispěti může ku zdaru jejímu, ku zvelebení vědy a literatury naší. Literární spolek nečiní rozdíl mezi pány a dělníky, boháči a chudáky – zde všichni jsou si rovni.*“¹⁹⁶ Předseda Schwarz spatřoval

¹⁹⁰ Spolek přátel vědy a literatury české: (slovo jubilejní), *Plzeňský obzor*, 7. 10. 1903, č. 116, s. 1. ISSN 1805–1340. Dostupné také z [www: https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:57106a87-7f4a-4918-9208-625efa40bf20?page=uuid:8acc55a0-266c-11e7-a1b0-005056820560](https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:57106a87-7f4a-4918-9208-625efa40bf20?page=uuid:8acc55a0-266c-11e7-a1b0-005056820560).

¹⁹¹ Počet přednášek ale v této době ještě vůbec neklesal. Důkazem jsou i zprávy v tisku o proběhlých aktivitách. viz Činnost literárního spolku plzeňského, *Hlídka literární*, 1886, roč. 3, č. 6, s. 188–189. ISSN 1212–6632. Dostupné také z [www: https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:ef3b0890-d545-11e3-bb44-5ef3fc9bb22f?page=uuid:41bd7ba0-d633-11e3-93a3-005056825209](https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:ef3b0890-d545-11e3-bb44-5ef3fc9bb22f?page=uuid:41bd7ba0-d633-11e3-93a3-005056825209).

¹⁹² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 17.

¹⁹³ Valná schůze spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 18. 3. 1886, č. 33, s. 1–2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:b15d2ff0-6fbd-11de-bcc6-000d606f5dc6?page=uuid:d5866f50-6c7e-11de-99f3-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:b15d2ff0-6fbd-11de-bcc6-000d606f5dc6?page=uuid:d5866f50-6c7e-11de-99f3-000d606f5dc6).

¹⁹⁴ Spolek přátel věd a literatury v Plzni, *Hlídka literární*, 1887, roč. 4, č. 6, s. 186. ISSN 1212–6632. Dostupné také z [www: https://ndk.cz/view/uuid:a8b2f980-02e7-11e4-97de-5ef3fc9ae867?page=uuid:040944f0-043d-11e4-99ee-001018b5eb5c](https://ndk.cz/view/uuid:a8b2f980-02e7-11e4-97de-5ef3fc9ae867?page=uuid:040944f0-043d-11e4-99ee-001018b5eb5c).

¹⁹⁵ Struktura spolku byla od začátku existence složená zejména z pedagogů, úředníků lékařů či advokátů. Zástupci nižších vrstev řemeslníků a obchodníků zde téměř chyběly. viz DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň 17.–19. března 1988*. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988, s. 364. Dostupné také z [www: https://service.ucl.cas.cz/edicee/data/sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf](https://service.ucl.cas.cz/edicee/data/sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf).

¹⁹⁶ Spolek přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 6. 10. 1887, č. 120, s. 3. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ecbf4c90-77a6-11de-8dac-000d606f5dc6?page=uuid:164733f0-7060-11de-b692-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ecbf4c90-77a6-11de-8dac-000d606f5dc6?page=uuid:164733f0-7060-11de-b692-000d606f5dc6).

ve společnosti vysoké množství problémů. Zhoršení hospodářských poměrů, prohloubení sociálních rozdílů mezi lidmi, zájem o noviny a politiku místo literatury, neobjektivní novinářskou kritiku vůči všemu se štváčskými tendencemi bez hájení národních zájmů, neexistenci velkého národního spolku jakožto reprezentanta českého živlu na mezinárodním poli, hlavně pak duševní roztržičnost národa vůbec. „*Sotva vznikne někde nějaký žurnál, už má svůj kroužek čtenářů, kteří se od ostatních odlučují, každý spolek má svůj kroužek, ba i každá hospoda na venkově, veškeré tyto kroužky a kruhy se pak navzájem trou, jeden snižuje druhého, domnívaje se, že jenom tak mu lze vyniknouti, čímž maří se drahocenný čas planým hašteřením a následek toho je, že není systematické práce a život náš společenský jest rozedrán... Nedivím se tomu, že cizina o výši našeho duševního života nic neví, nejsme nikde zastoupeni.*“¹⁹⁷

Rok 1888 znamenal desetileté výročí působení spolku. Na jubilejní schůzi 5. února přednášel jednatel prof. Čipera o výsledcích a činnosti organizace. Za toto období bylo uspořádání více než 400 přednášek, přičemž nejvíce se angažovali pánové Schwarz, Čipera, Hora, Strnad a Nevšimal.¹⁹⁸ Většinu z těchto oblíbených dýchánek pak navštěvovalo osazenstvo, o kterém lze říci: „*je na tom stupni vzdělanosti, že větší část těchto přednášek může si čerpati z různých spisů. Bylo by velice žádoucno, aby do dýchánek přicházelo aspoň časem i jiné obecnstvo a ne stále totéž, náprava v této příčině je velice nutna.*“ Dále byly zopakovány hlavní úspěchy.¹⁹⁹ Byly též vytyčeny nové cíle jako založení obecné knihovny a veřejné čítárny, stavba nového divadla či označování historických památek po celém městě.²⁰⁰ Vnitřní odborová činnost upadla do definitivního rozkladu. V roce 1888 podnikl jedinou aktivitu literárně-umělecký odbor, který uspořádal výstavu děl malíře Augustina Němejce²⁰¹ a několik přednášek. Ostatní žádnou vnitřní aktivitu neprojevovali.²⁰²

¹⁹⁷ Spolek přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 6. 10. 1887, č. 120, s. 3. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ecbf4c90-77a6-11de-8dac-000d606f5dc6?page=uuid:164733f0-7060-11de-b692-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ecbf4c90-77a6-11de-8dac-000d606f5dc6?page=uuid:164733f0-7060-11de-b692-000d606f5dc6).

¹⁹⁸ ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let, *Plzeňské listy*, 13. 3. 1888, č. 31, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:21fe1860-7062-11de-8153-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:21fe1860-7062-11de-8153-000d606f5dc6).

¹⁹⁹ např. založení vyšší dívčí školy, krejcarového spolku, spolku k opravě chrámu Františkánského, vydání znaku města Plzně

²⁰⁰ ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let: (dokončení), *Plzeňské listy*, 15. 3. 1888, č. 32, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6](https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6).

²⁰¹ Němejce ve svých folkloristických malbách vykresloval mizející osobitý nádech českého venkova. viz ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 252.

²⁰² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 18.

Jednou z mála dohledatelných snah je připojení spolku ke slavnosti odhalení pamětní desky na rodném domě Josefa Škody²⁰³ 28. července 1889, kde účastníci setkání na památku obdrželi list s básněmi, mimochodem jedna z nich byla přímo od otce J. Škody, věnovaná synovi.²⁰⁴ Navzdory těmto drobným počinům, ale fakticky snahy o burcování uvnitř spolku ze strany vedení nepadaly tolik na úrodnou půdu. Vnější kontakty a styky též nebyly ideální. V důsledku svého „venkovského“ umístění se spolek ocital v izolaci vůči pražskému prostředí. Tamní spolky o kontakt s venkovskou Plzní nejevily zájem. O to spíš se drobily do menších kroužků, které navíc mezi sebou vedly rozepře. Spolek přátel vědy a literatury české navíc nedisponoval vlastními novinami,²⁰⁵ kterými by na sebe mohl alespoň částečně více upozornit.²⁰⁶ Otázkou zůstává, zdali by jejich existence pomohla, neboť: „*Při známých poměrech v Plzni list ten by zašel dříve než „Nová Plzeň“ svého času, kteráž ani ročníku nedokončila. V Plzni jeví se pravdou, že kde blahobyť, tam musy podřimují.*“²⁰⁷ Viditelných zpráv o spolkové činnosti bylo málo, navíc často jen v lokálním plzeňském nebo příležitostně i moravském tisku, který však byl velmi vzdálen pražskému zájmu.²⁰⁸ Spolek se v důsledku toho marně snažil o „literární centralismus“ ve vztahu k Praze, takže výsledkem byla pouhopouhá ignorace ze strany tamních kruhů a z toho plynoucí minimální vliv Plzně.²⁰⁹ Vnitřní rozklad byl pro změnu prohlouben nezájem lidí o vstup do spolku, takže přispívající a dopisující členstvo fakticky zaniklo nebo ukončilo své působení a

²⁰³ Prof. MUDr. Josef Škoda (10.12.1805 Plzeň - 13.6.1881 Vídeň) byl lékař vnitřního lékařství a vysokoškolský profesor na Vídeňské univerzitě a strýc průmyslníka Emila Škody. více viz CVRČEK, Pavel. *Pamětní deska prof. Josefu Škodovi* [online]. 2015 [cit. 2022-09-02]. Dostupné také z www: <http://krizkyavetrelci.plzne.cz/katalog/dilo/12/>.

²⁰⁴ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Nestránkováno.

²⁰⁵ První návrh na vytvoření vlastního časopisu redigovaného spolkem se objevil až po dvou desetiletích a pocházel od Kroužku přátel starožitností, reprezentovaného předsedou Ladislavem Lábkem. Ani tehdy se návrh, navzdory relativně dobře nadneseným parametrům a obsahu, nezrealizoval. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Nestránkováno.

²⁰⁶ ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let: (dokončení), *Plzeňské listy*, 15. 3. 1888, č. 32, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6>.

²⁰⁷ PODBORSKÝ, Bohuš. Literární reminiscence: (pokračování), *Vlast': časopis pro poučení a zábavu*, Praha: Družstvo Vlast', 1889, roč. 5, č. 4, s. 318. ISSN 1801–559X. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:34ab2581-d2c2-11e8-9984-005056825209?page=uuid:412fbb80-e4de-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>.

²⁰⁸ ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let: (dokončení), *Plzeňské listy*, 15. 3. 1888, č. 32, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6>.

²⁰⁹ PODBORSKÝ, Bohuš. Literární reminiscence: (pokračování), *Vlast': časopis pro poučení a zábavu*, Praha: Družstvo Vlast', 1889, roč. 5, č. 4, s. 318. ISSN 1801–559X. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:34ab2581-d2c2-11e8-9984-005056825209?page=uuid:412fbb80-e4de-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>.

zakládající členové též nepřibylí. Často se tak spíš spolková podpora stala zároveň také záštitou pro osobní aktivity členů. Vynikal zejména Josef Strnad²¹⁰ svými publikacemi, které vycházely často nákladem spolku.²¹¹ Jedná se však o téměř jedinou světlou výjimku. Jiné a další aktivity dále upadaly. Například komentované přednášky a výlety prof. Strnada roku 1892 převzal nově založený Klub českých turistů.²¹² Právě vznik nových uskupení tohoto charakteru jen prohluboval odliv členů, kteří přecházeli jinam, zejména do turistického nebo technického či jiných politických spolků. Ve snaze udržet si alespoň nějakou popularitu začaly být ve Spolku přátel vědy a literatury české pořádány hudební večírky s příležitostnými debatami a přednáškami.²¹³ Hudba, zpěv a recitace vystupovaly jako jedny z hlavních prostředků kultivace veřejnosti a neodmyslitelně začínaly patřit ke všem rozličným druhům shromáždění.²¹⁴ Nicméně ani to nepomohlo k tomu, aby se zapojily širší kruhy plzeňské inteligence. Alespoň ženský okruh posluchaček se částečně rozšířil, i když ne tolik, jak by si vedení představovalo. V tehdejší nerovnoprávné společnosti ženy neměly ani volební právo a jejich angažovanost mohla být vnímána částečně rozporuplně²¹⁵ a po různu jako například takto: „*Nepravím, že by pouhé přednášky literární mohly samy o sobě způsobiti v dámských hlavičkách ihned tak náhlý převrat, ale jistý návod, cestu k takové malé revoluci ukázati by přece jen byly schopny.*“²¹⁶

Navzdory relativnímu rozkladu uvnitř spolku byla 27. března 1892 uspořádána slavnost věnovaná J. A. Komenskému. Tento počín se uskutečnil jako společný podnik ve

²¹⁰ Josef Strnad, toho času správce archivu patřícího pod Městské historické muzeum.

²¹¹ viz PLACHÝ Z TŘEBNICE, Šimon – STRNAD, Josef, (ed.). *M. Šimona Plachého z Třebnice Paměti Plzeňské*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/view/uuid:01ddc25c-f65f-4b9b-829c-364edfa288e7?page=uuid:b5e2d1d3-84c0-4da4-9524-723b1aa184a8>.

viz STRNAD, Josef. *Znak královského města Plzně*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:52be94c9-370f-45fa-b4c6-fa7069646955>.

viz STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300–1450*. Plzeň: Městského historické muzeum, 1891.

²¹² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 18.

²¹³ Literární spolek plzeňský, *Plzeňské listy*, 19. 4. 1894, č. 47, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5246dcd0-70b9-11de-922f-000d606f5dc6?page=uuid:0f8a24d0-7080-11de-96f6-000d606f5dc6>.

²¹⁴ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 652.

²¹⁵ Mezi lety 1878–1899 proběhlo 579 přednášek. Pouze ve dvou případech byly přednášejícími ženy – Julianna Pallová (O české otázce ženské) a Marie Rokosová (O básních J. V. Sládka). V pozdějších letech, zejména po rozpadu R-U se počet přednášejících žen zvýšil. viz STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 47–95.

²¹⁶ Literární spolek v Plzni, *Plzeňské listy*, 13. 11. 1894, č. 135, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:65d86890-714f-11de-9c6c-000d606f5dc6?page=uuid:1e33d180-7084-11de-9677-000d606f5dc6>.

spolupráci se Spolkem českého učitelstva a Kruhem českých učitelek v hale Waldekova hotelu.²¹⁷ Navíc navzdory známému zákazu ministra kultu a vyučování Paula Gautsche. Slavnost byla dle tisku hojně navštívena lidmi ze všech vrstev společnosti, kteří zde vyslechli přednášku prof. Antonína Rezka.²¹⁸

Ochabování aktivit se stále prohlubovalo. Poslední přednáška se uskutečnila 3. května 1897 a v roce 1898 vše vyvrcholilo v naprostou rezignaci,²¹⁹ protože se nepřednášelo už vůbec.²²⁰ Ukončení přišlo 30. října 1899, kdy byla svolána valná hromada od 16. dubna 1894, tedy bezmála po pěti a půl roce. Tisk dokonce hovoří o znovuzřízení spolku, což je zcela na místě vzhledem k dlouhé nečinnosti. Na schůzi se též zvolilo nové vedení, ve kterém již nefiguroval odstupující dosavadní jednatel Čipera ani místopředseda Částek. Díky tomuto jednání získal spolek nový vítr do plachet, zaktivizoval se a opět zahájil činnost.²²¹

2.5 NÁVRAT PROSPERITY

Obnovená činnost přinesla trend pořádání pravidelných pondělních večírků doplněných o recitační či hudební produkce prováděné zejména členy činohry a opery městského divadla. Znovu se obnovila i publikační činnost, když bylo rozhodnuto roku 1900 o vydání básní Josefa Františka Smetany. Úkolem přípravy byl pověřen knihovník spolku Jaroslav Šťastný.²²² Po vydání knihy v roce 1905 byly její výtisky darovány do některých redakcí lokálního tisku či některým spisovatelům.²²³

7. dubna 1902 opustil František Schwarz post předsedy po více než 23 letech. Na jeho místo nastoupil advokát Heřman Šikl. Ten se však aktivního vedení účastnil pouhý

²¹⁷ Dnešní Hotel Slovan.

²¹⁸ SPĚVÁČEK, Václav. Rozvoj plzeňského školství v poslední čtvrti 19. století. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 169.

²¹⁹ V této době v Plzni vrcholí boje „o českou radnici“ vedené V. Petákem, který své snahy korunoval ziskem rozhodujícího postavení v okresním zastupitelstvu, ziskem purkmistrovského úřadu a zavedením českého jazyka v úřadování. V tomto boji mu byl nápomocen F. Schwarz, který propagoval tyto cíle také, zejména tiskem nebo agitací mezi lidem. viz ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 251.

²²⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 17.

²²¹ Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 1. 11. 1899, č. 249, s. 2–3. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:57bde410-716d-11de-8440-000d606f5dc6?page=uuid:8d6d4140-7155-11de-b62a-000d606f5dc6>.

²²² O tom viz dále v podkapitole „Spolkem vydané publikace“ nebo více viz viz POLÍVKA, Jiří – MORÁVKOVÁ, Naděžda. Korespondence historika Josefa Strnada, zakladatele odborného plzeňského dějepisectví, uložená v Archivu města Plzně. In: KILIÁN, Jan – KUMPERA, Jan (ed.). *Bohemiae occidentalis historica: odborný časopis pro české dějiny s důrazem na západní Čechy a s přesahy do příhraničních regionů, zvláště do Bavorska*. Olomouc: ViaCentrum s.r.o., 2021, roč. 7, č. 2, ISSN 2336–7547, s. 119–121.

²²³ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 6, sign. KB. 360, Výroční zpráva 1905/1906 Spolku přátel vědy a literatury české, s. 14.

rok.²²⁴ Za tuto krátkou dobu jeho působení alespoň prosadil čestné členství pro pány Schwarze, Částka a Čiperu.²²⁵ V době Schwarzova odstoupení se na místopředsednický post dostává Josef Strnad,²²⁶ kterého můžeme považovat za představitele mladší spolkové generace. V letech 1903–1906²²⁷ Strnad²²⁸ získával vliv i ze své pozice místopředsedy.²²⁹ V roce 1903 spolek oslavil 25 let své existence. Při této příležitosti bylo 12. října uspořádáno setkání pro zakladatele, funkcionáře, členy i příznivce z řad veřejnosti. Zde přednesl místopředseda Josef Strnad vzpomínkovou řeč s přehledem veškeré činnosti organizace.²³⁰ Ta se měla stát základem pro publikaci o dějinách spolku. Kvůli vytížení J. Strnada bylo vydání odsunuto na výročí 30. let existence, nicméně ani tehdy nakonec kniha nebyla sepsána a nevyšla.²³¹ Výše zmíněný vzpomínkový večer byl prodchnut optimismem a vírou v lepší, zářnou budoucnost. Zúčastnil se i starosta Plzně V. Peták, který připomněl, že město mnohokrát ochotně vyhovovalo spolkovým osvětovým snahám a že i nyní jim zachovává přízeň. Poté byly nahlas čteny blahopřejné telegramy a dopisy. Účastníci i po ukončení hlavního programu zůstali v sále a vzpomínali na počátky svých spolkových snah. Největší zájem všech budil originál provolání F. Schwarze s podpisy, který koloval po sále. Mnoho z podepsaných už v Plzni nepůsobilo nebo již zemřeli.²³² Roku 1903 spolek vydal k pořádané výstavě děl malíře Jaroslava Špillara²³³ svým nákladem seznam vystavovaných

²²⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 40.

²²⁵ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 6, sign. KB. 360, Výroční zpráva 1905/1906 Spolku přátel vědy a literatury české, s. 14.

²²⁶ Ten byl činným členem spolku už od raných začátků, což dokládá i jeho členská přihláška k historickému a literárně-uměleckému odboru z 10. srpna 1878, kterou podal tehdy ještě jako suplující učitel. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1904. Neustránkováno.

²²⁷ Toto období můžeme považovat z hlediska vedení za období nejistoty. Z výroční zprávy vyplývá, že stál v čele spolku jakožto předseda zakládající člen prof. František Částek. Dá se ale předpokládat, že Částek z pozice zakládajícího člena měl dostatečný vliv a tuto pozici si tak držel v tomto „přechodném“ období pro historii spolku až do zvolení J. Strnada v roce 1906. Zajímavé je, že výroční spolková publikace Částkovo předsednické období zcela zamlčuje. viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 6, sign. KB. 360, Výroční zpráva 1905/1906 Spolku přátel vědy a literatury české, s. 8.

²²⁸ Příloha č. 20 – Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku.

²²⁹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 40.

²³⁰ Spolek přátel vědy a literatury české: (slovo jubilejní), *Plzeňský obzor*, 7. 10. 1903, č. 116, s. 1. ISSN 1805–1340. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:57106a87-7f4a-4918-9208-625efa40bf20?page=uuid:8acc55a0-266c-11e7-a1b0-005056820560>.

²³¹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 43.

²³² Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232, s. 2. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

²³³ JONÁKOVÁ, Ivana. Malířství. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 559.

prací s úvodem od chodského národopisce Jana F. Hrušky.²³⁴ Podíl na uskutečnění této výstavy v Plzni měl tehdejší jednatel JUDr. Josef Královec.²³⁵ Toho pojil se Špillarem velmi vřelý přátelský vztah. V dopise z r. 1903 jej požádal o vytvoření erbu, který by charakterizoval účel a poslání spolku. Špillar nakreslil rozevřenou knihu a na ní sedící sovu, symbol vědy.²³⁶ Spolek jej pak užíval na záhlaví dopisů a exlibris²³⁷ knih.²³⁸ V roce 1905 pak spolek pořídil pamětní desku na rodný dům českého malíře Václava Brožíka v Hamru u Třemošné²³⁹ a uspořádal výstavu reprodukcí jeho děl v budově tamní školy.²⁴⁰ Několik obrazů bylo zapůjčeno přímo správou tamního muzea, několik muselo být zapůjčeno z Prahy. Výstava byla spojena i s přednáškou a rozdáváním brožury o Brožíkově životě a díle.²⁴¹

V kontrastu se deklarovanou relativní prosperitou stál názor občanů, který viděl spolek jako „uzavřený kruh profesorů a doktorů“. Přednášky a aktivity se setkávaly se zájmem širší veřejnosti, avšak zájem o aktivní členství upadal. Členové tak dostávali za úkol propagovat ve svých společenských vrstvách spolkovou myšlenku a zájem o vstup. Nábor nových členů vždy stačil sotva pokrýt úbytek starých, který byl často způsoben přestěhováním nebo úmrtím.²⁴² V 7. května 1906 zemřel čestný předseda²⁴³ František Schwarz²⁴⁴ a v červnu zakládající člen Augustin Fodermayer. Valná hromada v dubnu 1906

²³⁴ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 3–4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z [www](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170): <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²³⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 24.

²³⁶ Příloha č. 13 – Erb Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni

²³⁷ Malý grafický list s označením majitele knihy, vlepovaný na vnitřní stranu knižních desek

²³⁸ BUCHA, František X. Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni: (přervané tradice). In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1992, roč. 19, č. 3, s. 45.

²³⁹ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z [www](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170): <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁴⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 24.

²⁴¹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 6, sign. KB. 360, Výroční zpráva 1905/1906 Spolku přátel vědy a literatury české, s. 10.

²⁴² Spolek přátel vědy a literatury české: (zpráva o činnosti za správní rok 1906–7 přednesená na valné hromadě spolku 20. dubna 1907), *Plzeňský obzor*, 22. 4. 1907, č. 46, s. 2. ISSN 1805–1340. Dostupné také z [www](http://www.kramerius5.nkp.cz/view/uuid:77ac6777-b7d3-4e63-baa1-2bfbfb351452?page=uuid:827232a0-2a4d-11e7-b572-005056820560): <https://www.kramerius5.nkp.cz/view/uuid:77ac6777-b7d3-4e63-baa1-2bfbfb351452?page=uuid:827232a0-2a4d-11e7-b572-005056820560>.

²⁴³ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). František Schwarz. In: *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913, s. 103. Dostupné také z [www](http://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5): <https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5>.

²⁴⁴ V soustrastném dopise zaslánému jeho vdově je o něm hovořeno takto: „Ztrácíš vlast ve zvěčnělém velkého muže, záslužně činného muže ušlechtilé povahy. Kraj plzeňský pokrokumilovaného duševního vůdce

zvolila za předsedu dosavadního místopředsedu Josefa Strnada a za nového místopředsedu Karla²⁴⁵ Klostermanna,²⁴⁶ čímž byla generační obměna dokonána.²⁴⁷ Mladá krev reprezentovaná i Dr. Františkem Lukavským měla zájem na zvyšování úrovně českého školství. Z jeho podnětu byly vypracovány osnovy pro dívčí lyceum, ve které se, za souhlasu města, přeměnila vyšší dívčí škola.²⁴⁸ Dále nutno poznamenat, že v roce 1906 bylo poprvé zvažováno přepracování stanov v souladu s moderní dobou, ale „výbor porovnav stanovy některých mladých spolků literárně uměleckých snah v jiných městech došel poznání, že stanovy nových spolků těch nic zvlášť nějak příznivě se lišícího se od stanov našeho spolku neobsahují, ale že ve stanovách Spolku přátel vědy a literatury české i při jejich stáří vytyčen je úkol jeho se vzácnou šířností, takže obsahuje daleko více volnosti, nežli jí skýtají stanovy mladších literárních spolků.“²⁴⁹

Jednatel Josef Královec byl později aktérem jedné nepříliš příjemné události pro dějiny spolku. 18. března 1907 přednášela ve spolku sl. Markéta Wachtlová²⁵⁰ o Elisabeth Barrert-Browningové, jejím životě a díle.²⁵¹ Wachtlová se v korespondenci s nakladatelem *Ženského obzoru* Janem Ziegloserem²⁵² z 11. dubna 1907 zmínila, že spolek si zamlouvá 250 exemplářů jeho časopisu s tím, že má zájem o její přednášku v něm otisknutou. Spolek však o jejím snad nevyžádaném počínání netušil a odmítl tak zaplatit požadovanou částku 151,26 Kč za tisk, neboť spolek sám nic neobjednal, jen údajně Wachtlové naznačil příležitostný zájem. Návrh nakladatelství na rozprodej čísla časopisu mezi spolkové členy

---

a rádce a spolek náš svého cílevědomého zakladatele, obětavého dlouholetého předsedu, čestného člena...“
více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361,

Korespondence 1901–1914. Nestránkováno

²⁴⁵ Příloha č. 12 – Fotografie Karla Klostermanna.

²⁴⁶ Český prozaik, hojně přispíval do řady časopisů jako *Politik*, *Národní Politika*, *Osvěta*, *Máj* či *Zlatá Praha*. Z jeho tvorby jsou nejznámější povídky a romány o přírodě a lidu Šumavu kupříkladu *V ráji šumavském*, *Ze světa lesních samot*, *Pošumavské rapsódie*, *V srdci šumavských hvozdů*. Více viz TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník XX. století (K-P)*. Praha: Paseka, 1999. ISBN 80–7185–248–1, s. 82.

²⁴⁷ Spolek přátel vědy a literatury české: (zpráva o činnosti za správní rok 1906–7 přednesená na valné hromadě spolku 20. dubna 1907), *Plzeňský obzor*, 22. 4. 1907, č. 46, s. 2. ISSN 1805–1340. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:77ac6777-b7d3-4e63-baa1-2bfbfb351452?page=uuid:827232a0-2a4d-11e7-b572-005056820560>.

²⁴⁸ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 3. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁴⁹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 6, sign. KB. 360, Výroční zpráva 1905/1906 Spolku přátel vědy a literatury české, s. 3.

²⁵⁰ Působila jako středoškolská učitelka v Plzni.

²⁵¹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 81.

²⁵² PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Jan Ziegloser* [online]. 3. 3. 2021 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1489.

za 80 haléřů za kus také nepadl na úrodnou půdu.²⁵³ V důsledku toho se Ziegloser obrátil na advokáta Antonína Klouda,²⁵⁴ který zaslal jednateři spolku Královcovi dopis, kde žádá urychlené vyplacení požadované částky jeho mandantovi s komentářem, že nelze čekat na pozvolné rozprodávání po spolkových schůzích. Sám však přiznává, že se jedná o nepříjemnost vzniklou nedopatřením. Královcova odpověď staví spolek do role oběti nedorozumění. Oponuje skutečností, že Wachtlová nemá členství ve spolku, a navíc ani spolek nedisponuje požadovanou částkou pro Zieglosera. Wachtlová při následné návštěvě u advokáta Klouda prohlásila, že byla zplnomocněna Královcem k objednávce. Následkem toho bylo spolku vyhrožováno žalobou. Ziegloser záhy kontaktoval předsedu spolku Strnada s návrhem, že přijme 100 Kč a nebude řešit věc před soudem.²⁵⁵ Pravděpodobně se tak stalo, neboť o soudu se nepodařilo dohledat žádné záznamy.

Rok 1907 byl pro spolek významný i tím, že zde přednesl svůj cyklus šesti přednášek *O vývoji myšlenek socialismu* Tomáš Garrigue Masaryk s relativní pozitivní odezvou doloženou počtem návštěvníků mezi 800–1500.²⁵⁶

Dále spolek usiloval o hraní slovanských her v městském divadle. Vybraní členové měli předložit návrhy vycházející z literatury. Zvítězila hra *Hoře z rozumu* od A. S. Gribojedova.²⁵⁷ Úsilí bohužel skončilo fiaskem, když ředitel divadla V. Budil deklaroval, že není možné projekt zrealizovat.²⁵⁸ Podobně neúspěšně skončil pokus o vydání „*Zápisníku mistra Bedřicha Smetany z dob mistrových studií v Plzni*“ z roku 1908, jež měl vyjít

²⁵³ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Nestránkováno.

²⁵⁴ Český právník, politik, představitel pokrokového hnutí „omladinářů“. Právně činný v právně-pokrokové straně, taktéž spolupracovník jejího listu *Samostatnost*. Jeho advokátní kancelář sídlila v Praze na Malostranském náměstí. více viz TOMĚŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník XX. století (K-P)*. Praha: Paseka, 1999. ISBN 80-7185-248-1, s. 82.

²⁵⁵ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Nestránkováno.

²⁵⁶ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 644.

²⁵⁷ Ruský dramatik a básník. Jeho dramatická satira *Hoře z rozumu* popisuje preromantický střet svobodomyšlného individua s konzervativním velkoměstským myšlenkovým a psychologickým prostředím. více viz *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích 3*. Praha: Diderot, 2002. ISBN 80-86613-00-3, s. 93.

²⁵⁸ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 24–25.

nákladem spolku díky dlouhodobému úsilí²⁵⁹ Ladislava Dolanského.²⁶⁰ Bohužel k němu však pro velký odpor skladatelových žijících nejbližších příbuzných nedošlo.²⁶¹

Na spolkovou činnost však nebylo za každou cenu všemi nahlíženo jako na kvalitní osvětu. Jeden takový kritický text sepsal jistý anonym Hřebík na přelomu let 1911/1912 a byl vydán v „*plzeňském čísle Samostatnosti*“²⁶² V reakci na nařčení vydal jednatel spolku Antonín Zátopek fejeton²⁶³ a oponoval: „*Nechci vyvracet výtky, jež učinil, poněvadž každý, kdo literární večírky navštěvuje ví, že obvinění ta jsou – mírně řečeno – bezpodstatná, ale chci jen ukázat, že o tak čistě kulturní korporaci jako jest Literární spolek, se takovým tonem psát nemůže a nesmí. Velice lehce se napíše něco o pochybné ceně přednášek, jež v Literárním spolku byly konány, ale p. Hřebíku, přičinil jste se někdy o to, aby úroveň těch přednášek, o nichž jak sám pravíte, mnohdy dalo by se dosti mluvit, byla pozdvižena? Poradil jste někdy výboru, že by ta neb ona věc měla být zlepšena? Nevíme, zda se tak stalo, neznám Vás, ale interesoval-li jste o se spolek ten, bylo jistě Vaší první povinností. Můj úsudek o Vašem nazírání na Literární spolek jest: kritizovat – takovým způsobem, jak Vy to děláte – je mnohem snadnější a snad i vděčnější, než přičinit se a sám pracovat. Píšete, že patří k bontonu (vybraným způsobům, pozn. autora) v lepších kruzích plzeňských, literární večery navštěvovat. Jest jistě mým i všech členů přáním, aby zvyklost ta patřila k bontonu nejen těch lepších, ale i těch dobrých kruhův. A to je práce účelem mého článku. Nebudu předbíhati obšírné historii našeho spolku, jež v nejbližší době bude vydána, nebudu líčiti zásluh, jichž si za své 34leté působení v Plzni získal, nebudu šířiti se o ceně přednášek, je v té době ve spolku byly konány jména přednášejících, jako Dr. Jar. Čelakovský, Dr. Ed. Kaizl, Dr. Ant. Rezek, Dr. J. Palacký, Dr. Reinsberg, spisovatel Ad. Heyduk, Dr. Emil Holub, V. Vlček a v nejmladší době Dr. A. Pražák, mluví sama – není účelem těchto řádků vypočítávati kolik humanitních ústavů na popud Literárního spolku v té době v Plzni bylo zřízeno, kolik aktuálních kulturních otázek v literárních večerech bylo oddisputováno, které knihy nákladem spolku byly vydány, atd., chtěl bych jen tímto v nejširší veřejnosti plzeňské vzbuditi*

²⁵⁹ KRBEŠ. 65 let LUKu v Plzni, *Český deník*, 1. 10. 1943, roč. 32, č. 269, ISSN 1801–2639, s. 3. Dostupné také z [www: https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13](https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13).

²⁶⁰ Filolog, pedagog a hudební kritik. více viz *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha: Jan Otto, 1909, s. 277. Dostupné také z [www: https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:43cc3380-0fc8-11e5-b0b8-5ef3fc9ae867](https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:43cc3380-0fc8-11e5-b0b8-5ef3fc9ae867).

²⁶¹ KRBEŠ. 65 let LUKu v Plzni, *Český deník*, 1. 10. 1943, roč. 32, č. 269, ISSN 1801–2639, s. 3. Dostupné také z [www: https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13](https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13).

²⁶² Zmíněný příspěvek „anonyma Hřebíka“ v novinách *Samostatnost (Samostatnost: orgán radikálně pokrokový*. Praha: Ant. Hajn, 1897-1914, 1924-1935) nebyl v ročníku 1912 ani 1911 nalezen. Teoreticky se možná jedná o úplně jiné periodikum, které v té době vycházelo v Plzni.

²⁶³ Vzhledem k nedohledání kritiky je přiložena Zátopkova odpověď v plném znění pro ucelené pochopení problematiky.

*zájem pro spolek, jež mnohá města česká Plzni závidí. Úkolem Literárního spolku jest, šířiti po chopení pro literaturu českou, krásnou i vědeckou, a cíle svého chce dosáhnouti různými cestami: kupuje nejnovější české publikace, vydává netištěné – pokud ovšem k tomu její finanční prostředky stačí – pořádá každé pondělí přednášky, vížící se k některému spisovateli, neb jednotlivému dílu a debatnímu večery upoutává zájem svých návštěvníků na kulturních otázkách našeho národa. S jakým zdarem vyhoví kdy svému poslání, záleží na členstvu a na přednášejících. A proto p. Hřebíku přiložte ruku k dílu. Literárním večerům vytýká se vsak též, že stávají se večery společenskými. Několik slov k tomu. Víme všichni, že ve velkých městech chodí lidé okolo sebe cize. Zajímáme se jen o své známé a směšné se nám zdá, když nás na venkově každý, s kým se potkáme, pozdraví. Tento velkoměstský zvyk vystupňovali jsme tak, že ostýcháme se s neznámými se sblížit, a proto vynašli jsme si jisté společenské formy, kterých musíme přesně dbáti, chceme-li s někým vejíti v užší styk. Nastavěli jsme mezi sebe společenských hrází, jež mnohdy zdají se nedobytnými. Za takovýchto poměrů stává se mnohdy, že setkáváme se s lidmi, vedle nichž nechtěli bychom jen tak letmo přejíti, jichž přátelství by našemu životu přidalo ceny – ale tu objevujeme neviditelnou zeď, již nikdo mezi nás nepostavil, kterou však přece musíme respektovati, nechceme-li uzříti ledový cizí pohled, jímž lidé ve velkých městech dovedou se udržovati vzájemně v uctivé vzdálenosti. Doufám, že v této příčině plní Literární spolek svůj úkol dobře, rozehřívaje za svých večerů ty ledové hradby, postavené mezi jich návštěvníky a sblížuje lidi stejně cítící. K takovým zповědem, o nichž Vy se zmiňujete, p. Hřebíku, je přece třeba duševního sblížení! Nemyslíte? Přijďte se proto, p. Hřebíku, taky jednou k nám vyzpovídat, závidíte-li to našim účastníkům, ale nečiňte toho mezi přednáškou.*²⁶⁴ Kritický náhled anonyma Hřebíka nemusíme považovat za ojedinělý postoj. Zároveň je nutno poznamenat že *Český denník* měl jistou tendenci spolku stranit, což dokládá i skutečnost, že publikoval informace o přednáškách adorující jejich vzdělávací a osvětový účinek i hojnou účast. Dle tvrzení redaktora *Plzeňských listů* Karla Tomana, v dopise jeho budoucí ženě, byla po přednášce Marie Gebauerové o Boženě Němcové pořádána taneční zábava s hudebním doprovodem, která přilákala množství dam. Nabízí se tedy otázka, na kolik byla veřejnost interesována přednáškou a na kolik programem po jejím skončení.²⁶⁵

²⁶⁴ ZÁTOPEK, Antonín. Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český denník*, 7. 1. 1912, roč. 1, č. 7, s. 1. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:750cea54-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁶⁵ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 646.

11. března 1912 se uskutečnila slavnost věnovaná předsedovi Strnadovi a místopředsedovi Klostermannovi.²⁶⁶ Byla pro ně oba překvapením i proto, že na ní oba obdrželi tituly čestných²⁶⁷ členů.²⁶⁸ O prestiži tohoto ocenění svědčí i fakt, že od doby založení jej získali jen přední osobnosti vysokého formátu.²⁶⁹ Večírek byl prodchnut hudebními vstupy hostů jako byl například pěvecký sbor Dělnické besedy, klavírní trio či sólisté.²⁷⁰ Též byl spojen s přednáškou člena spolku PhDr. Fridolína Macháčka²⁷¹ o plzeňské historiografii a Strnadových zásluhách.²⁷²

Brzy na to konaná valná hromada dne 29. května 1912 přinesla velmi zajímavé návrhy. Znovuzvolený předseda Strnad poukázal, že příští roku 1913 slaví spolek jubilejních 35 let existence. Hned na to předstoupil bývalý jednatel, tou dobou člen JUDr. Josef Královec a přednesl návrh, aby se spolek k tomuto výročí rozpustil, připojil se jako umělecko-přednáškový odbor k Měšťanské besedě²⁷³ a pozměnil stanovy.²⁷⁴ To paradoxně v době, kdy byl počet členů konstantní, návštěvnost aktivit stoupala a spolek byl v rozkvětu.²⁷⁵ Po rozsáhlé debatě, ve které vystoupili například pánové Strnad, Klostermann, Macháček, Stelzer, Zátopek, Šimerka či sám autor vize Královec, byl tento návrh jednomyslně zamítnut. Po tomto jednání bylo ještě před ukončením schůze rozhodnuto, že spolek se stane členem Společnosti českého divadla v Plzni, kde bude zastupován voleným

²⁶⁶ Rodinná slavnost v „Literárním spolku“, *Český denník*, 13. 3. 1912, roč. 1, č. 73, s. 2. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fdca336-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:752099d1-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁶⁷ Příloha č. 19 – Tabulka čestných členů.

²⁶⁸ ZÁTOPEK, Antonín. Z činnosti Spolku literárního v Plzni za rok 1911–12, *Český denník*, 16. 6. 1912, roč. 1, č. 165, s. 5. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fde5123-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:754bef6f-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁶⁹ *Český denník* ve svém článku zmiňuje, že od roku 1878 do roku 1912 získalo čestné členství jen 5 osob. Z toho zmiňuje spisovatele Adolfa Heyduka, ředitele Františka Částka (chybně uvádí jméno Josef) a poslance/bývalého jednatele Josefa Čiperu. Nicméně toto tvrzení je chybné, neboť spolek měl čestných členů mnohem více. viz STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 16.

²⁷⁰ Hrány byly primárně skladby vážné hudby jako např. Mozartovo Larghetto, Mendelssohnovo trio D-moll či skladby Josefa Suka.

²⁷¹ Plzeňský historik a archivář. více viz PFLEGEROVÁ, Štěpánka – JANEČKOVÁ, Jitka. *Fridolín Macháček* [online]. 17. 10. 2022 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=147.

²⁷² Rodinná slavnost v „Literárním spolku“, *Český denník*, 13. 3. 1912, roč. 1, č. 73, s. 2. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fdca336-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:752099d1-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁷³ Příloha č. 6 – Fotografie nové vlastní budovy Měšťanské besedy (od 1901).

²⁷⁴ Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český denník*, 31. 5. 1912, roč. 1, č. 149, s. 2. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f530134-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:7544c3a7-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁷⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 42.

delegátem.²⁷⁶ Nutno podotknout, že Královcův návrh alespoň na změnu stanov byl dnešním pohledem opodstatněný, neboť byly zastaralé, a navíc od roku 1906 nebyly již žádné volné výtisky. Pokus vytvořit nové stanovy se objevil roku 1911, kdy byla vytvořena komise pánů J. Královce, F. Macháčka, F. Kučery a O. Trosta. Plán ale zkrachoval. Královcův troufalý návrh na zrušení spolku alespoň znovu podnítl přípravy k vytvoření nových stanov.²⁷⁷ Fridolín Macháček byl navíc pověřen sepsáním historie spolku k jeho 35. výročí. Měl tak vykonat práci původně uloženou Strnadovi. Nebyl však s to dokončit spis ani za dobu tříletého čekání mezi lety 1910–1913.²⁷⁸ Nakonec žádný text ani on bohužel nedodal a kniha vydána nebyla.

V závěru roku 1912 pak svět opustil jeden ze zakládajících členů spolku dr. Vilém Šell.²⁷⁹ Jeho úmrtí bylo završením odchodu staré generace, která stála u zrodu organizace. Tisk mu věnoval i rozsáhlejší vzpomínkový fejeton, který celkově shrnul rozsáhlé působení této osobnosti v Plzni.²⁸⁰ Vzpomínkových akcí v této době už přibývalo, této zimní akci ještě předcházela akce srpnová, a to odhalení pamětní desky Františku Schwarzovi na jeho domě v Husově ulici č. p. 774²⁸¹ (dnes 17/01).²⁸² Na této akci však byli spolkoví členové jen jako hosté, neboť počín pocházel primárně z iniciativy Jednoty samosprávných úředníků obecních a okresních v Království českém.²⁸³

Spolková činnost byla omezována vznikem dalších spolků jako byl Osvětový svaz, Spolek pro národopis a ochranu památek a Spolek přátel výtvarného umění. Spolek přátel vědy a literatury české tak omezil své působení hlavně na přednáškovou, osvětovou a literární činnost spojenou s odebráním nejnovějších knih. Jeho původní příliš

²⁷⁶ Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český denník*, 31. 5. 1912, roč. 1, č. 149, s. 2. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f530134-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:7544c3a7-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁷⁷ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 26.

²⁷⁸ ZÁTOPEK, Antonín. Z činnosti Spolku literárního v Plzni za rok 1911–12, *Český denník*, 16. 6. 1912, roč. 1, č. 165, s. 5. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fde5123-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:754bef6f-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁷⁹ PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *MUDr. Vilém Karel Adolf Šel (Schelle)* [online]. 10. 3. 2022 [cit. 2022-09-02]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=146.

²⁸⁰ MUDr. Vilém Šell mrtev, *Český denník*, 22. 12. 1912, roč. 1, č. 354, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:758c2cd1-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁸¹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Neustránkováno.

²⁸² FANTOVÁ, Kateřina. *Pamětní deska Františku Schwarzovi* [online]. 9. 4. 2020 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_objektu&load=48.

²⁸³ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Neustránkováno.

širokospektrální a obecně definované zaměření se tak stávalo problémem.²⁸⁴ Spolek se tak v důsledku této menší „krize identity“ omezil na sledování dvou svých směrnic. Cítil tedy na poučování a vzdělávání členů prostřednictvím přednášek, zvyšováním zábavy prostřednictvím hudebních produkcí, dále též podporou literatury všemi možnými prostředky či rozšiřování knihovny o hodnotné spisy.²⁸⁵ Spolkový pohled na kritiku přednášek od části veřejnosti byl formulován v *Českém denníku* takto: „*Je zvláštním zjevem dnešní doby, že každou chvíli slyšíme o té neb oné přednášce, že nestála za mnoho, ne-li za nic, a na druhé straně, že potřebujeme-li řečníka, že jen velmi těžko jej opatříme. Tedy na jedné straně hojnost kritiků, na druhé straně naprostý nedostatek pracovníků.*“²⁸⁶ Témata přednášek se dlouhodobě vyhýbala okruhům budícím kontroverze a spory mezi osazenstvem. Souhrnně se jim ani nedá upřít jistá monotematicnost zejména literárních přednášek, mísená se zlomkovitostí a nahodilostí témat. Přednášky byly často věnovány klasickým tvůrcům z dob národního obrození.²⁸⁷ Nicméně valná hromada dlouhodobě požadovala zahájení pořádání debatních večerů. Nikdo je však nebyl ochoten řídit. Po přednášce prof. Aloise Tuháčka o rukopisech Královédvorském a Zelenohorském, konané 20. listopadu 1911, by se debata bývala rozhořela.²⁸⁸ Výbor spolku ji však ale nedovolil, neboť spor o jejich pravost byl považován za uzavřený. Na své přednášky v této době spolek mimo jiné lákal i tím, že rozdával vývěsní tabulky do výloh pro knihkupce. O přednáškách byly často psány referáty²⁸⁹ nebo pozvánky do novin. Zajímavou akcí spolku je pro nás například dvoudílný cyklus přednášek s hudebními ukázkami o Wagnerově opeře Parsifal, konaný v březnu 1914. Cílem byla jednoznačně osvěta, protože opera v té době ještě

²⁸⁴ ZÁTOPEK, Antonín. Z činnosti Spolku literárního v Plzni za rok 1911–12, *Český denník*, 16. 6. 1912, roč. 1, č. 165, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fde5123-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:754bef6f-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁸⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 42.

²⁸⁶ ZÁTOPEK, Antonín. Z činnosti Spolku literárního v Plzni za rok 1911–12, *Český denník*, 16. 6. 1912, roč. 1, č. 165, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fde5123-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:754bef6f-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁸⁷ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 644–646.

²⁸⁸ Roku 1883 Julius Koráb přednášel o této problematice také. *Dějiny města Plzně 2* uvádějí, že se se toto téma již více neobjevilo. V souvislosti s informacemi z *Českého denníku* lze považovat toto tvrzení za sporné.

²⁸⁹ ZÁTOPEK, Antonín. Z činnosti Spolku literárního v Plzni za rok 1911–12, *Český denník*, 16. 6. 1912, roč. 1, č. 165, s. 4–5. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fde5123-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:754bef6f-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

navzdory všem snahám divadla v Plzni uvedena nebyla.²⁹⁰ Událost organizoval hlavně prof. Zdeněk Černý,²⁹¹ který se dokonce po úspěšném dokončení přihlásil u spolkového výboru o honorář takto: „*Celá akce Parsifala – přednáška i koncert – dopadla dle všeobecného úsudku velice úspěšně, že měla v zápětí vedle silného morálního výsledku i nečekaný efekt finanční. Obrovská práce, která spočívala v rukou dvou činitelů – kol. Zátopka jako jednatele a mne – spojena byla s morálními a fyzickými překážkami, nezvyklými výlohami, proto očekáváme, že kvitována bude způsobem u přednášečů obvyklým tj. přiměřeným honorářem.*“²⁹² Dle tvrzení Černého tak lze uvažovat o skutečnosti, že se přednášky nekonaly vždy pouze z dobrovolnosti, ale také i díky honorářům pro přednášející.

Práce na nových stanovách byla dokončena roku 1914, kdy byly přijaty na valné hromadě 27. dubna a dodatečně ještě 1. srpna schváleny místodržitelstvím. Hlavní zásluhu na vytvoření stanov nesl soudce Ota²⁹³ Trost.²⁹⁴ Byly zkráceny téměř o polovinu. Myšlenka odborů byla ze spisu už definitivně vypuštěna, členové byli rozděleni jen do tří kategorií na čestné, zakládající a činné, dále se výbor vedení volil na tři roky místo na jeden.²⁹⁵ Přibyly nové funkce zapisovatele, který měl vést knihu zápisů ze schůzí a valných shromáždění a funkce zpravodaje,²⁹⁶ jehož starostí bylo v tisku uveřejňovat významné události spolkového života a zprávy z nich. Navíc přibyly drobné změny umožňující konat druhé valné shromáždění do půl hodiny po konci prvního, pokud k jeho začátku sešla potřebná skupina jedné osminy členů. Dále byly stanoveny i podmínky zániku spolku. V případě poklesu činných členů pod 20 či na základě usnesení valné hromady. Jména se v tom případě mělo dát do správy města Plzně.²⁹⁷

²⁹⁰ Parsifál v Plzni, *Český denník*, 18. 2. 1914, roč. 3, č. 39, s. 3. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f5af088-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:76068c56-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

²⁹¹ Bývalý jednatel z období 1909–1911. V roce 1914 již řadový člen. více viz Příloha č. 20 – Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku.

²⁹² Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 21, sign. KB. 361, Korespondence 1914–1918. Nestránkováno.

²⁹³ Příloha č. 20 – Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku.

²⁹⁴ Ten se v roce 1916 stal jednatelem spolku a byl jím až do roku 1919. Před ním byl krátce jednatelem prof. Jaroslav Polák, prokazatelně 15. 5. 1914. Funkci opustil z důvodu vykonání vojenské služby. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 21, sign. KB. 361, Korespondence 1914–1918. Nestránkováno.

²⁹⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 26.

²⁹⁶ Funkce zpravodaje byla často zaměňována s funkcí pořadatele, neboť se často vzájemně zastupovali. Z tohoto důvodu nelze přesně stanovit působnost jedinců na těchto postech. viz STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 41.

²⁹⁷ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 3, sign. KB. 360, Stanovy spolku – výtisk z roku 1914, s. 5–7.

První světová válka utlumila přednáškovou tak, že v prvních třech letech jejich počet nepřekročil deset za rok.²⁹⁸ Naopak knihovna se těšila větší popularitě a využívalo ji o několik desítek členů víc. Roky 1917 a 1918 už přinesly velké zlepšení aktivit napříč celým spolkem.²⁹⁹ Na shromáždění 11. listopadu 1918, v den, kdy byly ukončeny boje na západní frontě, vystoupil předseda Strnad s projevem, kde jasně definoval, že spolek vstupuje do nové doby v nezávislé a svobodné republice. 18. listopadu 1918 pak spolek na dalším setkání oslavil 40 let své existence. Na této schůzi získalo čestné členství rekordních 13 osob. Vydání publikace o spolkové historii od Felixe Vondrušky bylo pro nevhodnost doby odsunuto.³⁰⁰ Program výše zmíněného slavnostního večera k 40 letům prozrazuje, že krom správních záležitostí byl navíc obohacen o recitaci Nerudových *Zpěvů pátečních* či Sovových *Zpěvů domova* plzeňskou herečkou Otýlíí Beníškovou³⁰¹ a hudební vsuvky zpěvu národních písní.³⁰²

2.6 SPOLEK PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ PO VZNIKU REPUBLIKY

Spolek se v „nové době“ pokusil navázat na své minulé neuskutečněné snahy z 80. let a usiloval tak o zasazení pamětní desky Bernarda Guldenera na Guldenerovský dům. I přes veškeré snahy skončila akce neúspěšně. Celkově spolková aktivita po roce 1918 velmi kolísala. To bylo způsobeno i odchodem množství osvědčených členů z vedoucích pozic. Místopředsedu Karla Klostermanna nahradil Čeněk Šimerka, který se však záhy, po rezignaci Josefa Strnada r. 1919, stal předsedou. Místopředsednického postu se ujal Felix Vondruška. Přetřes se však týkal celé struktury vedoucího výboru, rezignovali knihovníci i jednatel Ota Trost, který byl jako soudce přeložen do zakarpatského města Berehovo.³⁰³ Jeho nástupce Alois Krajíc však po krátké době rezignoval a byl nahrazen r. 1920 Bohušem Vlkem. Příčinou Krajícovy rezignace byl jeho neúspěch při pokusu spolek rozpustit na valné hromadě 18. října 1920. Tato událost dočasně podnítila vyšší aktivitu spolku. Ta celkově ale v letech 1918–1930 různým způsobem kolísala. Stejně tak i počet členstva, přičemž maxima

²⁹⁸ Plzeň za války musela čelit zhoršujícímu se zásobování či vojensko-policejnímu teroru nebo tragickým událostem např. výbuchu muniční továrny u Bolevce, zastřelení hladových dětí v létě r. 1918 nebo kompletní militarizaci Škodovky. viz ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 254.

²⁹⁹ O tom svědčí například i jmenování mnoha nových čestných členů. více viz Příloha č. 19 – Tabulka čestných členů.

³⁰⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 86–89, 37, 26–27.

³⁰¹ více viz HUDECOVÁ, Dagmar – ŘEHÁČEK, Karel. *Plzeňské ženy: významné, zasloužilé i zajímavé: 1840-1939*. Plzeň: Dimenze AZ, s.r.o., 2017. ISBN 978–80–270–0948–0. Neustránkováno.

³⁰² Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Neustránkováno.

³⁰³ Do roku 1938 součást Československa v rámci tzv. Podkarpatské Rusi. Dnes součást Ukrajiny.

246 členů dosáhl spolek v roce 1918. Další rok však následoval pokles, který se zastavil až roku 1927 na 160 členech.³⁰⁴ Popularita přednáškových večerů u publika rovněž kolísala a byla velmi odvislá na tématu. Například za sezónu 1922/1923 přednášky navštívilo 998 osob, největší počet návštěvníků byl 140, nejnižší 30. Nutno poznamenat, že největšímu zájmu se těšil přednáškový cyklus o manželství, láskách nejznámějších spisovatelů.³⁰⁵ Zde je patrná i jistá senzacechtivost publika. Z podnětu spolku dále vznikl r. 1922 fond Josefa Strnada³⁰⁶ založený k jeho sedmdesátinám,³⁰⁷ kterému spolek věnoval částku 500 Kč.³⁰⁸ Fondové finance, často pocházející z darů, byly využívány k rozšiřování stálých sbírek Městského historického muzea a archivu prostřednictvím odkupu vhodných předmětů.³⁰⁹

V roce 1926 se pak spolek stal členem Matice slovenské³¹⁰ se sídlem v Turčianskom Svätom Martině.³¹¹ Legitimace dokládá, že spolek byl členem přesně osm let, tedy do konce roku 1934.³¹²

Rok 1928 pak představuje zejména padesátileté výročí existence spolku. Slavnostní večírek k tomuto jubileu s uskutečnil 6. listopadu 1928 po 20. hodině v Klostermannově síni Měšťanské besedy v Plzni.³¹³ Program se skládal z hudebních interpretací děl Antonína Dvořáka, přednesů oslavných básní věnovaných velkému výročí a projevů nejvyšších spolkových činitelů, tedy předsedy Šimerky, místopředsedy Vondrušky³¹⁴ a jednatele

³⁰⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 27–28, 40–42.

³⁰⁵ VLK, Bohuš. Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni, *Kulturní věstník Plzeňska: příloha „Plzeňska“*, 1924, č. 5, s. 4.

³⁰⁶ POLÍVKA, Jiří – MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Josef Strnad: Pedagog a historik*. Praha: viaCentrum s. r. o., 2021, s. 47–49.

³⁰⁷ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Městské historické museum, 1927, s. 16.

³⁰⁸ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 30.

³⁰⁹ MACHÁČEK, Fridolín – PIK, Luděk. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického muzea v Plzni*. sv. VII, Plzeň: Městské historické museum, 1923, s. 90.

³¹⁰ Příloha č. 17 – Členská legitimace Matice slovenské.

³¹¹ Spolek v roce 1907 přispěl v rámci sbírky na výstavbu nové budovy muzea v Turčianskom Svätom Martině úhrnou částkou 16 Kč. I tento relativně malý příspěvek ukazuje, že styky i se vzdáleným slovenským prostředím spolku nebyly zcela lhostejné. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Nestránkováno.

³¹² Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 10, sign. KB. 360, Legitimace matice slovenské z. r. 1933 pro Spolek přátel vědy a literatury české. Nestránkováno.

³¹³ Příloha č. 14 – Pozvánka na slavnostní večírek k 50. výročí založení spolku.

³¹⁴ Kompletní znění slavnostní přednášky prof. Vondrušky, dlouhé asi 45 minut, je dodnes přístupno v AMP. Fakticky se jedná o výčet nejdůležitějších událostí spolkové historie. více viz Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, prof. Vondruška, s. 1–17.

Vlka.³¹⁵ Obsah dění tohoto večera byl i s krátkým exkurzem do spolkové historie a recenzním zhodnocením výroční knihy otisknut v *Českém deníku*. Nejvíce výstižná a shrnující jsou závěrečná slova článku: „Byl to večer vpravdě povznášející. Paměť oživena byla vzpomínkami na doby minulé, na pracovníky zemřelé i žijící, a na události, jež se spolku příznivě i nepříznivě dotýkaly.“³¹⁶ K tomuto výročí bylo rozhodnuto o vydání spisu *Literární Plzeň v obryse*³¹⁷ o plzeňské literární historii z pera prof. Emila Felixe,³¹⁸ se kterým spolek uzavřel smlouvu.³¹⁹ Felix byl mimo jiné jedním z nejvytíženějších spolkových přednášejících společně s Felixem Vondruškou.³²⁰ Dle přípisu bylo spolkem předem stanoveno, že se bude jednat o knihu stručnou, zpracovanou metodou vědeckou, kde bude objektivně a výstižně pojednávat o spisovatelích svázaných s Plzní. Smluvený honorář ve výši 1000 Kč měl být vyplacen ihned po dodání rukopisu, avšak za podmínky, že se spis stane okamžitě majetkem spolku, který si navíc vyhrazuje, po poradě s nezávislým odborníkem, právo na úpravy či korektury.³²¹ Navíc, po dlouhém půl století své existence se spolek konečně také dočkal sepsání svých vlastních dějin, o které se usilovalo již od roku 1903, ale kvůli různým problémům k nim nedošlo.³²² Vydání k dvacátému pátému výročí se nezdařilo také, jak již bylo uvedeno výše, neboť tehdy pověřený Fridolín Macháček text nedodal.³²³ Výroční kniha k 50. výročí, sepsaná místopředsedou prof. Felixem Vondruškou, je pro nás základním zdrojem informací dodnes. Knihu sestavil na základě rukopisů již staříčkého prof. Josefa Strnada.³²⁴ Strnad sepsal čtyřicet let dějin a Vondruška doplnil

³¹⁵ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, Nestránkováno.

³¹⁶-dk. Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 7. 11. 1928, roč. 17, č. 310, s. 2.

³¹⁷ První svazek byl vydán roku 1930, druhý 1933.

³¹⁸ Pedagog, literární historik. T. č. zaměstnaný jako profesor na obchodní akademii v Plzni. více viz FANTOVÁ, Kateřina – SKALOVÁ, Alena. *PhDr. Emil Felix* [online]. 17. 4. 2020 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1680.

³¹⁹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 33.

³²⁰ JIRÁSEK, Bohumil – VIKTORA, Viktor. *Literární tvorba v Plzni v letech 1918–1945*. In: SKÁLA, Adam a kol. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018. ISBN 978–80–87911–01–3, s. 799.

³²¹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 22, sign. KB. 361, Korespondence 1918–1933. Nestránkováno.

³²² Padesát roků Literárního spolku v Plzni, *Nová doba*, 16. 3. 1928, roč. 34, č. 76, s. 3. ISSN 1804–3852. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:1b5bbc00-ae23-11e0-8604-000d606f5dc6?page=uuid:c7d01e90-a27a-11e0-b81f-000d606f5dc6>.

³²³ ZÁTOPEK, Antonín. Z činnosti Spolku literárního v Plzni za rok 1911–12, *Český denník*, 16. 6. 1912, roč. 1, č. 165, s. 5. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fde5123-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:754bef6f-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

³²⁴ Šedesáté narozeniny prof. F. A. Vondrušky, *Český deník*, 19. 5. 1939, roč. 28, č. 137, s. 3. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28df56d0-61e6-11dc-999f-000d606f5dc6?page=uuid:27fb2206-f638-4058-af19-008f3fd7e06e>.

zbývajících deset opíraje se o Strnadovu pomoc.³²⁵ Spis byl prodáván za „nepatrný peníz“ 5 Kčs.³²⁶ Periodikum *Nová doba* ve svém článku uvedlo vybrané spolkové počiny.³²⁷ Za zmínku jistě stojí to, že od doby založení do vydání knihy spolek uspořádal přes 1000 přednášek.³²⁸ Navzdory tomuto úctyhodnému číslu se spolek dlouhodobě potýkal s nedostatkem přednášejících i vhodných témat. Chyběli také noví členové, kteří by přinesli život do stárnoucí organizace. Snahu projevoval zejména jednatel Bohuš Vlk, který pravidelně přispíval svými referáty do *Českého denníku*, *Českého směru*, *Plzeňska* a *Stráže*, ve snaze rozšířit zájem o spolkové aktivity.³²⁹

K výše zmíněnému padesátiletému výročí spolek obdržel i několikero blahopřejných zpráv. Za zmínku stojí blahopřání od Osvětového svazu, který byl se spolkem spřízněn³³⁰ a přál závěrem: „*Na cestu do druhé padesátky let Vám přejeme, aby Vaše ušlechtilé snahy docházely většího a většího porozumění ve veřejnosti...*“³³¹ Daleko hlubší význam má však blahopřání bývalého předsedy Josefa Strnada, tehdy již staříčkého pána s narušeným zdravím a omezenou hybností, který ukončil společenskou dráhu. Jeho bezmála třístránkové přání obsahuje nejen gratulace, ale i vlastní vzpomínky na mladické působení ve spolku či přání a rady do budoucna. Toto blahopřání zmiňuje i *Český deník* jakožto jeden z významných zaslaných příspěvů.³³²

³²⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 33.

³²⁶ VONDRUŠKA, Felix. Jak se zapomíná: (odpověď na čl. pí. J. Skřivánkové). In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1934, roč. 16, č. 2, s. 32. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:735d0f0c-66c8-4384-a472-5944b994d831?page=uuid:11c61ce5-428b-4e47-ad0b-a5c49ae89030>.

³²⁷ Je zde také uvedeno, že spolek měl v době založení několik odborů, mezi nimi např. turistický, umělecký a hudební, které časem zanikly. Jejich existenci nedokládá žádný jiný zdroj. Patrně se jedná o chybu. viz Padesát roků Literárního spolku v Plzni, *Nová doba*, 16. 3. 1928, roč. 34, č. 76, s. 3. ISSN 1804–3852.

Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:1b5bbc00-ae23-11e0-8604-000d606f5dc6?page=uuid:c7d01e90-a27a-11e0-b81f-000d606f5dc6>.

³²⁸ Padesát roků Literárního spolku v Plzni, *Nová doba*, 16. 3. 1928, roč. 34, č. 76, s. 3. ISSN 1804–3852.

Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:1b5bbc00-ae23-11e0-8604-000d606f5dc6?page=uuid:c7d01e90-a27a-11e0-b81f-000d606f5dc6>.

³²⁹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 28–30.

³³⁰ více viz METLIČKA, Daniel. *Osvětový svaz* [online]. 9. 10. 2020 [cit. 2022-09-07]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_udalosti&load=1530.

³³¹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50 výročí založení spolku 6. 11. 1928. Nestránkováno.

³³² Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50 výročí založení spolku 6. 11. 1928. Nestránkováno.

2.6.1 SPORY KOLEM SPOLKOVÉ PUBLIKACE

Vondruškova spolková publikace byla později, v letech 1933/1934, podrobena výtkám a kritice ze strany Jarmily Skřivánkové-Šimerkové.³³³ Ta publikaci chválí, jakožto stručný souhrn obsahu jednatelských zpráv, avšak vytyká absenci líčení pořádání hudebních večírků v letech 1904–1910. Důvody spatřuje následující: „...*je to tak prosté: ředitel J. Strnad, usměvavý, vlídný, milovaný všemi, spolkový předseda vděčné paměti, byl v době sepisování věkem již nachýlen a prof. F. Vondruška nemohl se opírat o vlastní zážitky z uvedených let, protože tehdy ještě v Plzni nebyl; zápisy pak se patrně ztratily; souhlasit se mnou mnoho zúčastněných i nezúčastněných v názoru, že jinak nemohlo k opomenutí nevítanému dojíti.*“³³⁴ Kritička se ve svém fejetonu rozhodla doplnit ony chybějící části. Její řádky vzbudily kontroverze a spustily výměnu názorů. Skřivánková-Šimerková v svém textu například uvádí, že podle ní spolek ještě v r. 1903 stále skomíral a trpěl tak vysokou neúčastí členstva. Velkou úlohu přisuzuje zejména roli hudebních „příloh“ k přednáškám,³³⁵ které podle ní dokázaly v letech 1904/1905 vzpružit zájem veřejnosti, přilákat mládež a naplnit celou Měšťanskou besedu, tedy nejen přísálí jako doposud. Dále zmiňuje i pořádané večírky věnované osobnostem skladatelů.³³⁶ „*Zdržujíc se všech superlativů, jimiž oplývají novinové kritiky, vybrala jsem ukázky ony na důkaz, jak krásně se žilo v „literárním“ a jak významná byla léta, zahalená tmou ve výkazu souborném spolkové činnosti... Z doložených faktů vyplývá, že je omylem, uvedeno-li v jubilejním spise, že teprve r. 1919 oživen byl spolkový ruch hudbou, ano byl oživen, protože byl znovu v úpadu, který pomalu nastával po roce 1910, kdy nejmladší mládež odvínoval život z Plzně.*“³³⁷ Její názory vzbudily rozpaky a výměnu názorů, kterou, dle svého tvrzení, redakce *Plzeňska* neočekávala. Vondruška reagoval poměrně výbušným fejetonem, kde se kriticky ohradil proti jejím tvrzením, obvinil ji z několika nepravd či polopravd, zopakoval účel spolku jako literární a ne hudební, a též

³³³ Jarmila Šimerková byla česká spisovatelka, členka Spolku přátel vědy a literatury české, a zároveň sestra předsedy MUDr. Čenka Šimerky. Vystudovala zpěv u primadony plzeňské opery Marie Kunzové a u profesora Emanuela Kroupy. Publikovala v *Plzeňsku*, *Českém lidu*, *Ženského obzoru*. viz DOLENSKÝ, Antonín. *Kulturní adresář ČSR: biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc*. Praha: Josef Zeibrdlich, 1934–1936, s. 491. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:008dbaf0-a6eb-11e2-b48c-001018b5eb5c>.

³³⁴ SKŘIVÁNKOVÁ-ŠIMERKOVÁ, Jarmila. Jak se zapomíná. In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1933, roč. 15, č. 6, s. 108–111. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:0574f620-1997-474c-bbb0-7cc919c18e57?page=uuid:c6738e34-282d-4203-8ee0-0e45110314c8>.

³³⁵ Celkově hudební části měly korespondovat i s obsahem přednášky.

³³⁶ Konkrétně pak ku příkladu večery Jindřichův, Mozartův (oba 1906) a Chopinův (1910). Hudební vložky dle ní pozitivně kvitoval a ocenil i předseda J. Strnad.

³³⁷ SKŘIVÁNKOVÁ-ŠIMERKOVÁ, Jarmila. Jak se zapomíná. In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1933, roč. 15, č. 6, s. 108–111. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:0574f620-1997-474c-bbb0-7cc919c18e57?page=uuid:c6738e34-282d-4203-8ee0-0e45110314c8>.

oponoval jejím tvrzením s odkazy na konkrétní stánky v publikaci. Z dnešního pohledu se jedná o poměrně malicherný spor o uvedení několika jmen a událostí v drobné spolkové knížečce, nicméně Vondruškova oponentura je vůči kritice velmi racionální: *„Nevěřím, že autorka měla úmysl jiný než ušlechtilý, ale je potřeba upozornit, že některé odstavce jejího článku vzbuzují dojem, jako by „Památník“ o hudebních produkcích na večírcích literárních vůbec nepojednával, ba jako by i celé večery zúmyslně vynechával a přehlížel. Tento neblahý dojem jen a jen zesiluje také uvádění jmen zvláště vynikajících skladatelů, jako by na ně bylo zapomenuto. Celkový dojem nestranného čtenáře je velmi nepříznivý a místo chtěné propagace díla ukazuje se na jeho méněcennost... Počet účinkujících při výplních literárních večerů rozrostl se za celé půlstoletí tak, že bylo nutno škrtnouti tu a tam aspoň jména, která se při vedlejších spolkových produkcích opakovala několikrát, anebo kde šlo o umělecky založenou rodinu vícečlennou, jejíž člen byl funkcionářem spolku. Tak se asi stalo, že bylo vynecháno jméno autorčino. (sleč. J. Šimerková, jejíž bratr je předsedou spolku) ... Ačkoliv pí. Skřivánková-Šimerková někde pouze opakuje údaje „Památníku“, jinde je patrně přehlédla. Jak jinak lze vysvětliti, že vytyká vynechání jmen, která v „Památníku“ jsou a některá se dokonce vícekrát opakují?... Není správné hledat příčiny domnělých opomenutí v sešlosti pracovníka tak výjimečně svědomitého, jako byl pak ředitel J. Strnad. I když mu tělo vypovídalo službu, jeho duch byl stále čilý a svěží. Jeho pohotovost a bystrost, jeho paměť a znalost detailů, jeho rozvážný úsudek a přehled byly do posledních jeho chvil prostě úžasné. Přesvědčil jsem se o tom několikrát, např. i v případě, kdy jsem na jeho odpovědnost musil škrtnouti i v knize již vytištěnou, a přece neoprávněnou poznámku, že byla vydána nákladem spolku. Strnadovo dílo – proslulého vědce – vyžaduje obzvláštní úcty a jeho jméno nemělo by se jen tak srovnávat s nějakou každoroční zprávičkou spolkovou! Mně pak zůstane provždy krásnou památkou poslední dopis tohoto vzácného muže, kde mi sděluje, že práce na „Památníku“ se mnou byla mu radostí a útěchou v době jeho utrpení a žalu.“³³⁸ Ve své odpovědi na tyto slova se spisovatelka bránila vůči nařčením ze znevažování osoby J. Strnada, odmítala též Vondruškovo označení „nějaká zprávička“ pro jednatelskou zprávu roku 1907, a ohradila se, že některé hudební vsuvky si nezasluhují vzpomínání s útrpností, že „výkony nevzbuzovaly zrovna nudu a rozpaky“. Opakovaně zmiňovala nadšení posluchačů a ani Vondruškovy argumenty ji nepřiměly ke změně stanoviska. Nadále si stála*

³³⁸ VONDRUŠKA, Felix. Jak se zapomíná: (odpověď na čl. pí. J. Skřivánkové). In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1934, roč. 16, č. 2, s. 32–35. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:735d0f0c-66c8-4384-a472-5944b994d831?page=uuid:11c61ce5-428b-4e47-ad0b-a5c49ae89030](https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:735d0f0c-66c8-4384-a472-5944b994d831?page=uuid:11c61ce5-428b-4e47-ad0b-a5c49ae89030).

za svým, že publikace dostatečně nepopsala hudební vsuvky let 1904–1910 a nezmínila přes 43 účinkujících. Svůj článek označila za jakýsi výtažek, a nikoliv historii úpadku spolku. „Nedorozumění snad jsem již vysvětlila, a jako ve svém předešlém článku, chci věřit i dále, že se hudební zápisy o šestiletí 1904–1910 ztratily. Proto není tento a nebyl onen článek můj ani trpký, ani provokativní, ani malicherný, ani zbytečný, nýbrž z úmyslu ušlechtilého, nezáludného.“³³⁹

---

³³⁹ SKŘIVÁNKOVÁ-ŠIMERKOVÁ, Jarmila. Ještě jednou: Jak se zapomíná. In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1934, roč. 16, č. 2, s. 35–39. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:735d0f0c-66c8-4384-a472-5944b994d831?page=uuid:a7c52d67-d112-4a33-8f70-30854d598588](https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:735d0f0c-66c8-4384-a472-5944b994d831?page=uuid:a7c52d67-d112-4a33-8f70-30854d598588).

3 SLOUČENÍ A ZÁNİK SPOLKU PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ

3.1 DNEŠNÍ DÍLO

Tato umělecko-kulturní skupina sdružovala literárně, hudebně, výtvarně či jinak společensky činné osobnosti a založena byla 19. ledna 1929 v Plzni.³⁴⁰ Původně fungovala již od roku 1928 pod názvem Kulturně umělecká skupina.³⁴¹ Organizačně zde bylo členstvo děleno na řádné, platící 20 Kč zápisné a 2 Kč každý měsíc, a mimořádné, platící 20 Kč zápisné a 5 Kč každý měsíc. Mimořádným členem se mohl stát sympatizant spolku. Celkem čítal 53 členů. Redakční rada Dnešního díla³⁴² je vyobrazena i v jeho almanachu.³⁴³ Mezi nevýznamnější členy spolku se řadili ředitel Občanské školy Eduard Šimek, učitel Václav Tyr, profesor Josef Rous, tajemník Svazu průmyslníků Václav Šperl, úředník Karel Východský, úředník Emil Mareš, spisovatelka Gusta Alstrová či lékař Otto Guth.³⁴⁴ Dne 21. února 1932 vzniklo z popudu spolku Dnešní dílo Vydavatelské družstvo Dnešního díla v Plzni, zapsané společenstvo s ručením omezeným. Jeho cílem bylo primárně vydávat díla spolkových členů za účelem finančního profitu. Do tohoto družstva členové vložili finance s cílem nabýt základního kapitálu nutného k zahájení vydavatelské činnosti.³⁴⁵ Ihned po sloučení se Spolkem přátel vědy a literatury české byla v roce 1933 zahájena likvidace tohoto družstva, spojená se zpětným vyplácením podílů, jež byla definitivně ukončena o tři roky později.³⁴⁶

3.2 LUK – POKRAČOVATELSKÁ ORGANIZACE

Od března roku 1933 probíhaly z iniciativy umělecko-kulturní skupiny Dnešní dílo se Spolkem přátel vědy a literatury české schůzky s cílem docílit spojení obou organizací v jednu. V říjnu bylo konečně docíleno názorových shod i technického zajištění celé akce, a tak výbory obou skupin podaly 15. října návrh na vzájemné sloučení. 24. října pak došlo ke

³⁴⁰ ROUS, Josef (ed.) *Dnešní dílo: almanach umělecko-kulturní skupiny Dnešní dílo v Plzni 1929*. Rokycany: Josef B. Zápotocký, 1929, s. 46–47.

³⁴¹ JANEČKOVÁ, Jitka. Spolkový život a osvěta. In: SKÁLA, Adam a kol. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018. ISBN 978–80–87911–01–3, s. 346.

³⁴² Příloha č. 18 – Obraz (karikatura) členů redakční rady Dnešního dílo.

³⁴³ ROUS, Josef (ed.) *Dnešní dílo: almanach umělecko-kulturní skupiny Dnešní dílo v Plzni 1929*. Rokycany: Josef B. Zápotocký, 1929, s. 46–47.

³⁴⁴ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 24, sign. KB. 361, „Dnešní dílo“ vydavatelské družstvo, seznam členů 1932/1933. Neustránkováno.

³⁴⁵ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 23, sign. KB. 361, „Dnešní dílo“ vydavatelské družstvo, stanovy z 21. 2. 1932. Neustránkováno.

³⁴⁶ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 28, sign. KB. 361, „Dnešní dílo“ vydavatelské družstvo, likvidace družstva, potvrzení o vrácení podílů. Neustránkováno.

společné schůzi spolků v Měšťanské besedě.³⁴⁷ Roku 1933 se tak spolek sloučil se skupinou Dnešní dílo³⁴⁸ a krátce existujícím Klubem plzeňských hudebních skladatelů, který se k tomuto počínu připojil. Tímto oficiálně zanikl Spolek přátel vědy a literatury české. Nově vzniklá organizace, nesoucí název Literárně-umělecký klub, někdy též zkráceně LUK,³⁴⁹ měla v součtu asi 195 členů.

Postupně pak byla později obnovena i ediční činnost a místo monografií vycházely lyrické sbírky mladých autorů díky existenci Klostermanova fondu, založeného roku 1935.³⁵⁰ Obavy o možnou stagnaci i budoucí vývoj klubu se tak ukázaly jako zcela liché. Nová mladá krev ze skupiny Dnešní dílo dovedla vzbudit zájem o další tvůrčí činnost, rozhýbala tak zatuhlé staré pořádky svou iniciativou. Rozšířena byla oborová působnost a přibýly nové náměty k budoucí činnosti.³⁵¹ Hybatelem se stal hlavně profesor z obchodní akademie Josef Rous, který vedl v letech 1933–1941 edici LUK.³⁵² Spolek přátel vědy a literatury české přinesl do vlnu „LUKu“ zejména rozsáhlou knihovnu i největší díl členské základny.³⁵³ Od roku 1940 narůstal počet členů,³⁵⁴ stejně jako aktivita v pořádání mnoha kulturních akcí.³⁵⁵ Tou dobou již v čele stál prof. Jindřich³⁵⁶ Čadík.³⁵⁷ Klub dále existoval po další desetiletí, dokonce přežil druhou světovou válku, avšak časem se již jednalo již o

³⁴⁷ B. V. Významná událost v plzeňském..., *Český deník*, 15. 10. 1933, roč. 22, č. 283, s. 3. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:7768e5db-6efe-487e-be7b-fcdaa2cd61d3>.

³⁴⁸ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 644.

³⁴⁹ VÁCLAVEK, Bedřich. Kultura v Plzni, *Index: leták kulturní informace*, 10. 11. 1933, roč. 5, č. 11, s. 39. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:16ca59b0-3d9c-11e4-8f33-5ef3fc9ae867?page=uuid:77141e70-3e3a-11e4-bc3a-005056827e51>.

³⁵⁰ KRBEŠ. 65 let LUKu v Plzni, *Český deník*, 1. 10. 1943, roč. 32, č. 269, ISSN 1801–2639, s. 3. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13>.

³⁵¹ ALSTROVÁ, Gusta. Ze starého archivu, *Český deník*, 19. 6. 1938, roč. 27, č. 167, s. 2. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28979f70-61e6-11dc-933a-000d606f5dc6?page=uuid:8ed3ac05-54d5-46bc-9fc5-30c3fccb7559>.

³⁵² JIRÁSEK, Bohumil – VIKTORA, Viktor. Literární tvorba v Plzni v letech 1918–1945. In: SKÁLA, Adam a kol. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018. ISBN 978–80–87911–01–3, s. 783.

³⁵³ B. V. Významná událost v plzeňském..., *Český deník*, 15. 10. 1933, roč. 22, č. 283, s. 3. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:7768e5db-6efe-487e-be7b-fcdaa2cd61d3>.

³⁵⁴ Mezi ně se řadily i mnohé významné osobnosti jako například sochař Otakar Walter, malíř Jan Paroubek, malíř František Michl, skladatel Jindřich Jindřich, historik František Teplý nebo básnířka Sylva Žikešová-Boháčová. více viz BUCHA, František X. Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni: (přervané tradice). In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1992, roč. 19, č. 3, s. 45.

³⁵⁵ více viz nb. Plzeňští autoři Plzeňákům, *Český deník*, 12. 3. 1944, roč. 33, č. 71, s. 2. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:547ea7f0-499e-11dd-a448-000d606f5dc6?page=uuid:6917e18b-be6a-4321-bf51-5708988fa953>.

³⁵⁶ Historik, archeolog, univerzitní profesor a vědecký pracovník. více viz SKÁLA, Adam. *prof. PhDr. Jindřich Čadík* [online]. 22. 3. 2021 [cit. 2022-09-23]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=993.

³⁵⁷ KRBEŠ. 65 let LUKu v Plzni, *Český deník*, 1. 10. 1943, roč. 32, č. 269, ISSN 1801–2639, s. 3. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13>.

pouhý vliv setrvačnosti, nikoliv aktivitu,³⁵⁸ a tak nakonec roku 1950 ukončil svou činnost rozpustil se.³⁵⁹

---

³⁵⁸ JIRÁSEK, Bohumil. *Dějiny literatury v západních Čechách: (1890–2006)*. Plzeň: Nava, 2008. ISBN 978–80–7211–311–8, s. 84.

³⁵⁹ -vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9, s. 2.

4 SPOLKOVÁ KNIHOVNA³⁶⁰

Jak už bylo zmíněno výše, pozvolné rozšiřování knih, které bylo jedním z mnoha poslání spolku muselo nutně pokračovat i vytvořením knihovny. Její chod můžeme datovat již do počátků spolkové činnosti, tedy do roku 1878, kdy byl knihovníkem Hynek Palla, avšak ten byl záhy nahrazen Juliem Korábem, kterého po dalším roce vystřídal Čeněk Losenský. Knihovna však nebyla tehdy ještě stálou sbírkou.³⁶¹ Na prvotním rozšiřování knihovny se podílel svým dílem i František Schwarz, který díky svým konexím získal od Karla Novinskyho z Českého jednatelství společnosti železnice Atchison, Topeka Santa Fe knihy. Konkrétně Slavie, přeložené „Zákony americké“ a anglicko-český slovník, to vše Karla Jonáše.³⁶² Počáteční osudy knih patřících spolku byly různé. Původně se po většina knih po jejich přečtení veškerým členstvem rozdala. Beletrie putovala do plzeňské městské knihovny a vědecké knihy naopak do městského muzea. V tomto duchu knihovnu spravoval i knihovník Tomáš Cimrhanzl mezi lety 1880–1891.³⁶³ Až v letech 1890–1891 se objevila myšlenka vytvoření stálé samostatné knihovny³⁶⁴ s všeobecným zaměřením a veřejnou čítárnou.³⁶⁵ To se podařilo prosadit zástupci mladší vrstvy členstva Františku Hirschovi, který nahradil Cimrhanzla na postu knihovníka a prosadil tak samostatnost knihovny. Dařilo se i relativně rozšiřovat výběr. Naopak úsilí o získ nových svazků do stálé nabídky za nového knihovníka Jaroslava Šťastného nemělo přílišných úspěchů.³⁶⁶ Zlepšení přichází až s příchodem Boženy Růžkové,³⁶⁷ kdy byla vytvořena spolková komise pro výkup nových knih.³⁶⁸ Zajímavé je také, že několikrát byla i knihovna pojištěna u První české vzájemné

³⁶⁰ Příloha č. 20 – Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku.

³⁶¹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 35.

³⁶² Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Nestránkováno.

³⁶³ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 35–36.

³⁶⁴ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, prof. Vondruška, s. 11.

³⁶⁵ ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let: (dokončení), *Plzeňské listy*, 15. 3. 1888, č. 32, s. 1. ISSN 1804–0187. Dostupné také z [www](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6):

³⁶⁶ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 37.

³⁶⁷ více viz PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Božena Růžková* [online]. 16. 3. 2021 [cit. 2022-02-13]. Dostupné také z [www](https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=3323):

³⁶⁸ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, prof. Vondruška, s. 11.

pojišťovny v Praze. Poprvé v roce 1900 proti krádeži či pokusu o ní do výše 4000 korun a podruhé v letech 1919–1920 dokonce proti požáru sumou 6000 korun.³⁶⁹

Narůstání počtu knih si vynutilo posílení organizační struktury, a tak byla vytvořena pozice druhého knihovníka, kterým se v roce 1912 stal Otto Stelzer.³⁷⁰ Jeho jmenovec Otta Trost se vyznamenal vytvořením nového knihovního a domácího řádu, který již respektoval modernější praktiky v organizaci fungování. Záhy byl rozšířen mezi členstvem. Ještě větší zásluhy o stav knihovny měl ještě pozdější druhý knihovník prof. Engelbert Šubert. Prodloužil výpůjční doby, sestavil lístkový katalog, provedl rozsáhlou revizi, přebytečné knihy daroval, založil čerstvě po válce spolkovou knihovničku pro mládež.³⁷¹ Odchod úspěšného Šuberta i zasloužilé Růžkové³⁷² v roce 1919 byl velikou ztrátou. A tak se knihovny na krátkou dobu 3 let ujala učitelka Jaroslava Divišová spolu s prof. Janem Inderkou a poté prof. Ignátem Hanusem. Avšak Divišové odstoupení z výboru a Hanusovo povolání na univerzitu do Poznani jejich další působení překazilo. To roku 1922 otevřelo cestu prof. Josefu Pelnářovi, za jehož působení knihovna velmi vzrostla, navíc získala zajímavé cenné publikace, a ještě se přestěhovala z místnosti „Literárka“³⁷³ do místnosti „Veteránka“ v Měšťanské besedě. Některé postarší vyřazené knihy byly věnovány Osvětovému svazu a učňovským besídkám.³⁷⁴ Noviny hovořily v době padesátiletého výročí o spolkové knihovně velmi pochvalnými slovy: „*V padesáti letech vybudoval si spolek velmi cennou knihovnu, která se těší hojnému užívání přes to, že i veřejné knihovny v Plzni tento úkol plní. V posledním roce má knihovna 2083 čísel o 2384 svazcích v ceně přes 10 tisíc Kč. Kdyby se dala kulturní činnost vyjadřovati hmotnými měrami a vahami, vynikl by význam Spolku přátel vědy a literatury české i pro vzdálenější pozorovatele markantně.*“³⁷⁵

³⁶⁹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 1, sign. KB. 360, Pojistky – knihovny. Nestránkováno.

³⁷⁰ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, prof. Vondruška, s. 11.

³⁷¹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 37–38.

³⁷² Ta přešla na post knihovnice plzeňského odboru Národní jednoty pošumavské, kde působila od zmíněného roku 1919 do července 1927. více viz PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Božena Růžková* [online]. 16. 3. 2021 [cit. 2022-02-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=3323.

³⁷³ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 37–38.

³⁷⁴ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, prof. Vondruška, s. 12.

³⁷⁵-dk. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, Český deník*, 7. 11. 1928, roč. 17, č. 310, s. 2.

5 SPOLKEM VYDANÉ PUBLIKACE

Za dobu spolkové existence vzniklo jeho publikací větší množství tiskovin, avšak svým významem nejvíce vyčnívají níže uvedené. Za první knihu vydanou díky úsilí spolku můžeme považovat dílo z roku 1879³⁷⁶ *Spisovatel Josef Vojtěch Sedláček, životopisný nástin* z pera Adolfa Srba.³⁷⁷ Vydání knihy předcházelo vybudování nového pomníku na hrobě spisovatele³⁷⁸ i připevnění pamětní desky³⁷⁹ na dům, kde žil a zemřel. V návaznosti na tyto materiální projevy se objevila potřeba vyzdvihnout více Sedláčkovy duchovní zásluhy a upozornit na ně skrze knihu i širší veřejnost. V předmluvě se upozorňuje i na nejsilnější prostředky, o kterých spisovatel nikdy nepochyboval. Literaturu a vědu, tedy zároveň i to nejdůležitější pro spolek. Celkově se jedná o útlou publikaci nepřesahující 50 stran. Krom životopisu se v ní nacházejí i názvy vydaných Sedláčkových prací, úryvky z dopisů či básní různých autorů.³⁸⁰

Druhou spolkovou publikací se stala kniha *Gustav Pfleger Moravský, životopisné zápisky básníkovy*³⁸¹ z následujícího roku 1880, kterou k tisku připravil a doplnil František Alois Hora.³⁸² Prvních 50 stran je vlastní Pflegerova autobiografie. Dalších 20 pak Horův text, značně přehlednější a méně květnatý, podložený informacemi z dopisů či různých časopisů. Hned v jeho úvodu Hora stvrzuje, že předcházející autobiografie je psána ve všem upřímně a pravdivě. V závěru své části editor neváhal přistoupit k charakteristice Pflegerovy osobnosti a finálnímu zhodnocení jeho zásluh.³⁸³ Vydání by ale nebylo možné bez ochoty

³⁷⁶ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 34.

³⁷⁷ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170).

³⁷⁸ -vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9, s. 1.

³⁷⁹ FANTOVÁ, Kateřina. *Pamětní deska Josefu Vojtěchu Sedláčkovi* [online]. 2. 11. 2020 [cit. 2022-02-17]. Dostupné také z [www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_objektu&load=204&qt=&qc=&qe=](https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_objektu&load=204&qt=&qc=&qe=).

³⁸⁰ SRB, Adolf. *Spisovatel Josef Vojtěch Sedláček*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni, 1879, s. 3–4, 17. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:6f65390b-5d8d-4c4a-8b7d-0176dc5ad415](http://www.difmoe.eu/uuid/uuid:6f65390b-5d8d-4c4a-8b7d-0176dc5ad415).

³⁸¹ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z [www: https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170](http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170).

³⁸² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 34.

³⁸³ PFLEGER MORAVSKÝ, Gustav – HORA, František Alois, (ed.) *Gustav Pfleger Moravský: životopisné zápisky básníkovy*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1880. s. 1, 54, 71–75. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:7113bae1-0a11-49e8-82f4-7a3c15c6d095](http://www.difmoe.eu/uuid/uuid:7113bae1-0a11-49e8-82f4-7a3c15c6d095).

Gustavovy sestry Anny Pflegerové, která zapůjčila rukopis autobiografie svého bratra a tím umožnila vznik této knihy.³⁸⁴ Dokladem zájmu o vydané spolkové publikace je i dopis ze 17. dubna 1880 od Spolku „Stálců“ v Praze, reprezentovaným jejich starostou Františkem Vykoukalem. V tomto listě žádá o zaslání 20 exemplářů knihy *Gustav Pfleger Moravský* od F. A. Hory s poznámkou, že předcházející publikaci z pera A. Srba již objednali v knihkupectví Grégr a Datel a v případě dalšího zájmu se na spolek obrátí s další, větší objednávkou.³⁸⁵ Pochvalné recenze na knihu se objevily v několika českých časopisech, sám spolek uvádí dokonce číslo 14.³⁸⁶

Třetí knihou, ještě téhož roku 1880,³⁸⁷ se stal spis Julia Korába *Vývoj knihtiskařství a české prvotisky*,³⁸⁸ který byl vydán k 400 jubileu československé typografie, respektive dokonce založení první české knihtiskárny v Plzni.³⁸⁹ To vše navíc s ukázkami plzeňských prvotisků.³⁹⁰ Obsah monografie sám autor okomentoval takto: „*Pokusil jsem se o to seč mé síly byly, abych slavnému spolku přátel vědy a literatury české jakož i širším kruhům podal stručný nástin vývoje knihtiskařství vůbec a českého zvlášť. Maje pak na zřeteli tohoto spisu, prohlížel jsem hlavně ku prvotiskům plzeňským: přece však, aby rozhled po činnosti prvních českých typografů byl širší, pojednal jsem – ač zcela stručné – také o jiných knihtiskárnách českých a jejich prvotiscích. Poněvadž mi byl čas k této práci jen krátce vyměřen, se bral jsem různé zprávy všech na slovo vzatých bibliografův a literárních historikův starších i novějších, připravuje takto povolanějším rukou látku k důkladnějšímu a všestrannému zpracování předmětu tak zajímavého a pro kulturní dějiny české důležitého. Po příkladu*

³⁸⁴ Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1880, č. 92, s. 4. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:443c4a50-7139-11de-8028-000d606f5dc6?page=uuid:8f8f4ce0-7063-11de-83fd-000d606f5dc6>.

³⁸⁵ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Nestránkováno.

³⁸⁶ Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1880, č. 92, s. 4. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:443c4a50-7139-11de-8028-000d606f5dc6?page=uuid:8f8f4ce0-7063-11de-83fd-000d606f5dc6>.

³⁸⁷ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 643.

³⁸⁸ SPĚVÁČEK, Václav. Základy novodobého školství v Plzni. In: ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967, s. 129.

³⁸⁹ KORÁB, Julius. *Vývoj knihtiskařství a české prvotisky: ku čtyřsetletému jubileu české typografie*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1880, s. 1–3. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:e07bd9a3-f5d4-4f35-ae58-e12f329884db>.

³⁹⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 34.

*novějších spisovatelů dějin literárních nahradil jsem až do jisté míry původní pravopis prvotisků středověkých pravopisem novějším.*³⁹¹

V roce 1882 sice nebyla vydána žádná publikace, ale aspoň z popudu spolku vyšla tiskem podobizna Františka Schwarze³⁹² k oslavě jeho dvacetiletého působení v pozici předsedy spolku.³⁹³ Rok 1883 byl, co se týče publikační činnosti asi nejneprodnější, a to zejména díky Josefu Strnadovi. Fakticky se jedná o výsledky jeho vlastní osobní činnosti, kterým pouze spolek poskytl záštitu. První z nich, *Znak královského města Plzně*, je fakticky jeho historickým výkladem.³⁹⁴ Jedná se o velmi útlé pojednání s připojenou školní zprávou,³⁹⁵ avšak i přesto vzbudil text dostatečný zájem. Důkazem toho může být i skutečnost, že ještě téhož roku byl v důsledku mnohých přání vydán znak ve velkém formátu.³⁹⁶ Strnad svou činností, i na této publikaci již užívá zásad moderní vědecké a regionální historiografie.³⁹⁷ Zajímavé je, že této publikaci v úvodu chybí číslo v pořadí spolkových publikací. Fakticky je čtvrtou, avšak přesto číslo čtyři nese až druhá Strnadova kniha, přesněji edice *M. Šimona Plachého z Třebnice Paměti Plzeňské*. Jedná se o rozsáhlé monumentální dílo, vzniklé i díky Strnadovu zcela novému objevu pramene v podobě dvou Plachého rukopisů. Navíc spis obohatil informacemi o rodině, původu a počinech.³⁹⁸ Vznik a tisk edice byl umožněn i díky tomu, že plzeňské zastupitelstvo uvolnilo pro rok 1883 větší finanční příspěvek, určený právě k vydání těchto pamětí.³⁹⁹

³⁹¹ KORÁB, Julius. *Vývoj knihtiskařství a české prvotisky: ku čtyřsetletému jubileu české typografie*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1880, s. 4. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:8d2fbf8c-92ef-4a30-bd16-37466aa029bf>.

³⁹² Slavnostní večer Schwarzův v Plzni, *Národní listy*, 7. 5. 1882, roč. 22, č. 125, s. 2–3. ISSN 1214–1240.

Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:18363460-5d73-11dc-8f78-0013e6840575?page=uuid:7538e620-a734-11e6-8bf1-001018b5eb5c>.

³⁹³ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 34.

³⁹⁴ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11.

1918, roč. 7, č. 277, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

³⁹⁵ STRNAD, Josef. *Znak královského města Plzně*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883, s. 9, 23. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:52be94c9-370f-45fa-b4c6-fa7069646955>.

³⁹⁶ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 34.

³⁹⁷ MORÁVKOVÁ, Naděžda (ed.). *Mladší Plzeňská historická škola v jubilejních člancích a nekrolozích: antologie*. Plzeň: ViaCentrum, 2009. ISBN 978–80–904384–0–8, s. 4.

³⁹⁸ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914, s. 6.

³⁹⁹ PLACHÝ Z TŘEBNICE, Šimon – STRNAD, Josef, (ed.). *M. Šimona Plachého z Třebnice Paměti Plzeňské*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883, s. 9. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/view/uuid:01ddc25c-f65f-4b9b-829c-364edfa288e7?page=uuid:b5e2d1d3-84c0-4da4-9524-723b1aa184a8>.

Následujícího roku 1884 vydal spolek básně k počtě skladatele Antonína Dvořáka,⁴⁰⁰ jejímž autorem byl prof. Ladislav Brtnický.⁴⁰¹ Na dalších 5 let se jednalo o poslední publikační počín. Až k 28. červenci 1889, dni odhalení pamětní desky MUDr. Josefa Škody, vyšla básně, složená otcem Janem Škodou k počtě jeho syna, když se stal profesorem r. 1846 ve Vídni.⁴⁰² Jak již bylo zmíněno v jiné kapitole, list s onou básní byl i rozdáván při odhalení pamětní desky Josefa Škody.⁴⁰³

Jednou z nejvíce významných publikací spolku jsou bezesporu *Básně Josefa Františka Smetany*,⁴⁰⁴ vydané roku 1905. Kniha je navíc obohacena o monografickou studii o básníkovi od Jaroslava Šťastného.⁴⁰⁵ Společně s dílem vyšla i básníková podobizna. Cesta k dokončení a úspěšnému vydání však byla velmi trnitá, dlouhá a nejistá. Začala se psát již roku 1900,⁴⁰⁶ kdy bylo ve spolku rozhodnuto o vydání Smetanových básní k jeho nedožitym stým narozeninám.⁴⁰⁷ Zájem o básníkovu tvorbu měl právě sám Šťastný, neboť v průběhu času v *Květech*, *Hlídce*, *Listech filologických* či *Věstníku českých profesorů* publikoval různé bibliografické, literárně-historické či příležitostně stati. Díky tomu tak získal přehled o rozsahu a ceně Smetanovy pozůstalosti i literární hodnotě jeho díla.⁴⁰⁸ Kniha samotná měla mít původně podobu relativně rozsáhlého souboru básní, ale bohužel se nenašel žádný ochotný nakladatel.⁴⁰⁹ Jednání s Janem Ottou tehdy nepřineslo žádné ovoce⁴¹⁰ zejména

⁴⁰⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 34.

⁴⁰¹ Středoškolský pedagog, klasický filolog a překladatel. více viz PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Ladislav Brtnický* [online]. 25. 2. 2021 [cit. 2022-09-14]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=3077.

⁴⁰² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 34.

⁴⁰³ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Nestránkováno.

⁴⁰⁴ VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277, s. 4. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

⁴⁰⁵ VIKTORA, Viktor. Literární vývoj ve druhé polovině 19. století. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016, s. 643.

⁴⁰⁶ Tou dobou byl Jaroslav Šťastný knihovníkem spolku. více viz Příloha č. 20 – Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku.

⁴⁰⁷ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 35, 23.

⁴⁰⁸ NOVÁK, Arne. Josef František Smetana: Básně. In: *Listy filologické = Folia Philologica: časopis pro klasická, středověká a neo-latinská studia, založený r. 1874*, Praha: Jednota českých filologů v Praze, 1905. ISSN 0024–4457, s. 302. Dostupné také z www: [https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c](https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:01190047-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c).

⁴⁰⁹ SMETANA, Josef František – ŠTASTNÝ, Jaroslav (ed.). *Básně Josefa Františka Smetany*. Praha: František Šimáček, 1905, s. 7. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:3daae30d-5b4b-4f1e-b2d3-9e1e2f2bbd77>.

⁴¹⁰ O osudech sepsování knihy v rámci styků J. Šťastného s J. Strnadem více viz POLÍVKA, Jirí – MORÁVKOVÁ, Naděžda. Korespondence historika Josefa Strnada, zakladatele odborného plzeňské

proto, že nakladatel odmítal vydat tak rozsáhlý, sedmisetstránkový spis, a navíc měl obavy z vydání proticírkevně orientovaných básní.⁴¹¹ Navzdory prvnímu neúspěchu Šťastný alespoň dál publikoval stati o Smetanovi v *Časopise národního muzea* a v *Máji*⁴¹². Nakonec, navzdory dlouholetým tahanicím získal pro svou věc nakladatele Františka Šimáčka, se kterým se shodl na detailech i sporných místech, a tak mohla kniha konečně po pěti letech vyjít. Přesto se jedná o knihu, která představuje chronologický výběr básní, s jen příležitostně vypuštěnými slovy z důvodu obav z tiskových poměrů. Vypuštěny byly dále také některé ódy, příležitostně básně či skladby didaktického rázu. Zajímavostí také je, že v úvodu je kniha číslována jako pátá spolková publikace,⁴¹³ ale v jiných zdrojích jako šestá. Závěrem spisu je také navíc připojen stručný, ale obsažný článek *Život a dílo Josefa Františka Smetany* s přehledem jeho literárních aktivit.⁴¹⁴

Další drobný publikační počín se odehrál v březnu roku 1909, kdy nákladem spolku vyšla tiskem básně Ivana Duchoně,⁴¹⁵ vlastním jménem Václava Krofty⁴¹⁶, *Na horké půdě*⁴¹⁷ čítající 63 stran.⁴¹⁸ Spolková výroční publikace uvádí, že věc vyšla „tiskem Politiky“,⁴¹⁹ dá se tedy předpokládat, že se jedná o český deník *Národní Politika*.⁴²⁰ V dubnu, záhy po vydání byla kniha hodnocena těmito slovy: „Dosti stereotypní a obvykle vlastenecká poesie páně Duchoňova na rozdíl od všední tvorby rozhojněna a prohloubena

---

dějepisectví, uložena v Archivu města Plzně. In: KILIÁN, Jan – KUMPERA, Jan (ed.). *Bohemiae occidentalis historica: odborný časopis pro české dějiny s důrazem na západní Čechy a s přesahy do příhraničních regionů, zvláště do Bavorska*. Olomouc: ViaCentrum s.r.o., 2021, roč. 7, č. 2, ISSN 2336–7547, s. 119–121.

⁴¹¹ Archiv města Plzně, Strnad Josef (EL NAD 874), i. č. 210, kart. KB. LP 18711, sign. 210/85, J. Šťastný přeje hezké svátky a píše, že má rukopisy Smetanovy řádně uloženy. Praha 23. 12. 1902. Nestránkováno.

⁴¹² Archiv města Plzně, Strnad Josef (EL NAD 874), i. č. 210, kart. KB. LP 18713, sign. 210/87, J. Šťastný o školních poměrech a o svém přání, vidět Smetanovy rukopisy v tisku. 9. 3. 1904. Nestránkováno

⁴¹³ SMETANA, Josef František – ŠŤASTNÝ, Jaroslav (ed.). *Básně Josefa Františka Smetany*. Praha: František Šimáček, 1905, s. 5–8. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:3daae30d-5b4b-4f1e-b2d3-9e1e2f2bbd77>.

⁴¹⁴ KABELÍK, J. *Básně Josefa Františka Smetany*, *Časopis Musea království Českého*, Praha: Maticе česká, 1905, roč. 79, č. 3, ISSN 1210–9746, s. 458–460. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e90deee2-0d47-4e85-9d83-d0d1da3c511b>.

⁴¹⁵ V.K. Z literárního trhu, *Pražská lidová revue: list věnovaný vzdělávání a kulturním potřebám lidu*, Praha: Josef Pávek, 04. 1909, roč. 5, č. 4, s. 127. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:93c5c8f0-6768-11e4-8214-005056827e51>.

⁴¹⁶ FANTOVÁ, Kateřina. *Václav Krofta* [online]. 26. 10. 2020 [cit. 2022-09-15]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1797.

⁴¹⁷ Plné znění básně více viz *Zvon: týdeník belletristický a literární: majetek družstva spisovatelského*, Praha: František Šimáček, 1909, roč. 9, č. 34, s. 533–534. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:980bde70-9f33-11e3-b9bb-5ef3fc9bb22f>.

⁴¹⁸ DUCHOŇ, Ivan. *Na horké půdě*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1909, s. 1–63.

⁴¹⁹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 35.

⁴²⁰ viz *Národní politika*. Praha: V. Nedoma, 1883–1945. ISSN 1805–2444. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:a61884f0-8cbb-11dc-a584-000d606f5dc6>.

je teplejšími tóny rozhořčení a soucitu s mravní bídou a sociálními útlaky lidu. Autor tím, že nerozlučně spojuje národní, mravní a sociální bídu našich malých lidí v ohrožených krajích (zde jde o Plzeňsko), upomíná na Bezruč, třeba neměl jeho smělosti a rázovité síly. Verše, hladké a rytmické, jsou procítěny a plny živé touhy po lepším příštím toho lidu, který drahý je zejména tím, že trpí.⁴²¹ Nejpodstatnější, a zároveň jednou z posledních vydaných knih je *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni*, která je dodnes základním zdrojem poznání a prvním uceleným nástinem spolkové historie vůbec.⁴²² V neposlední řadě za zmínku stojí už již jmenovaná dvousvazková publikace, zmíněná o několik podkapitol výše, z pera Emila Felixe *Literární Plzeň v obryse*, vydaná v letech 1930 a 1933 Společností pro národopis a ochranu památek, ale za součinnosti Spolku přátel vědy a literatury české, která poskytuje obraz literární historie od obrození do vzniku samostatného Československa.⁴²³ Jedná se o dílo velmi dobře strukturované, se skvěle zvládnutou heuristikou i průkopnickým významem. Dílo podobného typu Plzeň dlouho postrádala. Údajně existující rukopis třetí části se dodnes pohřešuje.⁴²⁴

---

⁴²¹ V.K. Z literárního trhu, *Pražská lidová revue: list věnovaný vzdělávání a kulturním potřebám lidu*, Praha: Josef Pávek, 04. 1909, roč. 5, č. 4, s. 127. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:93c5c8f0-6768-11e4-8214-005056827e51>.

⁴²² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 1–95.

⁴²³ FELIX, Emil. *Literární Plzeň v obryse*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek za součinnosti Spolku přátel vědy a literatury české, 1933, s. 1–135.

⁴²⁴ JIRÁSEK, Bohumil – VIKTORA, Viktor. Literární tvorba v Plzni v letech 1918–1945. In: SKÁLA, Adam a kol. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018. ISBN 978–80–87911–01–3, s. 783.

ZÁVĚR

Na základě důsledného zkoumání a využití dostupných pramenů a literatury jsem následoval své cíle, tedy souhrnně představit Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni z hlediska společensko-kulturního kontextu doby, dějinného vývoje celé organizace a mnoha dalších cílů uvedených již v úvodu této práce. Význam jsem přikládal líčení historických událostí v širším kontextu, ale vždy za dodržení předpokladu uceleného představení základní faktografie k tématu. Spolek přátel vědy a literatury české jakožto významná hybná síla kulturního života Plzně a okolí je paradoxně poměrně opomíjeným sdružením a celkové povědomí o jeho působení je mezi širokou veřejností poměrně mizivé. Tato práce má tak nespornou ambici jeho jméno více zviditelnit. Některé kapitoly mohou potencionálním čtenářům nabídnout nejen základní faktografii, ale i pobavení díky osobitým vyjádřením v rámci vydaných polemik. Právě skrze tyto pasáže lze nacházet podobnosti a paralely tehdejšího světa s dnešním světem. Lidé jsou pořád lidé a nezáleží na tom, v jaké době se nachází, neboť jejich problémy i radosti jsou v mnoha věcech podobné, ne-li stejné.

Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni ve své činnosti vytrval řadu let a využil při tom mnoho ze svého potenciálu. Navzdory dílčím neúspěchům či době stagnace ale oddaně konal mnoho dobrého pro Plzeň a její lid. Odkaz této zajímavé doby nám může být příkladem pro náš současný život a naše společenské aktivity, které jsou již značnou měrou odlišné.

Spolek sám zažil mnoho různých dob a zlomových dějů. Vznikl ještě za Rakousko-Uherska, ale překonal i těžké časy první světové války a dokázal navíc zakotvit v nově vzniklém samostatném Československu. Obratně se přizpůsoboval společenským změnám, i když často spíše dodatečně než s předstihem. Díky oddanosti svých členů, agilnosti, výdrži dokázal následovat své poslání a cíle navzdory překážkám či neúprosnému běhu času. V oblasti součinnosti nebo přátelství s dalšími organizacemi a institucemi se stal určujícím prvkem rozmachu české vzdělanosti v regionálním prostředí. Někdy je též, řekl bych právem, přirovnáván k lokální podobě akademie věd.

V rámci dalšího studia tématu je stále ještě možnost bádání. Eventuální příležitost vidím ve zpracování dějin Literárně-uměleckého klubu jakožto nástupnické organizace Spolu přátel vědy a literatury české. Za neméně atraktivní považuji i možnost sledovat vývoj spolkové činnosti v rámci celého plzeňského regionu s cílem komparovat zaměření, činnosti, podobnosti, události či aktivity jednotlivých uskupení. V neposlední řadě by bylo

možné rozpracovat dějiny spolku ve vztahu k biografii jednotlivých osobností v něm působících. Téma spolkové činnosti, zejména té lokální, se zdá být v rámci bádání relativně upozaděno, avšak věřím, že tato práce může upozornit odbornou veřejnost a podnítit nový širší zájem.

SUMMARY

This thesis dedicated to the Association of Friends of Science and Czech Literature in Pilsen is based on a comprehensive overview of the basic factual account on this topic with an extension to other broader contexts. The thesis provides a summary of the sociocultural context of the time, the historical development of the association including the period of constitution, stagnation, prosperity and wartime, the merger with 'Dnešní dílo', and the establishment of LUK; it also provides an analysis of changes in the organizational structure of the association, statutes, important events, general meetings, the history of the federal library, and the fate of federal publications. The fact that this topic has not been extensively researched until now, with the exception of a short summary written by members of the association published on the fiftieth anniversary of its existence, is greatly beneficial.

The association significantly contributed to the development of regional educational activities and the literary environment. Through its activity, it pursued activities in several areas and sectors. It can therefore be described as a broad-spectrum association, but it nevertheless remained faithful to its initial principles focusing on enlightenment, educational activity, literary engagement and lectures.

Many of its members achieved great social prestige, thanks to which they went down in history as the cream of the Pilsen intelligentsia of the time. Together, they acted as a kind of regional academy of sciences. The association managed to establish itself to such an extent that it survived many turbulent historical events, as well as its own stagnation and downfalls. Passionate individuals, members who often devoted a lot of time to their work in the organization, remained its driving force throughout its existence. The associations many achievements are also largely thanks to them. Partial, minor changes that the association underwent throughout its existence did not alter its original character or basic principles of operation to any extent.

PRAMENY A LITERATURA**Prameny****Archiv města Plzně – fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209) a fond Strnad Josef (EL NAD 874)**

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 19, sign. KB. 360, Korespondence 1878–1900. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 4, sign. KB. 360, stanovy spolku z roku 1878 „návrh“. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 6, sign. KB. 360, Výroční zpráva 1905/1906 Spolku přátel vědy a literatury české.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 21, sign. KB. 361, Korespondence 1914–1918. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 3, sign. KB. 360, Stanovy spolku – výtisk z roku 1914.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 10, sign. KB. 360, Legitimace matice slovenské z. r. 1933 pro Spolek přátel vědy a literatury české.

Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, prof. Vondruška.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 22, sign. KB. 361, Korespondence 1918–1933. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 24, sign. KB. 361, „Dnešní dílo“ vydavatelské družstvo, seznam členů 1932/1933. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 23, sign. KB. 361, „Dnešní dílo“ vydavatelské družstvo, stanovy z 21. 2. 1932. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 28, sign. KB. 361, „Dnešní dílo“ vydavatelské družstvo, likvidace družstva, potvrzení o vrácení podílů.

Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 1, sign. KB. 360, Pojistky – knihovny. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 29, sign. KB. 361, karikat. obraz členů redakční rady družstva. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, Strnad Josef (EL NAD 874), i. č. 210, kart. KB. LP 18711, sign. 210/85, J. Šťastný přeje hezké svátky a píše, že má rukopisy Smetanovy řádně uloženy. Praha 23. 12. 1902. Nestránkováno.

Archiv města Plzně, Strnad Josef (EL NAD 874), i. č. 210, kart. KB. LP 18713, sign. 210/87, J. Šťastný o školních poměrech a o svém přání, vidět Smetanovy rukopisy v tisku. 9. 3. 1904. Nestránkováno

Prameny vydané

Stanovy spolku přátel vědy a literatury české v Plzni. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1878.

Encyklopedie, slovníky a příručky

DOLENSKÝ, Antonín. *Kulturní adresář ČSR: biografický slovník žijících kulturních pracovníků a pracovníc.* Praha: Josef Zeibrdlich, 1934–1936. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:008dbaf0-a6eb-11e2-b48c-001018b5eb5c>.

Handbuch der Vereine für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder: Nach dem Stand am Schlusse des Jahres 1890 und mit 1 Anhang für das Jahr 1891. Wien: Manz'sche k. u. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1892. Dostupné také z www: <https://kramerius.kvcli.cz/view/uuid:cf73bebf-db0c-4436-a374-e7a5da037ce5?page=uuid:ab1c24d0-5a15-11e6-9dce-001b21d0d3a4>.

HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí.* Praha: Libri, 2000. ISBN 80–7277–023–3.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Praha: Jan Otto, 1909. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:43cc3380-0fc8-11e5-b0b8-5ef3fc9ae867>.

TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník XX. století (K-P).* Praha: Paseka, 1999. ISBN 80–7185–248–1.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích 3. Praha: Diderot, 2002. ISBN 80–86613–00–3.

Monografie

- ADÁMEK, Karel. *Z naší doby*. Velké Meziříčí: J. F. Šašek, 1887. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:863ee810-2dde-11e9-9da6-5ef3fc9bb22f>.
- BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954.
- ČEPELÁK, Václav a kol. *Dějiny Plzně. II, Od roku 1788 do roku 1918*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1967.
- DUCHOŇ, Ivan. *Na horké půdě*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1909.
- FELIX, Emil. *Literární Plzeň v obryse*. Plzeň: Společnost pro národopis a ochranu památek za součinnosti Spolku přátel vědy a literatury české, 1933.
- HUDECOVÁ, Dagmar – ŘEHÁČEK, Karel. *Plzeňské ženy: významné, zasloužilé i zajímavé: 1840-1939*. Plzeň: Dimenze AZ, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-270-0948-0.
- JIRÁSEK, Bohumil. *Dějiny literatury v západních Čechách: (1890–2006)*. Plzeň: Nava, 2008. ISBN 978-80-7211-311-8.
- KORÁB, Julius. *Vývoj knihtiskařství a české prvotisky: ku čtyřsetletému jubileu české typografie*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1880. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:8d2fbf8c-92ef-4a30-bd16-37466aa029bf>.
- LUKAVSKÝ, František. *Básník Bernard Guldener*. Písek: Nakladatelství Theodora Kopeckého, 1926.
- MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k poctě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Městské historické museum, 1927.
- MORÁVKOVÁ, Naděžda (ed.). *Mladší Plzeňská historická škola v jubilejních člancích a nekrolozích: antologie*. Plzeň: ViaCentrum, 2009. ISBN 978-80-904384-0-8.
- MORÁVKOVÁ, Naděžda a kol. *Ženské téma v dějinách plzeňského vzdělávání*. Praha: ViaCentrum, 2017. ISBN 978-80-87646-20-5.
- PFLEGER MORAVSKÝ, Gustav – HORA, František Alois, (ed.) *Gustav Pfleger Moravský: životopisné zápisky básníkovy*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1880. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:7113bae1-0a11-49e8-82f4-7a3c15c6d095>.
- PLACHÝ Z TŘEBNICE, Šimon – STRNAD, Josef, (ed.). *M. Šimona Plachého z Třebnice Paměti Plzeňské*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883. Dostupné také z www:

[https://www.difmoe.eu/view/uuid:01ddc25c-f65f-4b9b-829c-](https://www.difmoe.eu/view/uuid:01ddc25c-f65f-4b9b-829c-364edfa288e7?page=uuid:b5e2d1d3-84c0-4da4-9524-723b1aa184a8)

[364edfa288e7?page=uuid:b5e2d1d3-84c0-4da4-9524-723b1aa184a8.](https://www.difmoe.eu/view/uuid:01ddc25c-f65f-4b9b-829c-364edfa288e7?page=uuid:b5e2d1d3-84c0-4da4-9524-723b1aa184a8)

POLÍVKA, Jiří – MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Josef Strnad: Pedagog a historik*. Praha: viaCentrum s. r. o., 2021.

ŘEHÁČEK, Karel. *Pět zapomenutých: osobnosti plzeňského veřejného života přelomu 19. a 20. století*. Plzeň: Karel Řeháček, 2009. ISBN 978–80–254–5300–1.

SEJBAL, Jiří – ŠMERDA, Jan – HOFER, Milan – PEKÁREK, Jiří. *Základy peněžního vývoje*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80–210–1734–1. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:ddc7ceb0-fff1-11e7-9854-5ef3fc9ae867>.

SKÁLA, Adam a kol. *Dějiny města Plzně 3: 1918–1990*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2018. ISBN 978–80–87911–01–3.

SMETANA, Josef František – ŠŤASTNÝ, Jaroslav (ed.). *Básně Josefa Františka Smetany*. Praha: František Šimáček, 1905. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:3daae30d-5b4b-4f1e-b2d3-9e1e2f2bbd77>.

SRB, Adolf. *Spisovatel Josef Vojtěch Sedláček*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni, 1879. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:6f65390b-5d8d-4c4a-8b7d-0176dc5ad415>.

STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928.

STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I, od roku 1300–1450*. Plzeň: Městského historického museum, 1891.

STRNAD, Josef. *Znak královského města Plzně*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/uuid/uuid:52be94c9-370f-45fa-b4c6-fa7069646955>.

WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016.

Stati ve sbornících

DOBRÁ, Hana. Příspěvek spolku přátel vědy a literatury české v Plzni k rozvoji české kultury v 2. polovině 19. století. In: KRÁL, Oldřich – SVADBOVÁ, Blanka – VAŠÁK, Pavel (ed.). *Prameny české moderní kultury: materiály z mezioborového symposia Plzeň*

- 17.–19. března 1988. sv. 2. Praha: Národní galerie v Praze, 1988. Dostupné také z www.https://service.ucl.cas.cz/edicee/data//sborniky/1988/PCMK/PCMK.pdf.
- MACHÁČEK, Fridolín – PIK, Luděk. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. VII, Plzeň: Městské historické museum, 1923.
- MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914.
- MACHÁČEK, Fridolín. Městské historické museum v Plzni, jeho vývoj a jeho úkoly. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. I, Plzeň: Městské historické museum, 1909.
- NESTL, Rudolf (ed.). *Pětasedmdesát let Měšťanské besedy v Plzni*. Plzeň: Měšťanská besedy, 1938.
- NOVOTNÝ, Jan. Úloha spolků v uměleckém a kulturním životě v Čechách na konci 19. století. In: MARTINOVSKÝ, Ivan (ed.) – KAISEROVÁ, Kristina (ed.). *Umění a veřejnost v 19. století: sborník příspěvků ze symposia pořádaného 7. a 8. března 1996 ve Státní vědecké knihovně v Plzni*. Ústí nad Labem: Albis international, 1998. ISBN 80–86067–18–1.
- POLÍVKA, Jiří – MORÁVKOVÁ, Naděžda. Korespondence historika Josefa Strnada, zakladatele odborného plzeňské dějepisectví, uložená v Archivu města Plzně. In: KILIÁN, Jan – KUMPERA, Jan (ed.). *Bohemiae occidentalis historica: odborný časopis pro české dějiny s důrazem na západní Čechy a s přesahy do příhraničních regionů, zvláště do Bavorska*. Olomouc: ViaCentrum s.r.o., 2021, roč. 7, č. 2, ISSN 2336–7547.
- ROUS, Josef (ed.). *Dnešní dílo: almanach umělecko-kulturní skupiny Dnešní dílo v Plzni 1929*. Rokycany: Josef B. Zápotocký, 1929.
- SCHIEBL, Jaroslav (ed.). František Schwarz. In: *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913. Dostupné také z www.https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5.
- STELZER, Otto. Nástin kulturního života v Plzni. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Plzeň a Plzeňsko v minulosti i přítomnosti*. Plzeň: Lidová universita Husova, 1925.
- VODÁK, Václav. Výtvarnická sdružení v západních Čechách: (kapitola z dějin západočeského výtvarnictví). In: *Sborník Vyšší pedagogické školy v Plzni*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1959, sv. 2.

Periodika

BUCHA, František X. Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni: (přervané tradice). In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1992, roč. 19, č. 3.

Činnost literárního spolku plzeňského, *Hlídky literární*, 1886, roč. 3, č. 6. ISSN 1212–6632. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:41bd7ba0-d633-11e3-93a3-005056825209>.

Činnost odborů literárního spolku 1884–1885, *Plzeňské listy*, 3. 4. 1886, č. 40. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3cab6b30-6fbc-11de-94dc-000d606f5dc6?page=uuid:4b6f2a30-6d3e-11de-a399-000d606f5dc6>.

ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let: (dokončení), *Plzeňské listy*, 15. 3. 1888, č. 32. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3d6b4ba0-77c8-11de-b42d-000d606f5dc6?page=uuid:22074020-7062-11de-8ae2-000d606f5dc6>.

ČIPERA, Josef. Činnost literárního spolku plzeňského za prvních 10 let, *Plzeňské listy*, 13. 3. 1888, č. 31. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:21fe1860-7062-11de-8153-000d606f5dc6>.

Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 13. 10. 1903, č. 231. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:b876d480-713e-11de-b3ac-000d606f5dc6?page=uuid:423b8ed0-7069-11de-a1cc-000d606f5dc6>.

Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

Jubileum spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: (dokončení), *Plzeňské listy*, 14. 10. 1903, č. 232. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ba1d0a70-713e-11de-b7f4-000d606f5dc6?page=uuid:42452bc0-7069-11de-8db4-000d606f5dc6>.

KABELÍK, J. Básně Josefa Františka Smetany, *Časopis Musea království Českého*, Praha: Matice česká, 1905, roč. 79, č. 3, ISSN 1210–9746. Dostupné také z www:

<https://ndk.cz/uuid/uuid:e90deee2-0d47-4e85-9d83-d0d1da3c511b>.

Literární spolek plzeňský, *Plzeňské listy*, 19. 4. 1894, č. 47. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5246dcd0-70b9-11de-922f-000d606f5dc6?page=uuid:0f8a24d0-7080-11de-96f6-000d606f5dc6>.

Literární spolek v Plzni, *Plzeňské listy*, 13. 11. 1894, č. 135. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:65d86890-714f-11de-9c6c-000d606f5dc6?page=uuid:1e33d180-7084-11de-9677-000d606f5dc6>.

NOVÁK, Arne. Josef František Smetana: Básně. In: *Listy filologické = Folia Philologica: časopis pro klasická, středověká a neo-latinská studia, založený r. 1874*, Praha: Jednota českých filologů v Praze, 1905. ISSN 0024–4457. Dostupné také z www: <https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:01190047-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c>.

Osnova stanov spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 4.4. 1878, č. 27, ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:5f68b900-7065-11de-8af5-000d606f5dc6?page=uuid:f99caf20-6cb1-11de-b13b-000d606f5dc6>.

Padesát roků Literárního spolku v Plzni, *Nová doba*, 16. 3. 1928, roč. 34, č. 76. ISSN 1804–3852. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:1b5bbc00-ae23-11e0-8604-000d606f5dc6?page=uuid:c7d01e90-a27a-11e0-b81f-000d606f5dc6>.

Plenarversammlung des literarischen Vereines in Pilsen am 7. December 1879, *Pilsner Reform*, 10. 12. 1879, roč. 10, č. 99.

Plenarversammlung des Pilsner literarischen Vereines, *Pilsner Reform*, 10. 11. 1880, roč. 11, č. 90.

Plenarversammlung des Pilsner literarischen Vereines: (Schluß), *Pilsner Reform*, 17. 11. 1880, roč. 11, č. 92.

PODBORSKÝ, Bohuš. Literární reminiscence: (pokračování), *Vlast': časopis pro poučení a zábavu*, Praha: Družstvo Vlast', 1889, roč. 5, č. 4. ISSN 1801–559X. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:34ab2581-d2c2-11e8-9984-005056825209?page=uuid:412fbb80-e4de-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>.

Posl. Josef Čipera šedesátníkem, *Plzeňské listy*, 16. 3. 1910, roč. 46, č. 61. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:c0919bc0-dc1b-11df-8b71-000d606f5dc6?page=uuid:6ff92850-db84-11df-95e0-000d606f5dc6>.

SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vitany host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1.

SKŘIVÁNKOVÁ-ŠIMERKOVÁ, Jarmila. Jak se zapomíná. In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1933, roč. 15, č. 6. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:0574f620-1997-474c-bbb0-7cc919c18e57?page=uuid:c6738e34-282d-4203-8ee0-0e45110314c8>.

SKŘIVÁNKOVÁ-ŠIMERKOVÁ, Jarmila. Ještě jednou: Jak se zapomíná. In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1934, roč. 16, č. 2. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:735d0f0c-66c8-4384-a472-5944b994d831?page=uuid:a7c52d67-d112-4a33-8f70-30854d598588>.

Slavnostní přátelský večer Schwarzův v Plzni, *Urbánkův věstník bibliografický: měsíčník pro rozhled v literatuře, hudbě a umění*, Praha: Fr. A. Urbánek, 1882, sv. 3, č. 5. ISSN 2464–6261. Dostupné také z www:

<https://books.google.cz/books?id=kUkUAQAAMAAJ&pg=PA139&dq=%22spolek+p%C5%99%C3%A1tel+v%C4%9Bdy+a+literatury%22+plze%C5%88&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwiAheyr5c70AhWKC-wKHfrGAicQ6AF6BAgLEAI#v=onepage&q=%22spolek%20p%C5%99%C3%A1tel%20v%C4%9Bdy%20a%20literatury%22%20plze%C5%88&f=false>.

Spolek přátel věd a literatury v Plzni, *Hlídka literární*, 1887, roč. 4, č. 6. ISSN 1212–6632.

Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:a8b2f980-02e7-11e4-97de-5ef3fc9ae867?page=uuid:040944f0-043d-11e4-99ee-001018b5eb5c>.

Spolek přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 10. 6. 1883, č. 46. ISSN 1804–0187.

Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:f57880b0-6c8c-11de-bd91-000d606f5dc6>.

Spolek přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 6. 10. 1887, č. 120. ISSN 1804–0187.

Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:ecbf4c90-77a6-11de-8dac-000d606f5dc6?page=uuid:164733f0-7060-11de-b692-000d606f5dc6>.

Spolek přátel vědy a literatury české: valná schůze, *Plzeňské listy*, 14. 12. 1879, č. 10.

ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:3bf54e30-7109-11de-831c-000d606f5dc6?page=uuid:faf3e060-7043-11de-acef-000d606f5dc6>.

Uznání důležitosti a činnosti zdejšího spolku literárního, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1878, č. 91.

ISSN 1804–0187. Dostupné také z www:

<http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:51388290-6cb2-11de-b7b9-000d606f5dc6>.

V.K. Z literárního trhu, *Pražská lidová revue: list věnovaný vzdělávání a kulturním potřebám lidu*, Praha: Josef Pávek, 04. 1909, roč. 5, č. 4. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:93c5c8f0-6768-11e4-8214-005056827e51>.

VÁCLAVEK, Bedřich. Kultura v Plzni, *Index: leták kulturní informace*, 10. 11. 1933, roč. 5, č. 11. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:16ca59b0-3d9c-11e4-8f33-5ef3fc9ae867?page=uuid:77141e70-3e3a-11e4-bc3a-005056827e51>.

Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 14. 11. 1880, č. 92. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:443c4a50-7139-11de-8028-000d606f5dc6?page=uuid:8f8f4ce0-7063-11de-83fd-000d606f5dc6>.

Valná hromada literárního spolku, *Plzeňské listy*, 29. 10. 1882, č. 87. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:e9e1b4e0-6d2e-11de-98c6-000d606f5dc6?page=uuid:1fe03d30-6c4b-11de-8653-000d606f5dc6>.

Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 1. 11. 1899, č. 249. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:57bde410-716d-11de-8440-000d606f5dc6?page=uuid:8d6d4140-7155-11de-b62a-000d606f5dc6>.

Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české, *Plzeňské listy*, 3. 10. 1878, č. 79. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:9e7af580-7070-11de-9f1f-000d606f5dc6?page=uuid:6b8f2dc0-6d6a-11de-a0d5-000d606f5dc6>.

Valná schůze spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Plzeňské listy*, 18. 3. 1886, č. 33. ISSN 1804–0187. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:b15d2ff0-6fbd-11de-bcc6-000d606f5dc6?page=uuid:d5866f50-6c7e-11de-99f3-000d606f5dc6>.

-vek-. Aby „národ ctil sebe sám“: (k 100., výročí založení Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni), *Plzeňský přehled*, 1978, č. 9.

Verein von Freunden der böhmischen Literatur und Wissenschaft, *Pilsner Reform*, 27. 2. 1878, roč. 9, č. 17.

VLK, Bohuš. Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni, *Kulturní věstník Plzeňska: příloha „Plzeňska“*, 1924, č. 5.

VONDRUŠKA, Felix. Jak se zapomíná: (odpověď na čl. pí. J. Skřivánkové). In: *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1934, roč. 16, č. 2. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:735d0f0c-66c8-4384-a472-5944b994d831?page=uuid:11c61ce5-428b-4e47-ad0b-a5c49ae89030>.

Zprávy z venkova, *Čech: politický týdeník katolický*, Praha: Antonín Schmitt, 02.03.1878, roč. 10, č. 51. Dostupné také z www:

<https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:6915a510-291f-11e6-a344-5ef3fc9ae867>.

Zvon: týdeník belletristický a literární: majetek družstva spisovatelského, Praha: František Šimáček, 1909, roč. 9, č. 34. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:980bde70-9f33-11e3-b9bb-5ef3fc9bb22f>.

Denní tisk

ALSTROVÁ, Gusta. Ze starého archivu, *Český deník*, 19. 6. 1938, roč. 27, č. 167. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28979f70-61e6-11dc-933a-000d606f5dc6?page=uuid:8ed3ac05-54d5-46bc-9fc5-30c3fccb7559>.

B. V. Významná událost v plzeňském..., *Český deník*, 15. 10. 1933, roč. 22, č. 283. ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:7768e5db-6efe-487e-be7b-fcdaa2cd61d3>.

Český deník, 24. 12. 1916, roč. 5, č. 356, ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:776cacdd-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

-dk. Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 7. 11. 1928, roč. 17, č. 310.

KRBES. 65 let LUKu v Plzni, *Český deník*, 1. 10. 1943, roč. 32, č. 269, ISSN 1801–2639. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/uuid/uuid:3978cf00-3f44-42a6-b5f0-165810d70e13>.

MUDr. Vilém Šell mrtev, *Český denník*, 22. 12. 1912, roč. 1, č. 354, ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:758c2cd1-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

nb. Plzeňští autoři Plzeňákům, *Český deník*, 12. 3. 1944, roč. 33, č. 71, ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:547ea7f0-499e-11dd-a448-000d606f5dc6?page=uuid:6917e18b-be6a-4321-bf51-5708988fa953>.

Parsifál v Plzni, *Český denník*, 18. 2. 1914, roč. 3, č. 39. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f5af088-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:76068c56-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

Rodinná slavnost v „Literárním spolku“, *Český denník*, 13. 3. 1912, roč. 1, č. 73. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fdca336-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:752099d1-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

Slavnostní večer Schwarzův v Plzni, *Národní listy*, 7. 5. 1882, roč. 22, č. 125. ISSN 1214–1240. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:18363460-5d73-11dc-8f78-0013e6840575?page=uuid:7538e620-a734-11e6-8bf1-001018b5eb5c>.

Spolek přátel vědy a literatury české: (slovo jubilejní), *Plzeňský obzor*, 7. 10. 1903, č. 116. ISSN 1805–1340. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:57106a87-7f4a-4918-9208-625efa40bf20?page=uuid:8acc55a0-266c-11e7-a1b0-005056820560>.

Spolek přátel vědy a literatury české: (zpráva o činnosti za správní rok 1906–7 přednesená na valné hromadě spolku 20. dubna 1907), *Plzeňský obzor*, 22. 4. 1907, č. 46. ISSN 1805–1340. Dostupné také z www: <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:77ac6777-b7d3-4e63-baa1-2bfbfb351452?page=uuid:827232a0-2a4d-11e7-b572-005056820560>.

Šedesáté narozeniny prof. F. A. Vondrušky, *Český deník*, 19. 5. 1939, roč. 28, č. 137. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www: <https://ndk.cz/view/uuid:28df56d0-61e6-11dc-999f-000d606f5dc6?page=uuid:27fb2206-f638-4058-af19-008f3fd7e06e>.

Valná hromada Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český denník*, 31. 5. 1912, roč. 1, č. 149. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f530134-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:7544c3a7-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

VONDRUŠKA, Felix A. Jubileum Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český deník*, 22. 11. 1918, roč. 7, č. 277. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6f7be567-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:78294562-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

ZÁTOPEK, Antonín. Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni, *Český denník*, 7. 1. 1912, roč. 1, č. 7. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/uuid/uuid:750cea54-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

ZÁTOPEK, Antonín. Z činnosti Spolku literárního v Plzni za rok 1911–12, *Český denník*, 16. 6. 1912, roč. 1, č. 165. ISSN 1801–2620. Dostupné také z www:

<https://www.digitalniknihovna.cz/svkpk/view/uuid:6fde5123-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170?page=uuid:754bef6f-4a05-11e4-87c6-0011d8a06170>.

Elektronické zdroje

- CVRČEK, Pavel. *Pamětní deska prof. Josefu Škodovi* [online]. 2015 [cit. 2022-09-02]. Dostupné také z www: <http://krizkyavetrelci.plzne.cz/katalog/dilo/12/>.
- FANTOVÁ, Kateřina – SKALOVÁ, Alena. *PhDr. Emil Felix* [online]. 17. 4. 2020 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1680.
- FANTOVÁ, Kateřina. *Pamětní deska Josefu Vojtěchu Sedláčkovi* [online]. 2. 11. 2020 [cit. 2022-02-17]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_objektu&load=204&qt=&qc=&qe=.
- FANTOVÁ, Kateřina. *Václav Krofta* [online]. 26. 10. 2020 [cit. 2022-09-15]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1797.
- FANTOVÁ, Kateřina. *Pamětní deska Františku Schwarzovi* [online]. 9. 4. 2020 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_objektu&load=48.
- METLIČKA, Daniel. *Měštská beseda* [online]. 31. 10. 2019 [cit. 2022-02-01]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_udalosti&load=1126.
- METLIČKA, Daniel. *Osvětový svaz* [online]. 9. 10. 2020 [cit. 2022-09-07]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_udalosti&load=1530.
- PFLEGEROVÁ, Štěpánka – JANEČKOVÁ, Jitka. *Fridolín Macháček* [online]. 17. 10. 2022 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=147.
- PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Božena Růžková* [online]. 16. 3. 2021 [cit. 2022-02-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=3323.
- PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Jan Ziegloser* [online]. 3. 3. 2021 [cit. 2022-09-13]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1489.
- PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Ladislav Brtnický* [online]. 25. 2. 2021 [cit. 2022-09-14]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=3077.
- PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *Pavel Jehlička* [online]. 31. 10. 2019 [cit. 2022-02-03]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=2732.

PFLEGEROVÁ, Štěpánka. *MUDr. Vilém Karel Adolf Šel (Schelle)* [online]. 10. 3. 2022 [cit. 2022-09-02]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=146.

PLEGEROVÁ, Štěpánka – HUDECOVÁ, Dagmar. *Božena Čechová* [online]. 31. 10. 2019 [cit. 2022-02-03]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=1227.

SKÁLA, Adam. *prof. PhDr. Jindřich Čadík* [online]. 22. 3. 2021 [cit. 2022-09-23]. Dostupné také z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=993.

SEZNAM PŘÍLOH A TABULEK

Příloha č. 1: Deklarace vzniku a účelu „společnosti“ (podepsaná 54 vzdělanci)

Příloha č. 2: Koncept stanov s ručně vepsanými úpravami

Příloha č. 3: Přihláškový lístek: stará verze

Příloha č. 4: Přihláškový lístek: nová verze

Příloha č. 5: Fotografie původní budovy Měšťanské besedy (od 1862 do 1889)

Příloha č. 6: Fotografie nové vlastní budovy Měšťanské besedy (od 1901)

Příloha č. 7: Fotografie Františka Schwarze

Příloha č. 8: Fotografie Františka Částka

Příloha č. 9: Fotografie Josefa Strnada

Příloha č. 10: Fotografie Františka Aloise Hory

Příloha č. 11: Fotografie Josefa Čipery

Příloha č. 12: Fotografie Karla Klostermanna

Příloha č. 13: Erb Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni

Příloha č. 14: Pozvánka na slavnostní večírek k 50. výročí založení spolku

Příloha č. 15: Členská legitimace Sboru pro zřízení českého národního divadla

Příloha č. 16: Členská legitimace spolku akademiků plzeňské kraje „Radbuza“

Příloha č. 17: Členská legitimace Matice slovenské

Příloha č. 18: Obraz (karikatura) členů redakční rady Dnešního díla

Příloha č. 19: Tabulka čestných členů

Příloha č. 20: Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku

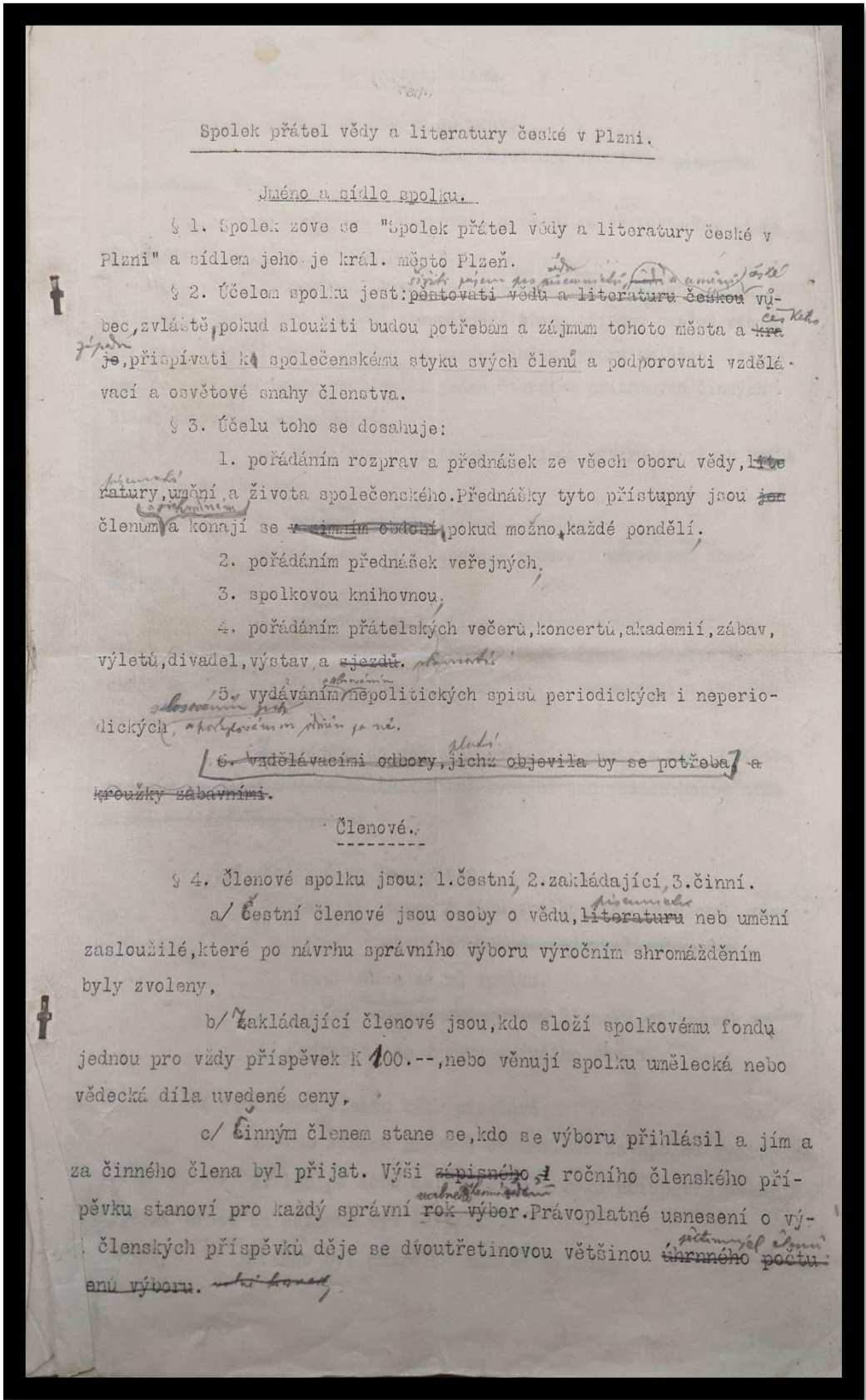

Panové:			
profesor	Bailony Bailony ¹⁴	P. Tivier	
"	Bartouky Bartouky ¹⁵	profesor	Kvor
"	Burek Burek ¹⁶	"	Konab Jul. Koráb ¹⁸
"	Bayer	"	Kong
"	Dirlam	"	Plzák Jak. Plzák ²¹
"	Dimkany Cimbur ¹⁷	"	Pevnka Winka ²⁰
"	Čipera J. Čipera ¹⁸	"	Stevad Pevad ²²
"	Trápkovský	"	Varyka
"	Halák	"	Dr. Vyklíval
"	Hanus	"	Zahradník K. Zahradník ²³
"	Hora J. Hora ¹⁹	"	Zatloukal
"	Jahn	"	H. Palla H. Palla ²⁴
"	P. M. Jelinek	"	Dr. Vorel Dr. Vorel ²⁵
"	P. Buis Veger		Dr. Tindra
"	Bartanka		Lad. Kvačl Kvačl ²⁶
"	Heyrovský		Edm. Kvačl Kvačl ²⁷
"	Pančal		inginýr Věry Karel Věry ²⁸
P. J. Pleška	Pleška ²⁰	"	William Pilla ²⁹
"	Dr. Herold Herold ²¹	"	Štěpánek Štěpánek ³⁰
"	A. Hřízek Hřízek ²²	"	Aner Aner ³¹
"	J. Hengog Hengog ²³	"	Samal Samal ³²
"	V. Lenoš V. Lenoš ²⁴	"	Flanzlitz Flanzlitz ³³
"	Dr. Pizba	"	Křížník Křížník ³⁴
Dr. Jos. Schmidt Schmidt ²⁵		"	Karel Karel ³⁵
+	Dr. Kaulík Kaulík ²⁶	"	Seveta Seveta ³⁶
J. W. C. Kevital Kevital ²⁷		Dr. Čadek Čadek ³⁷	

Příloha č. 2: Koncept stanov s ručně vepsanými úpravami⁴²⁶

⁴²⁶ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 4, sign. KB. 360, stanovy spolku z roku 1878 „návrh“. Nestránkováno.

Práva a povinnosti členů.

§ 5. Každý člen spolku má právo:

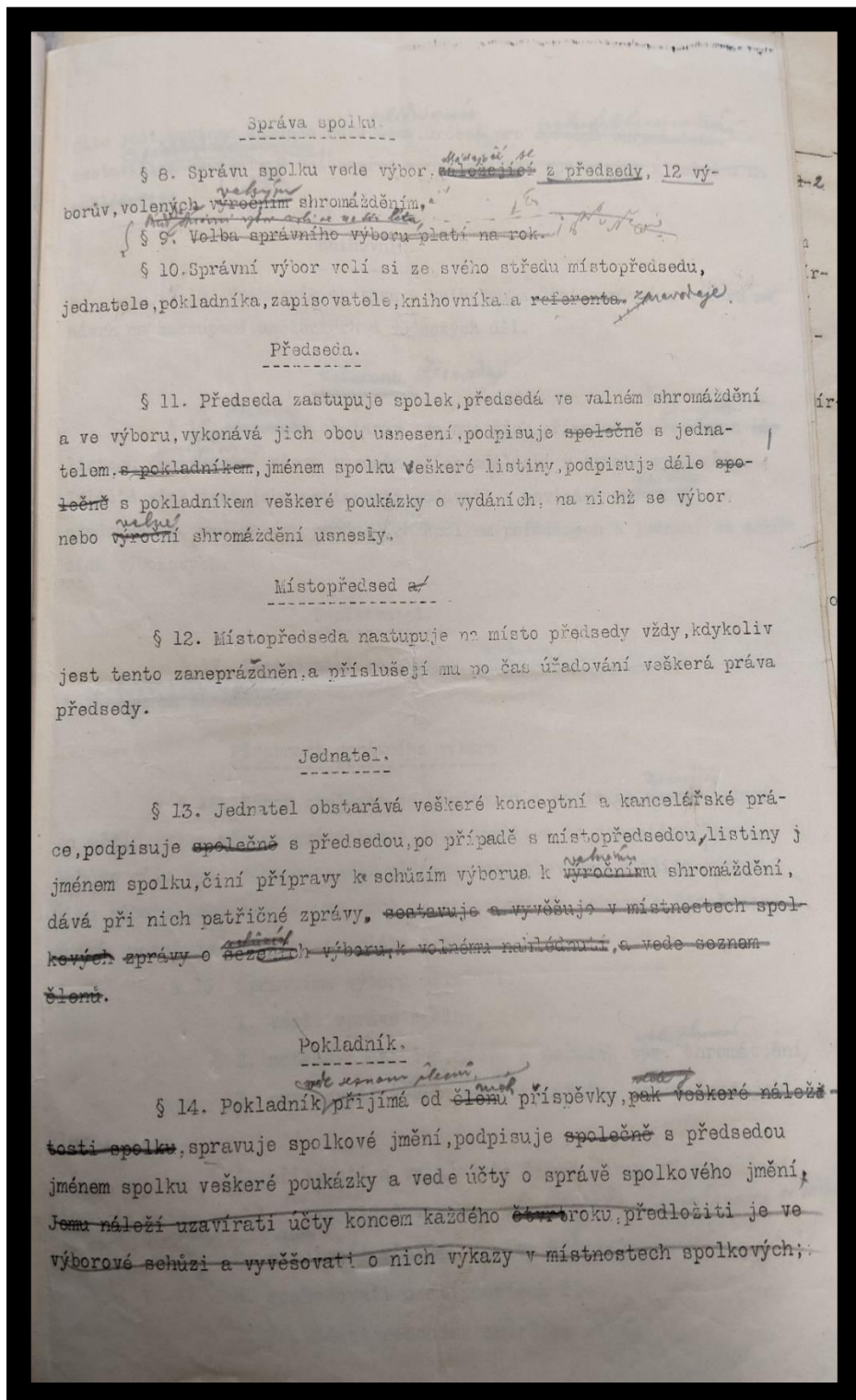
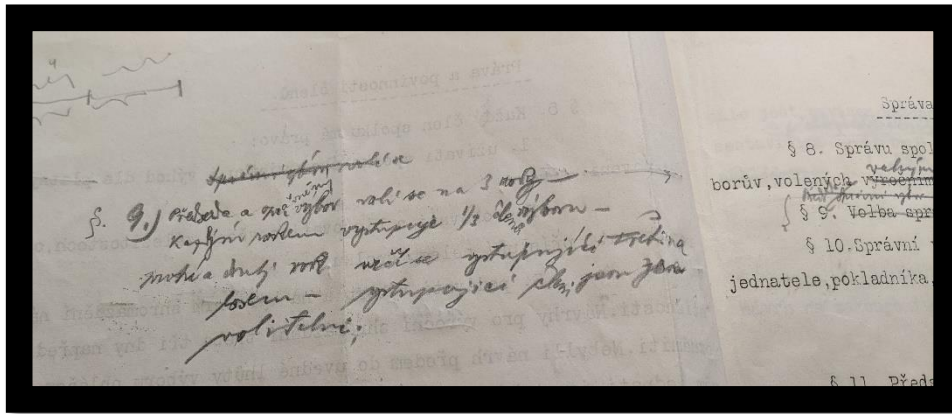
1. užívati spolkového majetku i výhod dle ~~platných ustanovení stanov;~~
2. rokovati a hlasovati o všech záležitostech, o nichž rozhodovati přísluší celému spolku,
3. podávati výboru a na ^{volebním} výročním shromáždění návrhy i stížnosti. Návrhy pro ^{volební} výroční shromáždění třeba tři dny napřed výboru oznámiti. Nebyl-li návrh předem do uvedené lhůty výboru ohlášen, lze o něm jednati jen tehdy, souhlasí-li jedna čtvrtina přítomných činných členů ^{volebního} výročního shromáždění,
4. nahlížeti u přítomnosti člena výboru do všech knih a listin spolkových,
5. volební právo ^{volební a volební listi} aktivní i pasivní,
6. odvolati se z usnesení výboru k ^{volebním} výročnímu shromáždění,
7. ^{získat} ~~způsobiti~~ za zvláštní příčinou schůzi výboru ve třech dnech, souhlasí-li jedna čtvrtina činných členů spolku, a ve 14 dnech svolání výročního shromáždění, souhlasí-li jedna osmina činných členů.
7. ~~uváděti do večírků spolkových hosty, a tím však ob-~~
~~mezením, že smějí v řadě hosty v Plzni bydlící jen jednou, hosty mimo~~
~~Plzeň bydlící bez omezení.~~

§ 6. Každý člen je povinen:

1. šetřiti stanov a řádů spolkových, usnesení ^{volební} výročních shromáždění a schůzí výborových, ~~pokud neodporují stanovám.~~
2. dbáti cti a zájmů spolku,
3. platiti ^{volebním} ~~výborem stanovený~~ členský příspěvek, ~~volební~~
4. podrobiti se výroku smírčího soudu.

§ 7. Členem spolku býti přestává:

1. kdo výboru písemně oznámil, že ze spolku vystupuje,
2. kdo po dobu delší jednoho roku příspěvku nezaplatí a výborem proto ze seznamu ~~byl~~ škrtnut,
3. kdo byl smírčím soudem vyloučen,

dále jest povinen každého roku ^{zvláštní správu} účty, určené ^{valného shromáždění} pro výroční shromáždění, sestavit a vyvěsit 8 dní napřed v místnostech spolkových k volnému nahlédnutí.

Knihovnick.

§ 15. Knihovnick obstarává knihovnu a činí správnímu výboru návrh na zakoupení uměleckých a vědeckých děl.

Referent. ^{Zpravodaj.}

§ 16. ^{Zpravodaj} Referent obstarává ve zdejších, případně i ^{ji jinde} pražských listech ^{uvést o něm} publikování všech významnějších událostí v životě spolku. Zvláště však jest jeho povinností podávat v novinách referáty o přednáškách, uměleckých produkcích spolkem pořádaných a jednání ve schůzích výborových.

Zapřisovatel.

§ 17. Zapřisovatel vede knihu ^{zápisní} protokolů o schůzích výboru i ^{valného shromáždění} výročních shromáždění.

Působnost správního výboru.

§ 18. Výbor svoláván je předsedou a sejde se ^{zpravidla} aspoň jednou za měsíc, vyjma měsíce prázdninové, nebo žádá o to dvacetina členů. Schůze může býti zahájena, jeli přítomna nadpoloviční většina výboru. Člen výboru, jenž třikrát po sobě se nedostaví do schůze a řádně neomluví, považuje se za vystouplého z výboru.

§ 19. Správnímu výboru přísluší:

1. vésti správu spolku,
2. ustanovovati čas, místo a pořádek ^{zpravidla} výr. shromáždění,
3. navrhovati ^{valnému} výročnímu shromáždění volbu čestných

členů,

4. přijímati a vylučovati činné členy. K vyloučení člena je nutný ^{dva třetiny} souhlas 2/3 členů výboru, ^{z činných členů má právo svolat.}
5. přijímati ^{valnému} měsíční zprávy knihovníků,
6. rozhodovati o stížnostech členů,
7. prováděti rozsudek smírčího soudu.

O valném shromáždění.
O výročním shromáždění.

§ 20. Správa ~~ni~~ rok počíná 1. lednem. *číslo*
 Během měsíce ~~každého~~ roku svolává výbor ~~valného shromáždění~~ *val. shromáždění*
 Ke schopnosti usnášeti se je třeba přítomnosti ~~osmina~~ *osmi* činných členů.
 Nesejde-li se valné shromáždění v počtu ~~kompletním~~ *kompletním*, koná se za půl
 hodiny druhé ~~valné~~ *valné* hromady, která je kompetentní za každého počtu člě-
 nů. Svolání výročního shromáždění děje se výborem a musí 8 dní napřed
 členům ~~rádno~~ *rádno* ohláseno býti. Mimořádné ~~valného shromáždění~~ *val. shromáždění* svolává vý-
 bor, když toho potřeba vyžaduje, nebo když o to žádá osmina činných
 členů.

§ 21. Do působnosti valné ~~hromady~~ *hromady* náleží:

- 1/. posuzovati a schvalovati ~~oprávy~~ *činnosti* o působení v roce minulém jaký i rozpočet příjmů a vydání na příští rok,
- 2/. přijímati, ~~vykládati~~ *činnosti* a měniti stanovy, k čemuž je potřeba dvoutřetinové většiny přítomných,
- 3/. voliti předsedu, 12 členů výboru, 6 náhradníků, 2 ~~členy~~ *členy* ry účtů. Volby děje se hlasovacími lístky ~~absolutní~~ *absolutní* většinou odevzda-
 ných hlasů. Nebylo-li docíleno ~~naprosté~~ *naprosté* většiny, nastupuje užší vol-
 ba mezi těmi, kdož obdrželi nejvíce hlasů; lístky prázdné a lístky na
 jméno jiného, než na jméno kandidátů, do užší volby se dostavších, ~~ne-
 jícejí~~ *ne-
 jícejí*, se nečítají a za zvoleného se pokládá, kdo obdržel nejvíce hla-
 sů. Je-li rovnost hlasů, rozhoduje los. ~~Skrutínium~~ *Skrutínium* provádějí tři členo-
 vé ~~výboru~~ *výboru* ~~nenálěžející~~ *nenálěžející*, od předsedy ~~se~~ *se* schválením valné hroma-
 dy k tomu účelu povolání.

4/. Zrušiti usnesení výboru nadpoloviční většinou a usnesení
~~valné hromady~~ *valné hromady* dvoutřetinovcu většinou přítomných,

- 5/. Voliti čestné členy.
- 6/. slavnost ~~slavnost~~ *slavnost* příspěvek.
 Jednací řec.

§ 22. ~~Právní zpráva~~ *Právní zpráva* spolku je česká, jinak oprávněn je každý
 jiný jazyk.

Zánik spolku

§ 23. Spolek přestává, ~~čítá-li~~ *čítá-li* méně 20 členů činných neb
 usnesla-li se na tom valné ~~hromady~~ *hromady*. Jméni zaniklého spolku dá se do
 opatrování ~~obci~~ *obci* král. města Plzně až do obnovení spolku. Obnoveným
 se bude pokládati spolek, který přijme do svých pravidel §§ 1, 2, 3.

Spory ve věcech spolkových.

§ 24. ~~Spory ve věcech spolkových vzniklé mezi jednotlivými členy~~ ^{stavení} ~~náleží před smírčí soud, ke kterému každá strana sporná volí jednoho zástupce ze členů spolku, výbor pak 2 zástupce, oběma stranám~~ ^{pak ze svého náležejícího} ~~náleží pak shodnouti se o vrchního rozhodčího který musí býti členem správního výboru.~~ ^{rozhodčího smírčího soudu} Čítá tedy smírčí soud 5 členů. Předním úkolem smírčího soudu ~~tedy~~ je, aby sporné strany smířil. Nepodaří-li se, omezí se smírčí soud z pravidla na výrok, ~~zde~~ ^{de} strana žalovaná se provinila čili nic, ~~aniž by byl nuden~~ ^{dl} ~~provinilé straně ukládati současně~~ ^{provinil} nějaký trest. Pouze v případech, jichž vážnost toho vyžaduje, má smírčí soud právo provinilé straně:

- 1/. uložití pokutu ve prospěch spolkové pokladny,
- 2/. vysloviti důtku,
- 3/. zakázati na čas účast při veškerých spolkových,
- 3/4/. vyloučiti ze spolku

O vině a případném trestu rozhoduje nadpoloviční většina. Z výroku smírčího soudu není odvolání.

§ 25. ~~Stanovy tyto jsou podrobeny zákonům o spolčování.~~

zákon 541 č. 123/1911 -

Příloha č. 3: Přihláškový lístek: stará verze⁴²⁷

Josef Škoda sup. prof.

přistupuje k spolku přátel vědy a literatury české v Plzni ~~co člen zakládající?~~ ~~prispívající?~~ —
 činný? — a sice k odborům: literárně-uměleckému? —
~~vzdělávacímu?~~ — historickému? — ~~právníckému?~~ —
~~přírodovědeckému?~~ — a voliti chce v odboru *historick.*

V *Plzni* dne *10. srpna* 1878.

Příloha č. 4: Přihláškový lístek: nová verze⁴²⁸

čl. 128

Přihlašuji se za činného(nou) člena(ku) Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni.

Jméno: *Věra Hyllová*

Povolání: *aktivistka gymnasia*

Adresa: *D. Škvař, Karantona, 15.*

Doporučuje: *Škoda*

V Plzni, dne *11/11 30*

Přijat: *11/11 30* *Škoda 17/11 30*

⁴²⁷ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 8, sign. KB. 360, Členské přihlášky Spolku přátel vědy a literatury české z r. 1878. Nestránkováno.

⁴²⁸ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 9, sign. KB. 360, Členské přihlášky Spolku přátel vědy a literatury české z r. 1930-1932. Nestránkováno.

Příloha č. 5: Fotografie původní budovy Měšťanské besedy (od 1862 do 1889)⁴²⁹

⁴²⁹ NESTL, Rudolf (ed.). *Pětasedmdesát let Měšťanské besedy v Plzni*. Plzeň: Měšťanská besedy, 1938, s. 38–39.

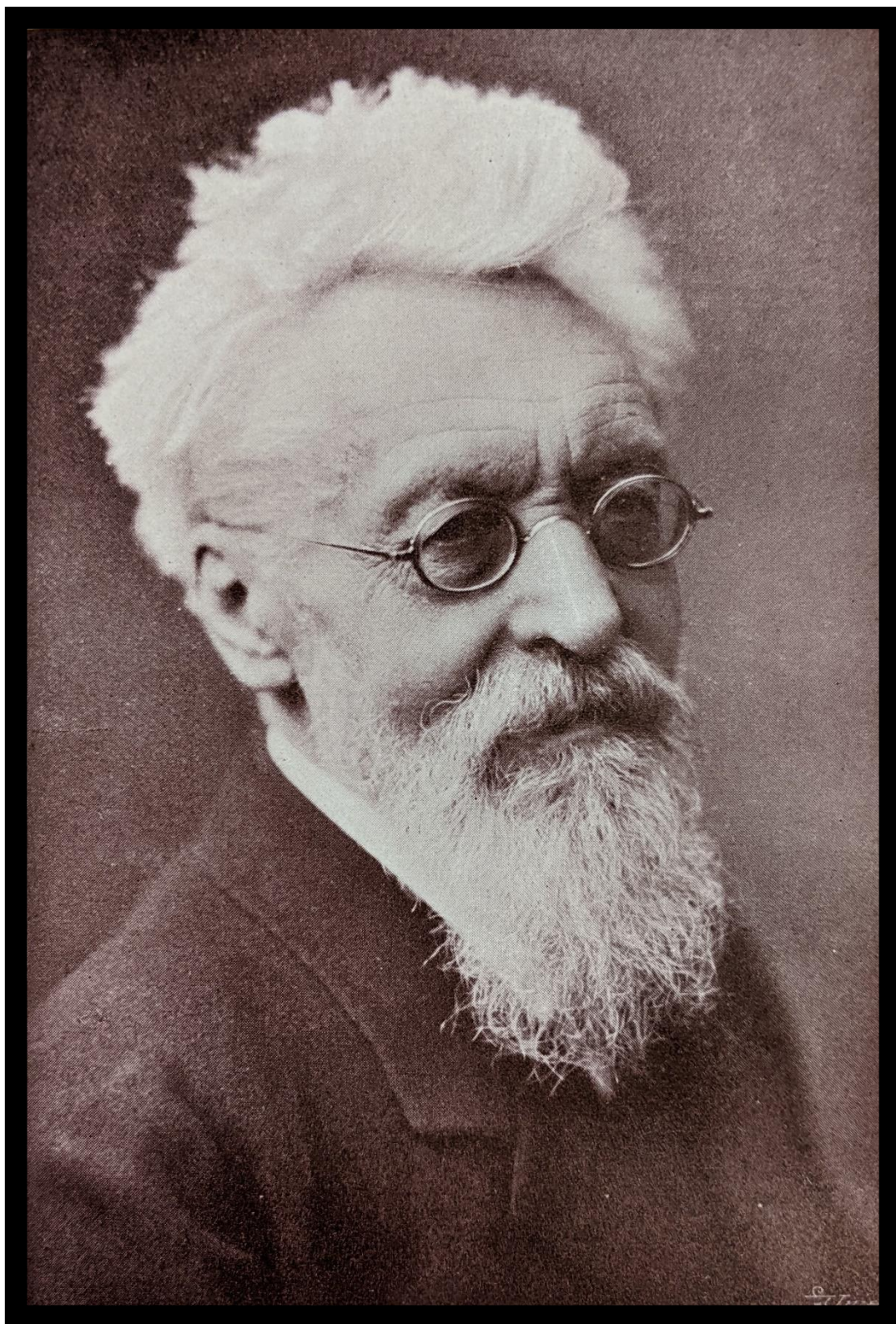

Příloha č. 6: Fotografie nové vlastní budovy Měšťanské besedy (od 1901)⁴³⁰

⁴³⁰ NESTL, Rudolf (ed.). *Pětasedmdesát let Měšťanské besedy v Plzni*. Plzeň: Měšťanská besedy, 1938, s. 48–49.

Příloha č. 8: Fotografie Františka Částka⁴³²

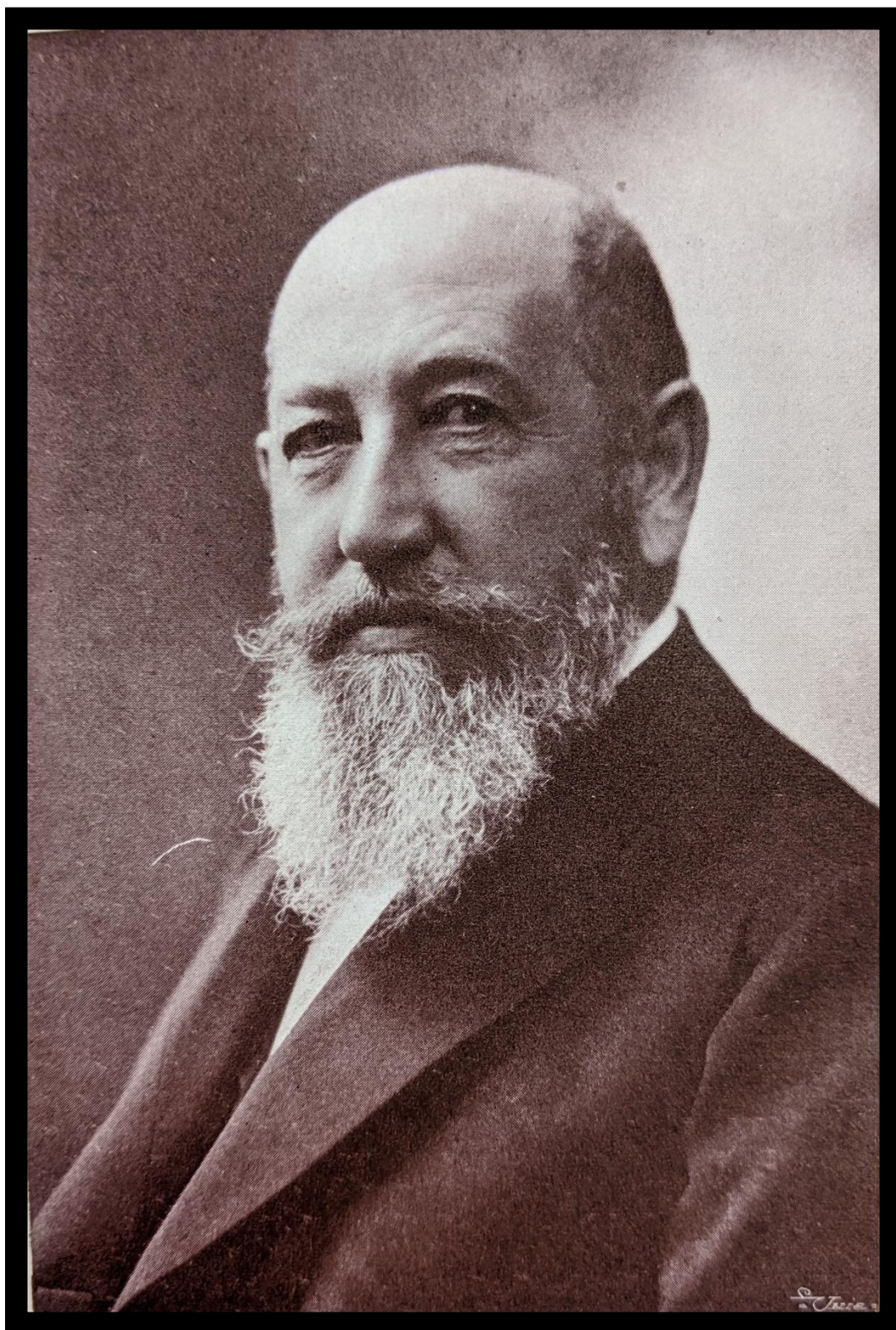
⁴³² SCHIEBL, Jaroslav (ed.). František Částeček. In: *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913, s. 112. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5>

Příloha č. 9: Fotografie Josefa Strnada⁴³³

⁴³³ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). Josef Strnad. In: *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913, s. 191. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5>

Příloha č. 10: Fotografie Františka Aloise Hory⁴³⁴

⁴³⁴ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). František Alois Hora. In: *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913, s. 149. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5>

Příloha č. 11: Fotografie Josefa Čipery⁴³⁵

⁴³⁵ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). Josef Čipera. In: *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913, s. 140. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5](https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5)

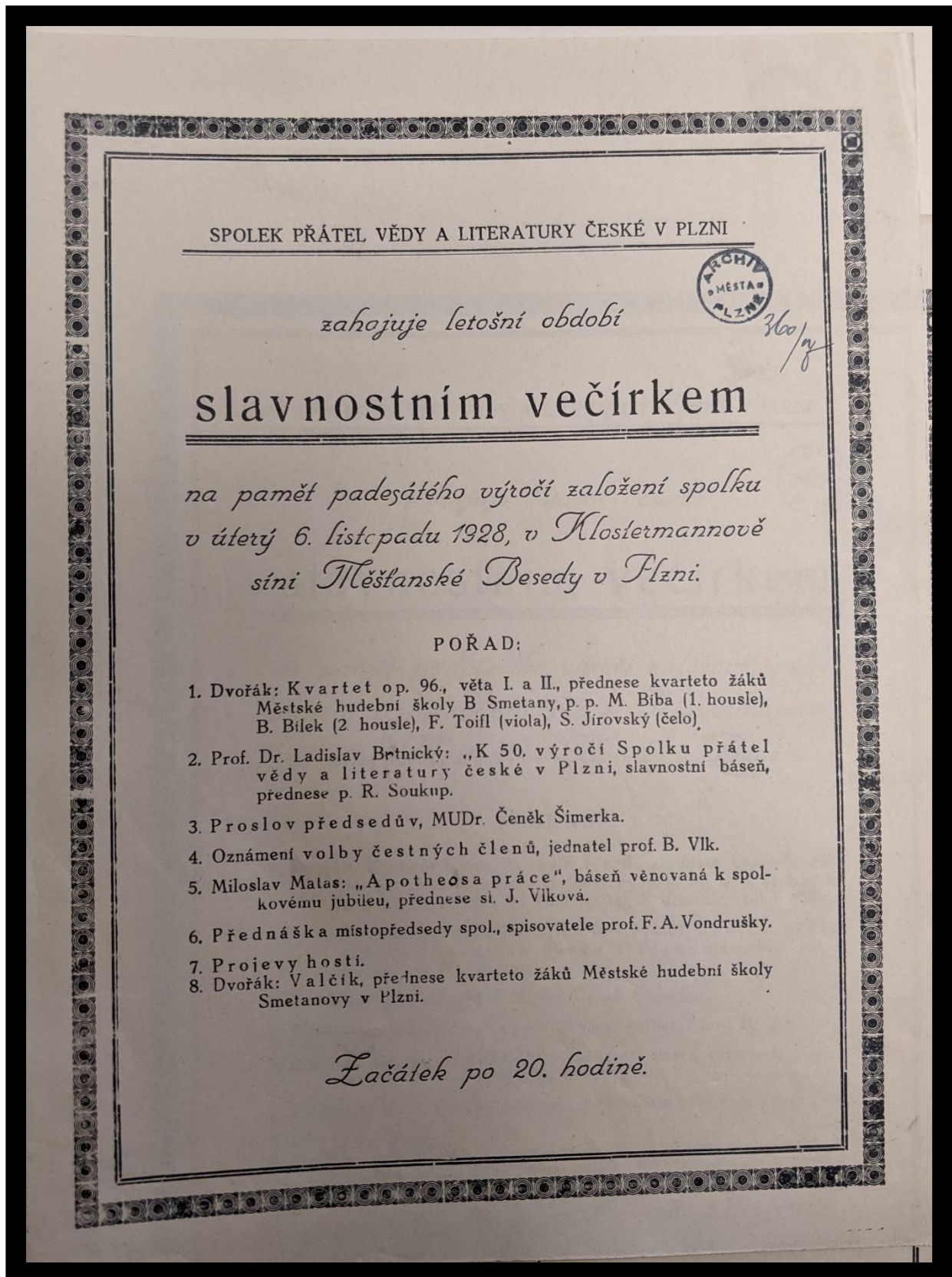

Příloha č. 12: Fotografie Karla Klostermanna⁴³⁶

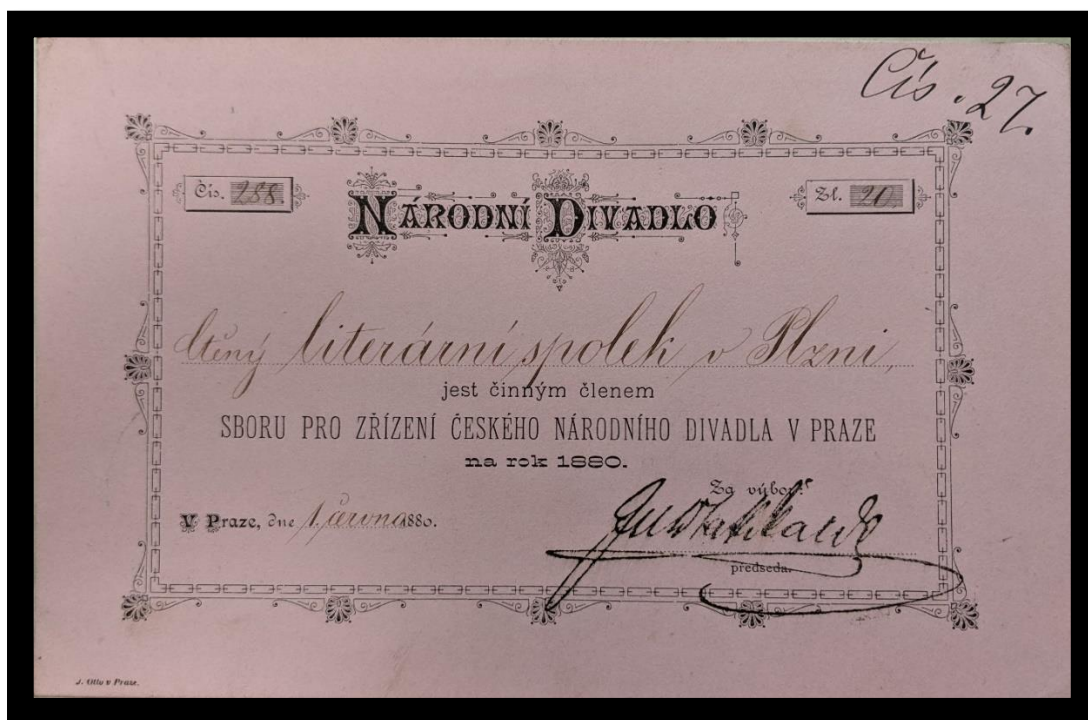
⁴³⁶ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). Karel Klostermann. In: *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913, s. 180. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5](https://www.difmoe.eu/view/uuid:959e0870-c013-4bc7-baba-3c2399d8ddd4?page=uuid:7871ac8a-373d-4065-b768-426bc1189cf5)

Příloha č. 13: Erb Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni⁴³⁷

⁴³⁷ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 20, sign. KB. 361, Korespondence 1901–1914. Nestránkováno.

Příloha č. 14: Pozvánka na slavnostní večírek k 50. výročí založení spolku⁴³⁸

⁴³⁸ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50. výročí založení spolku 6. 11. 1928, Nestránkováno.

Příloha č. 15: Členská legitimace Sboru pro zřízení českého národního divadla⁴³⁹Příloha č. 16: Členská legitimace spolku akademiků plzeňské kraje „Radbuza“⁴⁴⁰

⁴³⁹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 1, sign. KB. 360, Pojistky – knihovny. Nestránkováno.

⁴⁴⁰ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 1, sign. KB. 360, Pojistky – knihovny. Nestránkováno.

Příloha č. 17: Členská legitimace Matice slovenské⁴⁴¹

360/10.

LEGITIMÁCIA Členovské číslo 7361.

Matica slovenská v Turčianskom Sv. Martine

svedčí, že Spolek přátel vědy a literatury

v Pl z n i je jej riadnym členom.

V Turčianskom Sv. Martine, 18.X.1933.

Počiatok členstva r.1926.

J. Skulický správca.   *J. L. Hronský* tajomník.

		1937	1939	1941	1943
1934	1936	1938	1940	1942	1944

798 Kúš, T. Sv. Martin.

⁴⁴¹ Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 10, sign. KB. 360, Legitimace matice slovenské z. r. 1933 pro Spolek přátel vědy a literatury české. Nestránkováno.

Příloha č. 18: Obraz (karikatura) členů redakční rady Dnešního díla⁴⁴²

⁴⁴² Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 29, sign. KB. 361, karikat. obraz členů redakční rady družstva. Nestránkováno.

Příloha č. 19: Tabulka čestných členů⁴⁴³

JMÉNO	POVOLÁNÍ	ROK ZVOLENÍ
Emil Holub	cestovatel	1879
Václav Vladivoj Tomek	historik, archivář, rektor	1882
Jan Neruda	básník	1884
Hugo Jan Karlík	převor	1884
Václav Vlček	spisovatel	1886
Adolf Heyduk	básník	1886
Václav Brožík	malíř	1886
Josip Juraj Strossmayer	biskup	1888
František Schwarz	politik, novinář	1902
František Částek	pedagog, ředitel reálky	1902
Josef Čipera	politik, pedagog	1902
Karel Klostermann	spisovatel	1912
Josef Strnad	historik, pedagog, archivář	1912
Alois Jirásek	spisovatel, učitel	1917
Otokar Březina	básník, spisovatel	1918
František Drtina	filosof, politik	1918
Gustav Habrman	politik, poslanec, ministr	1918
Eliška Krásnohorská	spisovatelka, básnířka	1918
František Krejčí	psycholog, politik, filozof	1918
Kamil Krofta	historik, politik	1918
František Lukavský	politik	1918

⁴⁴³ sestaveno dle: Archiv města Plzně, fond Literárně umělecký klub (EL NAD 209), i. č. 7, sign. KB. 360, Oslava 50 výročí založení spolku 6. 11. 1928. Nestránkováno.

STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 47–95. a

Josef Svatopluk Machar	básník, publicista, politik	1918
Antonín Sova	spisovatel, básník, ředitel knihovny	1918
Růžena Svobodová	spisovatelka	1918
František Xaver Šalda	spisovatel, novinář	1918
Jaroslav Vlček	politik, literární historik	1918
Josef Zubatý	indolog, etymolog, bohemista	1918
Božena Růžková	pedagožka, knihovnice	1928
Jan František Hruška	národopisec, spisovatel	1928
Augustin Němejc	malíř	1928
Cyril Purkyně	geolog, přírodovědec	1928
Antonín Šnajdauf	básník, překladatel	1928

Příloha č. 20: Tabulka vybraných funkcí ve výboru spolku.⁴⁴⁴

<u>PŘEDSEDOVÉ</u>			
JMÉNO	POVOLÁNÍ/TITUL	OBDOBÍ	POZNÁMKA
František Částek	pedagog	únor – září 1878	1. zatímní předseda
František Schwarz	politik, novinář	září 1878 – 7. 4. 1902	nejdéle ve funkci
Heřman Šikl	advokát	duben 1902 – 1903	za jeho krátkého působení se Schwarz, Částek a Čipera stali čestnými členy
František Částek	pedagog	1904 – duben 1906	období nejasného vedení
Josef Strnad	historik, pedagog	duben 1906 – říjen 1919	doba největšího rozkvětu
Čeněk Šimerka	lékař	1919 – 1933 (sloučení)	vznik LUK 1933
<u>MÍSTOPŘEDSEDOVÉ</u>			
JMÉNO	POVOLÁNÍ/TITUL	OBDOBÍ	POZNÁMKA
Vilém Šell	lékař	1878 – 1880	1. řádný místopředseda
František Alois Hora	pedagog, překladatel	1880 – 1881	upravil pro vydání publikaci Gustav Pflieger Moravský
Karel Houška	právník, politik	1881 – 1891	v čele právníckého odboru s A. Jindrou v době založení spolku
František Částek	pedagog	1891 – 1899	X
Heřman Šikl	advokát	1899 – 1902	X
Josef Strnad	historik, pedagog	1902 – 1906	X
Karel Klostermann	spisovatel	1906 – 1918	X
Čeněk Šimerka	lékař	1918 – 1919	X

⁴⁴⁴ sestaveno dle: STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928, s. 47–95.

Felix Vondruška	básník, chemik, fyzik	1919 – 1933 (sloučení)	autor publikace o historii spolku
<u>JEDNATELÉ</u>			
JMÉNO	POVOLÁNÍ/TITUL	OBDOBÍ	POZNÁMKA
Karel Vorel	právník	1878 – 1879	X
František Alois Hora	pedagog, překladatel	1879 – 1880	upravil pro vydání publikaci Gustav Pfleger Moravský
Josef Čipera	pedagog, politik	1880 nebo 9. 1. 1882 (dle Plzeňských listů) – 1899	horlivý a vynikající organizátor
Josef Královec	tajemník obchodní komory	1899 – 1909	podíl na Špillarově výstavě, 1. navrhovatel rozpuštění spolku
Zdeněk Černý	profesor	1909 – 1911	dlouhodobě aktivní člen
Antonín Zátopek	profesor	1911 – 1914?	konec přesně neznámý
Jaroslav Polák	profesor	prokazatelně 15. 5. 1914	odchod zřejmě z důvodu vojenské služby
Antonín Zátopek	profesor	1914? – 1916	X
Ota Trost	soudce, státní zástupce	1916 – 1919	zásluhy na nových stanovách
Alois Krajíc	profesor	1919 – 1920	2. pokus o rozpuštění spolku
Bohuš Vlk	profesor	1920 – 1933 (sloučení)	aktivní přispěvatel referátů do tisku
<u>KNIHOVNÍCI/KNIHOVNICE</u>			
JMÉNO		OBDOBÍ	POZNÁMKA
Hynek Palla		20. 7. 1878 – 29. 9. 1878	X
Julius Koráb		29. 9. 1878 – 1879	předseda odboru literárně-uměleckého

Čeněk Losenský	1879 – 8. 11. 1880	zahájení slosování i prodeje knih mezi členy
Tomáš Cimrhanzl	8. 11. 1880 – asi 27. 4. 1891	pokračoval ve šlépejích předchůdce, rozdávání knih do jiných plzeňských knihoven
František Hirsch	27. 4. 1891 – 30. 10. 1899	Zástupce mladé vrstvy členstva, prosazení myšlenky stálé samostatné knihovny
Jaroslav Šťastný	30. 10. 1899 – asi 27. 4. 1903	nezdary v rozšiřování počtu svazků
Božena Růžková	27. 4. 1903 – 1919	oddaná pracovnice, členka komise pro výkup nových knih
Otto Stelzer	1912 – asi 1913	2. knihovnk (pozice nově zřízena) k B. Růžkové
Engelbert Šubert	asi 1913 – 1919	2. knihovník k B. Růžkové, prodlouženy výpůjční doby, lístkový katalog, rozsáhlá revize, přebytečné knihy darovány, založena spolková knihovnička pro mládež
Jaroslava Divišová	1919 – 23. 10. 1922	X
Jan Inderka	krátkodobě působící	2. knihovník k J. Divišové
Ignát Hanus	krátkodobě působící	2. knihovník k J. Divišové
Josef Pelnář	23. 10. 1922 – 1933 sloučení?	zisk nových cenných knih, velký zájem členstva